

«Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης
για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη
της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών
έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του
Δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη»

LIFE14/GIE/GR/000026

Ακρωνύμιο έργου: "LIFE Natura Themis"

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ : ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΟΔΡΟΥ ΔΡΑΣΗΣ Α1

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 10/2015 – 09/2016

EXTENDED SUMMARY

PREFACE

The following research took place during the first year (10/2015 - 09/2016) of implementation of the preparatory Action A1 of LIFE14/GIE/GR /000026 "Promoting awareness of wildlife crime prosecution and liability for biodiversity damage in NATURA 2000 areas in Crete", with the acronym "Life Natura Themis"]. The research provides an update on the European and national environmental legislation within Natura 2000 sites. A collection and analysis of statistical data from courts and interrogation authorities reflect the current state of crime prosecution against wildlife within Natura 2000 sites on eastern Crete.

The research provided in Action A1 was implemented by the Coordinators of the Bar Associations in Heraklion (HB) for eastern Crete and Chania (CB) for western Crete, assisted from the University of Crete, the Coordinating Office for the Implementation of Environmental Liability (SYGAPEZ) and the Greek Society of Nature Protection as provided under Action A1 of the Grant Agreement.

Responsible for implementing Action A1 was the Bar Association of Heraklion. The implementation of the Action started in October 2015 and was completed in August 2016.

A. UPDATE ON EU AND NATIONAL ENVIRONMENTAL LEGISLATION ABOUT NATURA 2000

I. National legislation

1. Laws

At national level, following legislation applies for the protection and management of the NATURA 2000 areas:

Presidential Decree (PD) 67/1981 (Government Gazette 23/A/1981) "On protection of native flora and wild fauna", as corrected by PD 140/1981 (Government Gazette 43/A/1981).

Law 1650/86 (Government Gazette 160 /A/18.10.86) "For the protection of the environment", as amended by Law 3937/11 (Government Gazette 60/A/31-3-2011) "Biodiversity Conservation and other provisions"

Law 2742/99 (Government Gazette 207/A/07.10.99) "Spatial planning, sustainable development and other provisions"

Law 3044/02 (Government Gazette 197/A/08.02.27) "Transfer factor of layout and settings of other Environment Ministry competence issues, Planning and Public Works"

PD 148/2009 (Government Gazette A 190/29.9.2009) Environmental liability for preventing and remedying environmental damage - Compliance with Directive 2004/35/EC of the European Parliament and the Council of April 21, 2004 as amended.

Law 4042/2012 (Government Gazette A/24/13.02.2012) “Criminal protection of the environment - Compliance with Directive 2008/99/EC - Framework for waste generation and management - Compliance with Directive 2008/98/EC - Regulation of issues Ministry of Environment, Energy and Climate Change”.

Law 4109/2013 (Government Gazette 16/A/01.23.2013) “Removal and merging of legal entities of the public and the broader public sector - Recommendation of the General Secretariat to coordinate governmental work and other provisions”.

2. Indexing

According to an indexing effort of the provisions of several administrative and penalty laws, as foreseeing especially in the Greek Laws 1650/1986 and 4042/2012, as well as several prefectural and police orders, following activities are prohibited within the protected areas NATURA 2000:

- any activity within the absolute protection areas (the “core” as defined in the respective management plans/ specific environmental studies). Unfortunately Crete has only one management body for the Samaria Gorge. The respective management plan has not being published in the provided form of the Presidential Decree. The rest 53 protected areas have neither a management plan, nor a management body.

- hunting of wildlife,
- hunting without hunting license (for lacking of marking and registration of hunting dogs the fines are ranging from 300 - 3000 €. For hunting dogs lacking of a vaccination book the fines are ranging from 5.000 - 15.000 €),
- hunting of non-hunttable species (according to a yearly published Ministerial Decree)
 - hunting in residential areas and within a radius of 250 meters away of them,
 - hunting in cultivated and fenced land,
 - hunting in wetlands,
 - hunting within a radius of 300 meters away of the coastline,
 - hunting in fire-stricken areas,
 - hunting in archaeological sites,
 - hunting in areas with electricity units,
 - hunting in case of snowfall,
 - hunting around dams,
 - hunting when the local provisions stipulate (e.g. the hunting ban for ten years (until 27/07/2025) in an area of 1,535 hectares at “Rousos Lakos” of the Municipality of Hersonissos (no. 1625 / 16.07.2015 (GG B '1611), or the hunting ban in “Aposelemis Dam” in Heraklion in an area of 2,804 acres to 1 March 2030 (no. 1787 / 11.08.2015 (Government Gazette B' 1939)
- use of poisoned baits,

- eradication of all kinds of aromatic shoots, medicinal, beehives, flowers and ornamental plants, seedling, shrub, shrubs and grass,
- collecting for marketing of plants "Malotira", Marjoram, "Diktamos", Sage and Oregano in all areas that are part of the protection network Natura 2000.

Under the light of the aforementioned legislation following activities are allowed within the protected areas NATURA 2000:

- rural activities,
- livestock farming,
- beekeeping,
- grazing,
- ecotourism,
- sporting activities,
- leisure activities
- road construction after a Special Ecological Assessment (impact study within NATURA 2000),
- the hunting of species listed in the Ministerial Decree 127568/2533 / 07.08.2015 (Government Gazette B 1670) which allows to hunt hares, ferrets, thrush, woodcocks etc.
- creation of mountaineering shelters,
- tourism and industrial plants, quarries, mines after ecological assessment,
- collection "Malotira", Marjoram, Sage and Oregano for individual needs (= maximum 500 gram p.P. The flowering during maturation time, using a range or a knife)
- The collection of herbs for marketing only with a permission of the Forest Service.

II. European legislation

To protect and manage the natural environment following European Directives apply:

1. Directive 2009/147/EC

Directive 2009/147 / EEC on the conservation of wild birds codified Directive 79/409 / EEC "On the conservation of wild birds" and has being transposed into the national law of Greece by the following Ministerial Decree (MD) and the Joint Ministerial Decrees (JMD):

-MD 414 985 / 29.11.85 (Government Gazette B757) "Management measures for wild birds"

-CMD 37338/1807 / E.103 / 1-9-10 (Government Gazette 1495 / B / 6-9-10) "Establishment of measures and procedures for the conservation of wild birds and natural habitats in compliance with the provisions of Directive 79/409/EEC, European Council from 2. April 1979, as codified by Directive 2009/147 / EC".

-CMD 8353/276 / E103 / 02.17.2012 (Government Gazette 415/B/23.2.2012)
"Modification and supplement of the JMD 37338/1807/2010 " Establishment of measures and procedures for the conservation of wild bird and natural habitats, in compliance with Directive 79/409 EEC, in compliance with the provisions of the first subparagraph of paragraph 1 of Article 4 of Directive 79/409/EEC .

2. Directive 92/43/EC

Directive 92/43/EEC which has being transposed into the national law of Greece by the following JMDs:

- JMD 33318/3028/11.12.1998 (Government Gazette 1289/B/28.12.98)
"Establishment of measures and procedures for the conservation of natural habitats and wild fauna and flora".

- JMD 14849/853/E103/04.04.2008 (Government Gazette 645/B/04.11.08)
"Modification of the JMDs 33318/3028/1998 and 29459/1510/2005, in compliance with the provisions of Directive 2006/105 of the Council of 20. November 2006.

3. Directive 2004/35/EC

Directive 2004/35/EC of the European Parliament and the Council of 21 April 2004 (Official Journal of the European Communities L 143/56/30.4.2004), as amended by Article 15 of Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 (Official Journal of the European Communities L 102/15/11.4.2006) has being adapted from the Greek national legislation through the provisions of the Presidential Decree 148/2009 (Government Gazette 190/A/2009).

A chronology of the judicial decisions and the legislative acts that led to the adaptation of the Directive on environmental liability [Directive 2004/35 / EC of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 (EEL 143/56/2004)] in Greece is cited below.

On 16.07.2009 the Council of State (StE) consulted the Government on the transposition of Directive 2004/35/EC into national law in form of a Presidential Decree for the prevention, the rehabilitation and the restoration of environmental damage. The Council referred to the international and European context of liability for monitoring and remedying environmental damage and interpreted concepts such as "damage", "financial security", "interest" and "environmental responsibility".

On 25.09.2009 the JMD 39624/2209/E103/2009 is published, stating that the national law arising from compliance with Directive 2004/35/EC (Article 22) should be applied for the prevention and remedying of environmental damage caused or may be caused by mining waste facilities. The law which harmonized the national legislation with Directive 2004/35/EC was issued a few days later (PD 148/2009).

On 29.09.2009 the Presidential Decree 148/2009 (Government Gazette 190/A/2009) on "Environmental Responsibility for the prevention and repair of damage to the environment is issued.

On 14.05.2010 the Special Environmental Inspectorate Secretariat and Energy notified the Secretaries General of the Regions contents of Decree 148/2009, requesting them to coordinate their actions with the Ministry gathering data,

updating environmental damage, setting up Prefectural Response Committees for environmental damage.

On 19.10.2010 the Special Environment and Energy Inspectorate Secretariat notified the Ministry of Environment the Operation Rules of the Prefectural Response Committees Environmental Damage (PEAPZ).

On 09.08.2011 the Special Environment and Energy Inspectorate Secretariat addressed to the Decentralized Administration and replied on the competence issues of the PEAPZs. It also urged those Prefectures who had not yet established a PEAPZ, to set one up, gather information on the state of the environment at prefectural level and inform of any damage occurring.

On 07.11.2011 Article 31 amends Annex III of Article 21 of the Presidential Decree 148/2009. After paragraph 13 of Annex III, the following paragraph 14 is added: "The exploitation of carbon dioxide storage sites in geological formations." This activity is cited in Article 4 of the Presidential Decree 148/2009 which defines the scope of the decree, regardless of the operator's fault. Through this addition, PD 148/2009 applies to mining.

On 22.11.2011 the Coordinating Office to tackle environmental damage (SYGAPEZ) notified the Ministry of Environment, the Decentralized Administration and the PEAPZs, with a circular letter, in order to coordinate the implementation of Presidential Decree 148/2009. The circular letter mentions the central role of SYGAPEZ in coordinating the PEAPZs and the role of the Special Environmental Inspectorate (EPSO) in the evaluation of the environmental claims, the fines and the auditing of compliance with environmental conditions.

On 19.04.2016 the Inspectorate of Environment, Building, Energy and Mines reported the Ministry of Environment and the Decentralized Administrations a document which clarifies how to investigate cases of environmental degradation, the responsibilities of the services involved and the powers of the PEAPZs.

The Presidential Decree 148/2009 (hereinafter "the Decree") implements the principle of "polluter pays", establishes environmental liability for the operators of an action or a unit and sets them financially responsible for any environmental damage occurring from the operation. The liability is extended from the costs of preventive measures to the costs of restoration. The purpose of the Decree is the introduction of a liability covering conditions and procedures that each operator, whose activity may cause an environmental damage or threat.

Art. 3

"Environmental damage" is according to Article 3 of the Decree the damage caused to protected species and natural habitats, which has significant adverse effects on reaching or maintaining the favorable conservation status of such habitats or species. The significance of such effects is to be assessed in relation to the baseline condition, taking into account the criteria listed in Annex I of Article 21 of the Decree.

Art 13

According to Article 13 of the Decree any natural or legal person who is a) affected or likely to be affected by environmental damage or, b) has an interest in the decision concerning environmental damage, has the right to submit in written form to the

competent Department of Environmental Inspectorate (EYEP), set up in accordance to the provisions of Article 9 (par. 4, 5, 6 and 7) of Law 2947/2001 (Government Gazette A/228/2001) and Decree 165/2003 (Government Gazette A/137/2003), the information available on the environmental damage, as well as to invite the competent authority to take action under this Decree.

Under paragraph 2 of that provision, the interest of any non-governmental organization, which undertakes initiatives and actions to promote environmental protection, regardless of whether the organization has a legal personality, is considered "legitim" within the meaning of subparagraph b of par. 1 of this Article.

Under paragraph 3 of that provision, the request for action has to be accompanied by the relevant information which sufficiently support the allegations made about the environmental damage.

Art. 17

According to Article 17 of the Decree, the operators who offend the provisions of the Decree as well as the provisions of the delegated through the Decree issued laws or the administrative orders taken in application of those provisions, are imposed with the administrative sanctions provided in Article 30 of Law 1650/1986 as amended by Article 4 of Law 3010/2002.

If an administrative fine is imposed, the decision issued by the competent administrative body, according to par. 1 of Article 30 of the Law 1650/1986, has to follow the recommendation of the competent Environmental Inspectorate (EYEP).

The fines provided in par. 1 have to be collected by the Tax offices and be further forwarded to the State in accordance with the provisions of KEDE (Law for levying state funds) and get spent for the prevention and remedying of environmental damage.

The competent authority for the implementation of the Presidential Decree 148/2009 is the Ministry of Environment, through an Independent Coordinating Office for Environmental Damage (SYGAPEZ), supported by an advisory committee for the prevention and remedying of environmental damage (EAPZ) in accordance with Article 6. The ministry established SYGAPEZ in accordance to par. 2 of Article 6 of the Decree. SYGAPEZ is audited from the Special Environment and Energy Inspectorate Secretariat, established through Law 3818/2010.

The Ministry's operations are supported by regional "Response Committees for Environmental Damage" (PEAPZs) which are set up in every Prefecture of the country by a decision of the Ministry's Secretary General.

The regional committees are already set. Their establishment is posted on the governmental web page (<https://diavgeia.gov.gr/blog/?p=59>). Each response committee was given following registration number (ADA).

PREFECTURE	ΑΔΑ
CENTRAL GREECE:	7IEΠOP10-M9O
CRETE:	ΩBAΦOP1Θ-H3Y
PELOPONESE:	ΩN6BOP1Φ-Q77
IONION:	BIPXOP1-8EΞ
CENTRAL MACEDONIA:	683HOP1Y-AT0
EPIRUS:	ΑΔΑ Β4ΩΛOP1Γ-9MO
WEST MACEDONIA:	ΩXNPOPIΦ-BKA
ATTICA:	Ω7Λ4OP1K-YΞ9
THESSALI:	ΩBOMOP10-AΣH
NORTH AEGEAN:	7AZEOP1I-ΩB6
SOUTH AEGEAN:	4 A8EOP1I-ΓK9
EASTERN MACEDONIA-THRACE:	ΩIΘ6OP1Y-ΘAA

B. GATHERING AND ANALYSIS OF JUDICIAL REVIEW PROCEDURES STATISTICAL DATA

I. Methodology

The purpose of collecting data related to environmental crime was the reflection of the current situation. The data collected did not include sensitive personal data (file number registration, names of the defendants or the witnesses, etc.) The data may only be used for statistical reasons. Features such as place, time and repetition of a degradation case, the degradation typology and the management stadium of a case (interrogation, archiving, prosecution, penalty charging, etc.) have being essential for the preparatory phase of the project.

The Coordinators generally followed the process of visiting the administrative bodies with interrogation powers and inspecting the environmental degradation archives.

The reference period of the data provided varied from department to department. Some authorities were able to provide data for the last three years, some others for the last five years. There have been departments which didn't keep a crime record at all (e.g. FD VNS), or departments which have never prosecuted a crime (e.g. PA ST). An important obstacle has been the lack of IT services. Either there were no available files (absence of the so called “event books”), or the files kept did not contain any relevant data records, or required a disproportionate effort to distinguish and collect the relevant data.

In Eastern Crete twenty-nine administrative bodies with interrogation powers were addressed.

Specifically, in the region of Heraklion 18 administrative bodies were visited and in the Region of Lassithi 11 administrative bodies were visited.

Visited administrative bodies in Heraklion:

1. The State Prosecutor of the first instant court in Heraklion,
2. the State Prosecutor of the Court of Appeals in Eastern Crete,
3. the Forestry Department in Pírgos,
4. the Fire Department in Pírgos,
5. the division of the Prefecture of Crete in Heraklion
6. the police Department in Pírgos
7. the Forestry Direction in Heraklion
8. the Forestry Department in Pobia
9. the NGO “ecologiki paremvasi irakliou”
10. the Police Department in Mires
11. the Police Department in Kastelli
12. the Port Authority of Kali Limenes
13. The Forestry department in Kastelli

14. the Port authority in Kokinos Pírgos
15. the Police Department in Arkalohori
16. the Police Department in Hersonissos
17. The Police Department in Viannos
18. The Fire station in Viannos

Visited administrative bodies in Lassithi:

The State Prosecutor of the first instant court in Lassithi
the Port authority in Sitia
the division of the Prefecture of Crete in Lassithiou 10
Sitia Police Department
3 Forestry Directorate of Lassithi 11 Fire Echelon Sitia
4 Port St. Nicholas
5 Precinct St. Nicholas
6 Port Ierapetra
7 Police Department Ierapetra
8 Fire Ierapetra Service

The criterion for selection of administrative bodies was the existence of NATURA 2000 areas within the administrative competence of the body or in an adjacent area to NATURA 2000. The respective NATURA 2000 areas in Heraklion are:

GR4310002 - Giouchtas mountain - Agia Irini Gorge
GR4310003 - Dia Island
GR4310004 - Western Asterousia (from Agiofarago to Kokkinos Pírgos)
GR4310006 - Dikti: Omalos Viannou (Simi - Omalos)
GR4310009 - Krousonas - Vromonero Ida mountain
GR4310010 - Mount Giouchtas
GR4310012 - Geropotamos Messara
GR4310013 - Asterousia Mountains (Kofinas)

The respective NATURA 2000 areas in Lassithi are:

GR4320002 - Dikti: Lassithi Plateau Katharo, Selena, Selakano, Halasmeni Korfi
GR4320010 - Lazarus - Madara Dikti
GR4320003 - Chrissi Island
GR4320004 - Moni Kapsa (Kapsa Gorge and surroundings)
GR4320006 - Northeast end of Crete: Dionysades, Elasa and Cavo Sidero peninsula (Accra Mavro mouri - Vai - Plaka) and marine zone
GR4320005 - Mount Thripti and surroundings
GR4320014 - Southwestern Thripti (Koufotó)
GR4320008 - Koufonisi Island and the coastal marine zone

GR4320017 - Koufonissi Island, around islands and islets Kavali
 GR4320011 - Dionysades Islands
 GR4320016 - Mountains Zakros

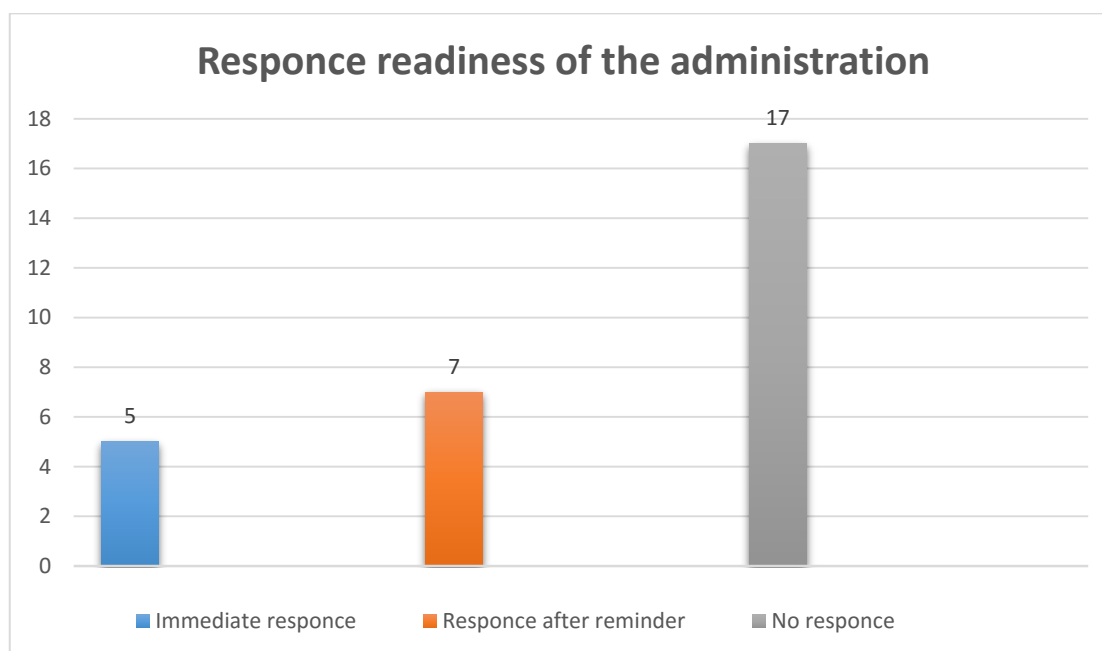
II. Data and statistical analysis

In the beginning of the Action, among the 29 visited administrative bodies in the Region of Heraklion five responded immediately by submitting environmental degradation data. After a telephone contact seven additional bodies sent data. Five out of the twelve respondents provided detailed data, in means of reporting location and time of the offense. The rest answered succinctly in means of just reporting the offense without reference to time and place of the offence. After a second telephone contact two of the bodies reserved themselves by arguing about protection of personal data of the offenders. The rest agreed in sending data without doing so though.

1. Response readiness of the administration

The administrative body with the best documentation completeness by far in the Region of Heraklion was the Forestry Direction. The non-governmental organization “oikologiki paremvasi irakliou” was also very competent in archiving environmental degradation cases.

Until the end of July 2016, twelve out of 29 administrative bodies contacted the program by sending data.

2. Accuracy of the exported statistical data

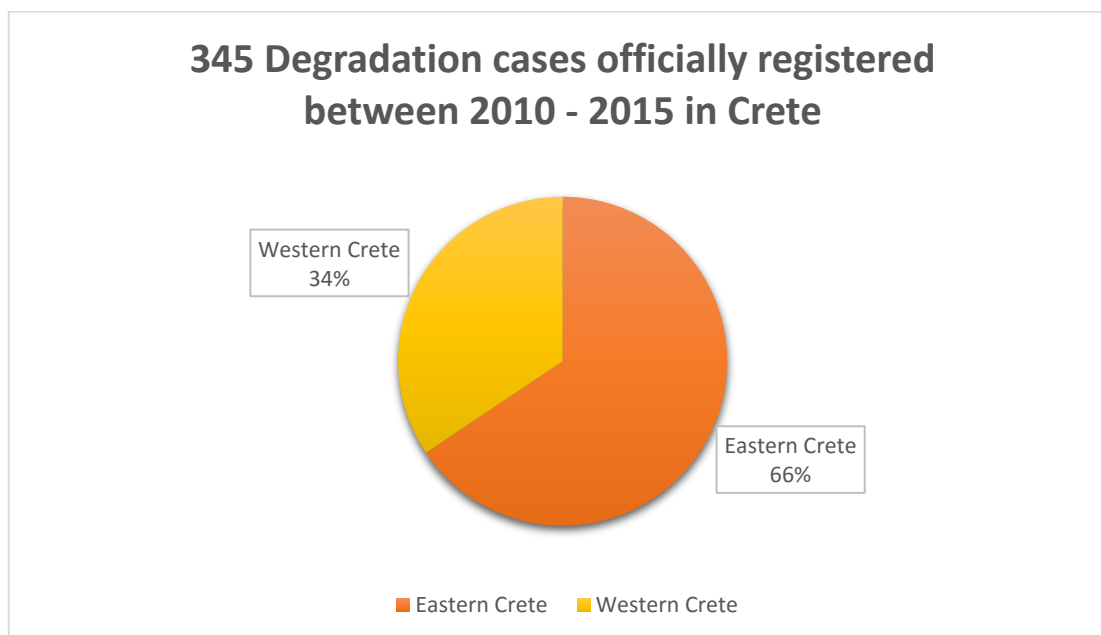
In August 2016, the Coordinators of the Heraklion Bar and Chania Bar recorded a total of 346 environmental degradation cases in the Regions of Chania, Rethymnon, Heraklion and Lassithi.

The Coordinators reserve themselves for the accuracy of the following exported statistical data.

Taking into account on the one hand that the prosecution of cases officially recorded in is only a part of the total degradation cases that actually occur. Taking into account on the other hand that the effectiveness of an administrative body may reflect the result obtained, in means that the prosecution effectiveness for example of the Forestry Direction in comparison to the effectiveness of the Police, will show a higher quota in forest degradation, without this necessarily reflect the true picture of crime prosecution, the Coordinators are able to provide statistics with a broad margin of error.

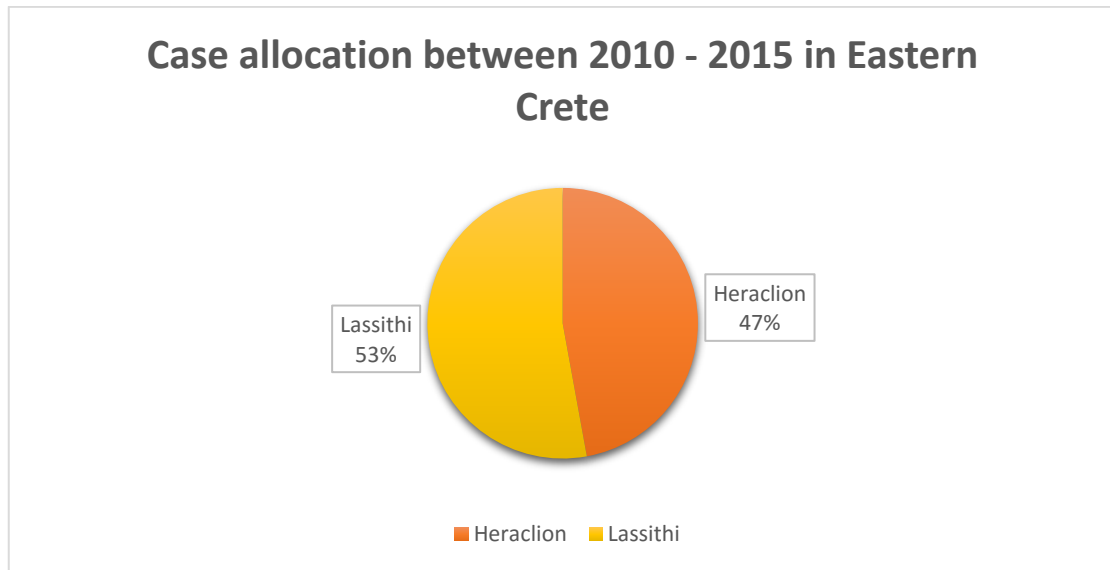
Lawyers name "substantial reality" the crime description brought up in a court discussion, which may be different than the actual crime taken place.

Such a "substantial reality" applies as well in the case of crime prosecution in Crete, without any intention of deforming facts or disfiguring data, but because of the fragmentary nature of data input and the lack of precedence of an at least comparable crime research on national level.

227 out of 346 degradation cases took place in Eastern Crete, in the Regions of Heraklion and Lassithi as registered in August 2016.

3. Case allocation and crime reference in Eastern Crete

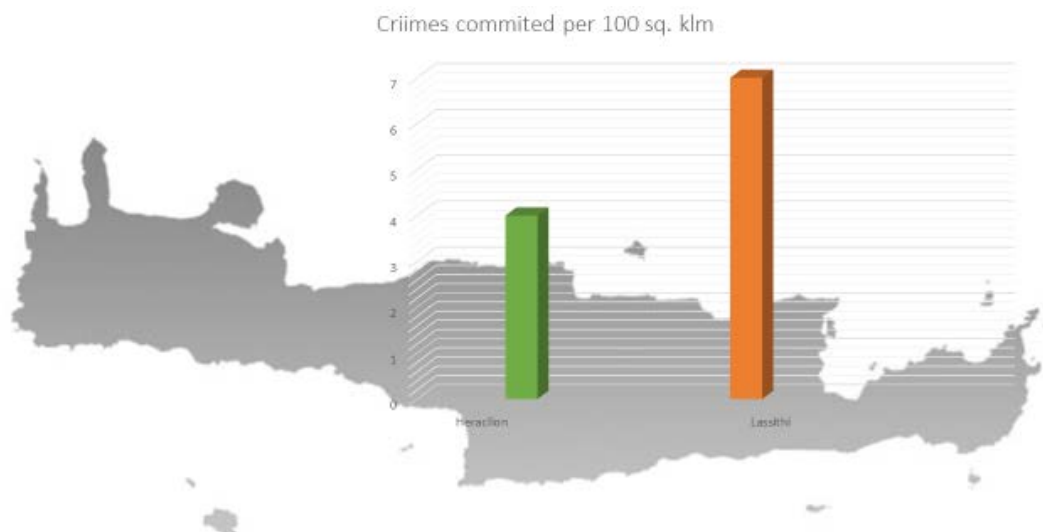
a. Geographical reference of environmental crime in Eastern Crete

aa. Heraklion

The Region of Heraklion occupies an area of 2,641 km² from north (Aegean sea) to south (Libyan sea). The recorded degradation cases amount 107. A crime is committed every 25 km².

bb. Lassithi

The Region of Lassithi occupies an area of 1,823 km². The recorded degradation cases amount 120. A crime is committed every 15 km².

In the Region of Lassithi were committed approximately twice as many offenses per 100 square kilometers in the period 2010-2015 compared to Heraklion.

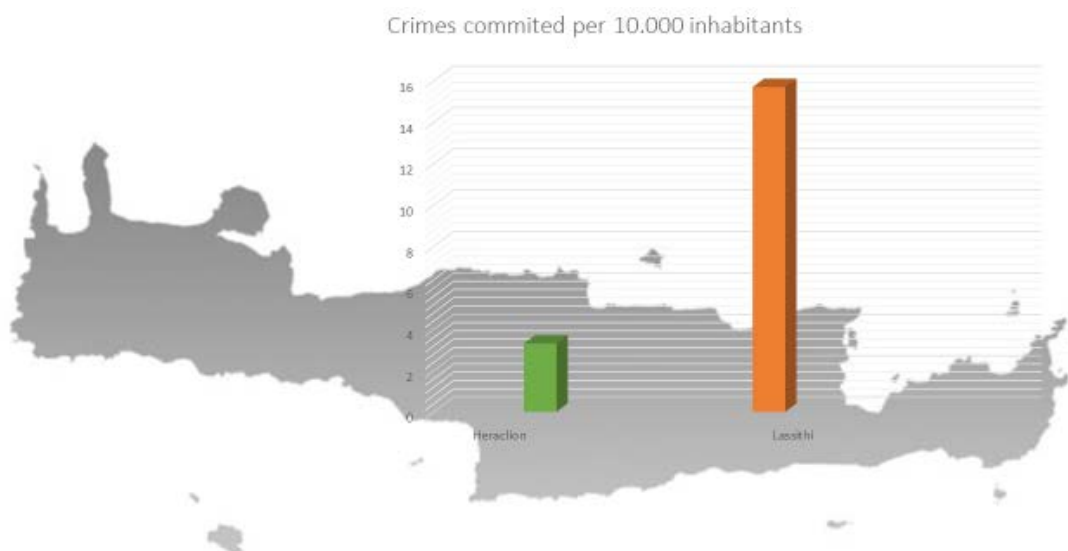
b. Population reference of environmental crime in Eastern Crete

a. Heraklion

The Region of Heraklion has a population of 304.270 inhabitants. The recorded degradation cases amount 107. 3.3 crimes are committed every 10,000 residents.

b. Lasithi

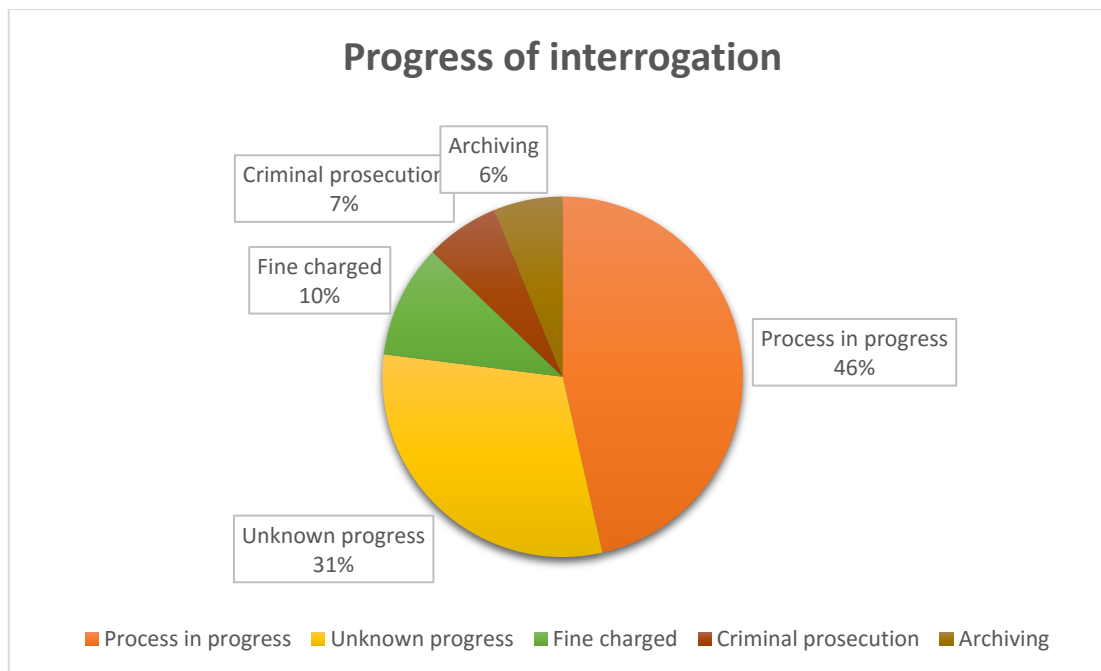
The Region of Lasithi has a population of 76.319 inhabitants. The recorded degradation cases amount 120. 15.7 crimes are committed every 10,000 residents.

In the Region of Lassithi were committed approximately five times more environmental crimes every 10.000 inhabitants in the period 2010-2015 compared to Heraklion.

4. Progress of the interrogation process in Eastern Crete

The prosecution rate in Eastern Crete is quite low. Less than one out of ten environmental degradation cases find the way to justice. The prosecution rate is lower than the rate of the imposed administrative fines. A similarly low rate is observed for cases which are officially archived. The large number of cases in progress indicates delays in the criminal process, whether it is in the stage of prosecution, in the main interrogation stage, or ordered to be discussed at court. The percentage of cases with unknown progress is also quite high, either because the program external partners failed to collect official data for technical reasons, or because the competent authorities did not respond by providing information.

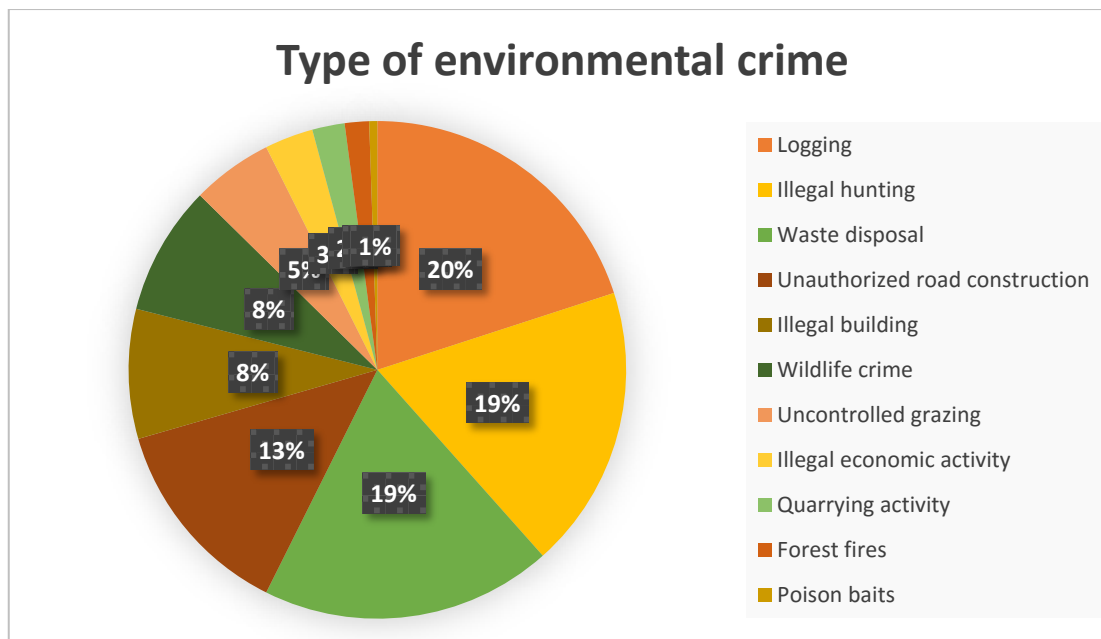
5. Crime typology in general in Eastern Crete

The most frequent crime in the period 2010-2015 was illegal logging. The economic crisis, the high fuel prices and residential wood burning for heating justify this result. The impact of illegal logging is particularly important for the fragile insular environment of Crete, given that the respective region is simultaneously threatened by forest fires and desertification.

Illegal hunting and uncontrolled waste disposal rank same in the second place of the most common environmental crimes. Illegal hunting pressures the already fragile population of the animal species on the island while waste disposal continues despite the multiple judicial convictions of our country before the European Court.

It is worth mentioning that according to LIFE “Innovation Against Poison”, with Code LIFE09 NAT/ES/000533 which took place between 2010 and 2014, 78 cases of illegal use of poison baits were registered in Crete between 2012 – 2015 (see Ntemiri, K. & Saravia, V. (2016) *The illegal use of poison baits in Greece. Status report 2012-2015. Hellenic Ornithological Society, page 50*). Unfortunately, these cases were not prosecuted and consequently cannot be pictured in the above chart. This finding confirms the discrepancy between the aforementioned “material reality” and the actual facts.

Last but not least, worth mentioning is the 13% quota of “illegal road construction” cases where the offender is commonly the state itself.

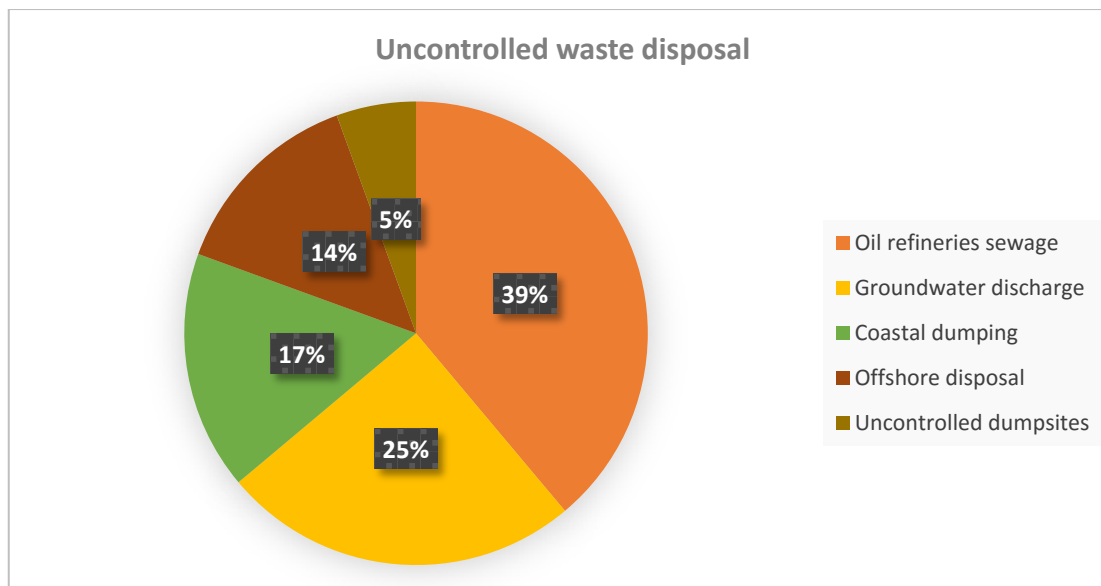
6. Crime typology of uncontrolled waste disposal in Eastern Crete

Among uncontrolled waste disposal activities, almost one out of two violations are related to sewage water disposal generated from oil refineries. Since oil refineries are subject to a registration and licensing procedure, their operation is seasonal and they are subsidized up to 65% from national rural development plans as well as EU funds, the oil refineries' operation is one of the most effectively monitored activity in Greece. However the quota under other environmental crimes is the highest. The delinquency during the operation or in the aftercare phase of this activity is not repressively controlled. Far more there is no prevention mechanism to associate delinquency with the licensing and subsidy system in means of recalling the license or refunding the subsidy in case of conviction.

The discharging of wastewater or solid waste in groundwater reservoirs ranks second in the chart. This activity could be related to the poor infrastructure as well as the lack of control in rural areas of the island. It has a significant impact on the quality of the limited water resources of the island.

Coastal and offshore disposal of sewage and solid waste demonstrates at least the lack of any ecological sensitivity in an otherwise considered tourist Island as Crete.

The disposal of solid waste in uncontrolled dumping sites remains an unsolved problem for the island, which has the negative precedence of the first fine imposed on an EU Member State (Case "Kouroupitos").

III. Burdens

1. General outcome

The authorities' feedback provided in average was inadequate, slow and with several reservations. Just in a few cases, the authorities showed real interest to help in data collection. In most cases, although the authorities considered the program important, reserved themselves about its feasibility. Apart of few exceptions, the authorities did not connect to the Action's aim and showed that the prosecution of environmental crime is low in their duties' hierarchy.

Experience has shown that the method used by the CB Coordinator to apply and obtain an official authorization for direct access to criminal records as contracting researcher of "Life Natura Themis" was effective. The authorities connected to the Actions aim only when they were ordered to do so.

The greatest burden was the lack of written complaints on environmental crime. Many officers were verbally reported of various crimes committed repeatedly in their competence areas, but either the claimants did not mention the offenders, or they did not want to proceed in opening the prosecution process. The authorities failed in undertaking the provided ex officio prosecution acts in these cases.

2. Conclusions

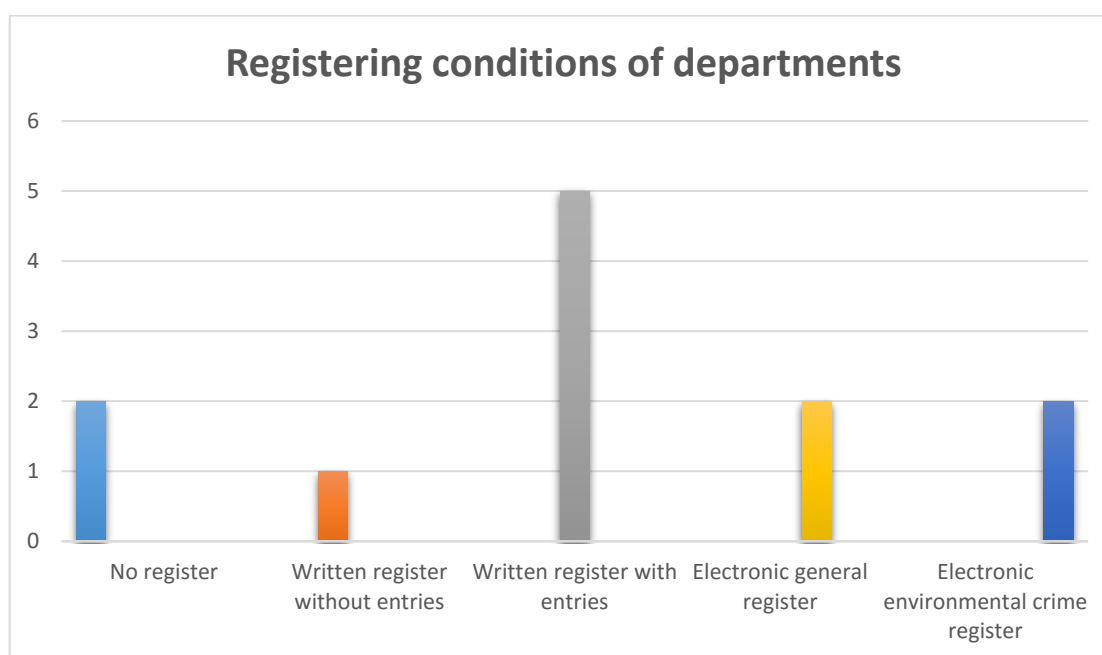
There are many reasons preventing us from drawing firm conclusions about the characteristics and numbers of environmental crime in Crete. The main reasons are the attitude, the knowledge and the technical equipment of the interrogation bodies.

In terms of attitude the interrogation clerks are lacking in willingness to cooperate, refuse to grant authorization for data search and are not willing to dedicate time to the project partners. Apart from minor exceptions, indifference and indignation characterizes the attitude of the majority of the investigating officers.

In terms of knowledge, except of two cases among the 29 department officers contacted by the program’s partners, the ignorance of the protection status of the Natura 2000 areas, (regulatory framework, responsibilities, land use, permitted activities within the protected areas, protected species) indicated the under qualification of the responsible persons bearing the task of environmental protection in Crete. “Environmental damage” is according to Article 3 of the Presidential Decree 148/2009 the damage caused to protected species and natural habitats, which has significant adverse effects on reaching or maintaining the favorable conservation status of such habitats or species. If interrogation clerks do not know the conservation status of the protected habitats, or species, they cannot define what “damage” means. One who cannot define damage, cannot even identify the crime leading to damage.

In terms of technical equipment, the administrative failures varied. In each case they prevented though the exporting of data and accordingly the better planning of environmental auditing, the qualitative and quantitative assessment of green crime, the prediction of crime commission and the interdepartmental cooperation in law enforcement and prosecution.

Among the 29 questioned departments, 12 answered. Some of these did not record complaints at all (e.g. FS VN, FS S) so they could not provide written data. One department possessed a complaint book, though they did not register complaints (PD KSTL). Most departments had no computers, so any data provided was in handwritten notes (e.g. PD VN, FD LSTH, PA KLLMN, PA RPTR, PD CHRNS). Some services have been computerized, provided though no customized data and required a time-consuming sorting of environmental degradation cases (e.g. SGPZ, PRFCT LSSTH). Two departments found with a detailed register of environmental offenses (FD HRCL, PRFCTR HR).

There have being also two departments, where a failure to take repressive or preventive measures was recorded due to the legal framework. A Port Authority (ST) could not take repressive measures for unauthorized fishing, due to the legislative abolition of the fishing license. A Fire Station (RPTR) could not take preventive measures in cases of fire by negligence caused by beekeepers, due to the lacking registration procedure of beef farms.

Failures in attitude, knowledge and technical equipment of the respective departments are related to land use issues. At national level there is no Special Framework or Spatial Planning for "Environment", "Rural Development", or "the protection of habitats", or "the protection of biodiversity". There are though spatial plans for "Industry", "Fish farms", "Renewable energy sources", "Tourism" and "Jail houses". The areas sustained by European networks like Natura 2000, or international law networks (eg wetlands / Ramsar Convention, wildlife / Bern Convention) with coverage over 30% of the country's surface, are set out of spatial planning through the intentional state failure to act, namely to issue the (since years existing) Presidential Decrees for the management of the above mentioned areas. Within this frame, limits, permitted or prohibited actions and responsibilities of the administration bodies, remain in a constant "creative uncertainty". This uncertainty allows the administration to neglect the necessary preventive and repressive measures against violation of the constitutional requirement for environmental protection (Council of the State 3976/2010, 1242/2008, 2818/1997, 975/2015). At the same time it allows offenders to repeat the same crime with minimum or without sanctions, as they can always argue that a regulation is not applicable, a region is not under a protection status, or a certain land use is in doubt.

In addition, interrogation clerks are not familiar with the respective law provisions. This conclusion is confirmed twice in the last eight years, though the circular letter of the Supreme Court Prosecutor no. EgkEisAP 1/2009 dated the 05.02.2008 and the Circular letter of the Supreme Court Prosecutor EgkEisAP 8/2013. Both letters refer that officials with prosecution competencies are reluctant to carry out preliminary investigations, searches and seizures.

Under these conditions the actual number of environmental affairs cannot be summed, the variation of environmental crime cannot be monitored. Quotas of sentencing, archiving and penalties charged cannot currently be approached in their actual size.

The above assumption does not contradict the purpose of the program. On the contrary it reaffirms its necessity. It also does not prevent us from exporting some general conclusions, since we mention that the crimes registered are only a fraction of the crimes committed.

The program may still achieve in setting the groundwork for the formation of the first representative prosecution indicators, change the readiness for cooperation between administrative bodies and promote effectiveness in developing a control mechanism for environmental protection and management.

In terms of Action A1, the creation of the interactive map and the networking platform services provided are already a small managerial success, which will soon be reflected in the fight against environmental crime.

For the Heraklion Bar
Dr iur. Jorgos Sbokos

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους της διαχειριστικής περιόδου του προγράμματος «Προώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη», LIFE14/GIE/GR/000026 με το ακρωνύμιο "LIFE Natura Themis", έλαβε χώρα η συλλογή δεδομένων σχετικά με την περιβαλλοντική νομοθεσία και αποτυπώθηκε η τρέχουσα κατάσταση της δίωξης εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής στις περιοχές Natura 2000 της Κρήτης. Η έρευνα της προπαρασκευαστικής Δράσης Α1 (Θεώρηση της τρέχουσας κατάστασης: Ενημέρωση σχετικά με την Ευρωπαϊκή και την εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία σχετικά με το Natura 2000 στην Ελλάδα και συλλογή και ανάλυση των στατιστικών στοιχείων των δικαστηρίων στην Κρήτη) υλοποιήθηκε από τους συντονιστές δικαιούχους του Δικηγορικού Συλλόγου Χανίων, Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, του Πανεπιστημίου Κρήτης και της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης.

Υπεύθυνος φορέας υλοποίησης της Δράσης Α1 ήταν ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Η υλοποίηση της Δράσης ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2015 και ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο του 2016.

Κατά την περίοδο 1η Οκτωβρίου 2015 - 31 Δεκεμβρίου 2015 ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου προετοίμασε τις συμβάσεις των εργαζομένων και της εξωτερικής βοήθειας που προέβλεπε το πρόγραμμα. Αρχές Δεκεμβρίου ξεκίνησε η σύμβαση του Συντονιστή του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου. Στις 16 Δεκεμβρίου, ο Συντονιστής του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου υπέβαλε αίτηση χορήγησης ειδικής εξουσιοδότησης πρόσβασης σε Εισαγγελικά αρχεία για στατιστική χρήση ενώπιον του προϊσταμένου Εισαγγελέα του Εφετείου Ανατολικής Κρήτης και στις 21 Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκε σύσκεψη σχετικά με τη συλλογή των στοιχείων από τους αρμόδιους φορείς δίωξης.

Κατά την περίοδο 1 - 31 Ιανουαρίου 2016 συντάχθηκε ένα σχέδιο επίσκεψης των προανακριτικών φορέων, στην αρμοδιότητα των οποίων εμπίπτουν οι περιοχές του δικτύου Natura 2000. Στις 18 Ιανουαρίου, ο Προϊστάμενος Εισαγγελέας του Εφετείου Ανατολικής Κρήτης αρνήθηκε την έκδοση εξουσιοδότησης προς το Συντονιστή του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, που θα επέτρεπε τη συλλογή στοιχείων από τους αρμόδιους φορείς δίωξης, διότι κρίθηκε ότι αυτή η εξουσιοδότηση θα επηρέαζε τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα των εμπλεκόμενων στις υποθέσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Ωστόσο, ο επικεφαλής εισαγγελέας του Εφετείου Ανατολικής Κρήτης υποσχέθηκε να βοηθήσει με κάθε άλλο τρόπο τη διαδικασία συλλογής στοιχείων από τους αρμόδιους φορείς δίωξης.

Το Φεβρουάριο 2016 ξεκίνησε η συλλογή των δεδομένων στη Δυτική και την Ανατολική Κρήτη με τους Συντονιστές και τους εξωτερικούς συνεργάτες των Δικηγορικών Συλλόγων Χανίων (ΔΣΧ) και Ηρακλείου (ΔΣΗ) αντίστοιχα.

Κατά την περίοδο 1 - 31 Μαρτίου 2016 συνεχίστηκε η συλλογή των δεδομένων στη Δυτική και την Ανατολική Κρήτη, ενώ ταυτόχρονα ξεκίνησε η αποδελτίωση των δεδομένων που συλλέγονταν. Στις 15/3/2016 ο Συντονιστής του ΔΣΗ είχε συνάντηση με την κ. Εισαγγελέα Ηρακλείου, στην οποία υπέβαλε αίτηση για τη συλλογή στατιστικών δεδομένων δίκωξης για την περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου. Επίσης, στις 16/3/2016 ο Συντονιστής του ΔΣΗ είχε συνάντηση με την κ. Εισαγγελέα Λασιθίου, στην οποία κατέθεσε υπέβαλε αίτηση για τη συλλογή στατιστικών δεδομένων δίκωξης για την περιφερειακή ενότητα Λασιθίου. Στις 21/03/2016 ο Συντονιστής της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ) επισκέφθηκε τον Άρειο Πάγο στην Αθήνα, προκειμένου να συλλέξει στοιχεία σχετικά με τα περιβαλλοντικά δεδομένα εστιάζοντας σε υποθέσεις υποβάθμισης της Κρήτης και διαπίστωσε ότι οι αριθμοί των αποφάσεων του πρώτου ή δεύτερου βαθμού είναι απαραίτητοι. Καθώς οι Εισαγγελίες των κατώτερων δικαστηρίων είχαν αρνηθεί να παράσχουν επίσημα σχετικά στοιχεία φακέλων, αυτό κατέστη σε πρώτη φάση ανέφικτο.

Κατά την περίοδο 1 - 30 Απρ, 2016 η συλλογή των δεδομένων συνεχίστηκε στη Δυτική και την Ανατολική Κρήτη. Ο Συντονιστής ΕΕΠΦ συνέχισε την έρευνα στον Άρειο Πάγο χωρίς αριθμούς υποθέσεων αλλά με βάση το αλφαβητικό ευρετήριο.

Κατά την περίοδο 1 - 31 Μαΐου 2016 συνεχίστηκε η συλλογή των δεδομένων στη Δυτική και την Ανατολική Κρήτη και η έρευνα στον Άρειο Πάγο. Στις 9 Μαΐου, δημιουργήθηκε μια λίστα των διοικητικών οργάνων που δεν ανταποκρίθηκαν στο αίτημα για δεδομένα από το Συντονιστή του ΔΣΗ, προκειμένου να σταλεί υπενθύμιση με προθεσμία αποδελτίωσης των δεδομένων. Ένας δεύτερος γύρος των επαφών αποφασίστηκε, ειδικά με το Τμήμα Δασών Λασιθίου (Αγ. Νικόλαος) και την Περιφέρεια Κρήτης (Ηράκλειο) λόγω των συγκεντρωτικών στοιχείων που οι δύο υπηρεσίες μπορούσαν να προσφέρουν. Στις 23 Μαΐου ο εξωτερικός συνεργάτης του ΔΣΗ έλαβε με τηλεομοιοτυπία χειρόγραφα έναν πίνακα των περιβαλλοντικών εγκλημάτων από το Τμήμα Δασών Λασιθίου, που έδινε σημαντικές πληροφορίες για την περίοδο 2012 - 2015. Την ίδια περίοδο η Συντονίστρια του ΔΣΧ ζήτησε τρεις ειδικές άδειες από την Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων, προκειμένου να αποκτήσει ελεύθερη πρόσβαση σε όλα τα αρχεία των προανακριτικών αρχών, στο Πρωτοδικείο Χανίων, το Πρωτοδικείο Ρεθύμνου και το Εφετείο Δυτικής Κρήτης. Εν τω μεταξύ, η συντονίστρια Χανίων με την ομάδα του έργου επισκέφθηκε 15 Δημόσιες Υπηρεσίες και συγκέντρωσε στοιχεία με επιτόπιο έλεγχο από τις περισσότερες από αυτές. Προκειμένου να συγκεντρωθούν τα δεδομένα, η ομάδα του ΔΣΧ επισκέφθηκε επανειλημμένα (τουλάχιστον 2-3 φορές) κάθε δημόσια υπηρεσία και ενημέρωσε το προσωπικό της σε βάθος σχετικά με το πρόγραμμα. Αρκετά στοιχεία καταγράφηκαν χειρόγραφα από την ομάδα της ΔΣΧ, λόγω της έλλειψης προσωπικού στις αντίστοιχες Δημόσιες Υπηρεσίες.

Κατά την περίοδο 1 - 30 Ιουνίου 2016 συνεχίστηκε η συλλογή των δεδομένων στη Δυτική και την Ανατολική Κρήτη καθώς και τον Άρειο Πάγο. Συνοψίσθηκαν σε

πίνακα οι επισκέψεις των εξωτερικών συνεργατών των εταιρών και αναλύθηκε στατιστικά η ανατροφοδότηση που παρείχε η διοίκηση σε πληροφορίες για το περιβαλλοντικό έγκλημα.

Η Συντονίστρια του ΔΣΧ έλαβε την 1η Ιουνίου τρεις ειδικές άδειες από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και απέκτησε ελεύθερη πρόσβαση σε όλα τα αρχεία του Πρωτοδικείου Χανίων, του Πρωτοδικείου Ρεθύμνου και του Εφετείου Δυτικής Κρήτης. Η συλλογή των δεδομένων από τα Δικαστήρια ξεκίνησε να αποφέρει ήδη ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι περισσότεροι δράστες που κατηγορήθηκαν για εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος σε περιοχές NATURA 2000 δεν κρίθηκαν τελικά ένοχοι. Στην περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου μία στις δύο υποθέσεις αρχειοθετήθηκε, ενώ η υψηλότερη ποινή που έχει καταγραφεί μέχρι σήμερα είναι 10 μήνες φυλάκιση. Στις 7 Ιουνίου, μια πρώτη παρουσίαση των αποτελεσμάτων έλαβε χώρα στη συνάντηση των εταιρών στο Ηράκλειο (Δράση Ε2) με επιτυχία.

Κατά την περίοδο 1 - 30 Ιουλίου, 2016 ο Συντονιστής του ΔΣΗ ολοκλήρωσε την ανάρτηση των περιπτώσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρήχθησαν από τις αντίστοιχες διοικητικές αρχές έως εκείνη την περίοδο.

Κατά την περίοδο 1 έως 31 Αυγ, 2016 ο Συντονιστής του ΔΣΗ έστειλε σε όλες τις Γραμματείες των Εισαγγελιών της Ανατολικής Κρήτης μια ενημερωτική επιστολή προς κοινοποίηση στους Εισαγγελικούς λειτουργούς, προκειμένου να τους παραινέσει να συνδεθούν με το πρόγραμμα εκδίδοντας λογαριασμό συμμετοχής στην πλατφόρμα του προγράμματος. Προετοιμάστηκαν οι συμβάσεις προσωπικού, απόκτησης εξοπλισμού και μίσθωσης χώρου για την επερχόμενη διαχειριστική περίοδο 10/2016-10/2017.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Α. Άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής

Σε γενικές γραμμές ακολουθήθηκε απ' όλους τους συντονιστές η μέθοδος της επιτόπιας επίσκεψης και ελέγχου των αρχείων των διοικητικών φορέων με προανακριτικές ή δικαστικές αρμοδιότητες. Η ανατροφοδότηση των υπηρεσιών ήταν κατά μέσο όρο ανεπαρκής, αργή και με επιφύλαξη. Σε λίγες περιπτώσεις η διοίκηση έδειξε πραγματικό ενδιαφέρον να συμβάλλει στη συλλογή στοιχείων. Στις περισσότερες περιπτώσεις η διοίκηση δεν συνεργάστηκε με τους Συντονιστές, θεώρησε το πρόγραμμα σημαντικό, αλλά ανέφικτο και έδειξε ότι είχε χαμηλά στην ιεραρχία τη δίωξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, καίτοι αναγνώριζε ότι αποτελεί σημαντικό τομέα. Η εμπειρία έδειξε ότι η μέθοδος που προέκρινε η Συντονίστρια του ΔΣΧ να αιτηθεί και να λάβει άδεια «πρόσβασης στο αρχείο των δικογραφιών του Πρωτοδικείου Χανίων για τα έτη 2010- σήμερα, στις οποίες εμπλέκονται δράστες περιβαλλοντικών εγκλημάτων σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000, προκειμένου να εκτελέσει ως συμβαλλόμενη ερευνήτρια την δράση Α1» από την αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ήταν η αποτελεσματικότερη (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2).

1. Συλλογή στοιχείων

Στόχος της συλλογής στοιχείων που σχετίζονται με το περιβαλλοντικό έγκλημα ήταν η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης. Η αποτύπωση είχε χαρακτήρα στατιστικό. Χαρακτηριστικά όπως η επανάληψη περιπτώσεων υποβάθμισης, το είδος της υποβάθμισης, ο τόπος, ο χρόνος, ο τρόπος αναφοράς (έγκληση, μήνυση) αλλά και η διαχείριση της υπόθεσης (αρχειοθέτηση, προανάκριση, αυτόφωρη διαδικασία) είναι στοιχεία απαραίτητα για την προπαρασκευαστική φάση του έργου. Τα στοιχεία που συνελέγησαν δεν περιλάμβαναν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα (αριθμό καταχώρησης φακέλου, ονόματα κατηγορουμένων, μαρτύρων υπεράσπισης ή κατηγορίας κλπ.) για την προστασία της προσωπικότητας των εμπλεκομένων προσώπων.

Αφού παρουσιάσθηκε το παραπάνω πλαίσιο συλλογής στοιχείων ζητήθηκε η χορήγηση στατιστικών δεδομένων σχετικά με την πορεία των υποθέσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης που έχουν καταχωρηθεί στην εκάστοτε υπηρεσία, είτε έχει προχωρήσει η ποινική δίωξη, είτε έχουν αρχειοθετηθεί. Το διάστημα αναφοράς διέφερε από υπηρεσία σε υπηρεσία. Κάποιες υπηρεσίες ήταν σε θέση κατά δήλωσή τους να παραθέσουν στοιχεία τριετίας, άλλες πενταετίας και άλλες καθόλου, καθώς κατά δήλωσή τους δεν τηρούσαν κάποιο μητρώο. Σημαντικό κώλυμα υπήρξε στην έλλειψη μηχανοργάνωσης των υπηρεσιών με αποτέλεσμα είτε να μην υπάρχει διαθέσιμο αρχείο (ανυπαρξία βιβλίων συμβάντων), είτε το αρχείο να μην περιλαμβάνει στοιχεία καταχωρημένα κατά περίπτωση (π.χ. περιβαλλοντικά εγκλήματα), είτε να απαιτείται δυσανάλογη προσπάθεια ανεύρεσης των στοιχείων (χειρωνακτικός έλεγχος σε ημερολόγια). Μεγαλύτερη όμως δυσκολία απ' όλες εμφανίστηκε η έλλειψη γενικής καταγγελίας του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Πολλοί ήταν οι φορείς που ανέφεραν προφορικά διάφορα εγκλήματα που τελούνται κατ' επανάληψη στις περιφέρειες αρμοδιότητάς τους και από γνωστά στις τοπικές κοινωνίες πρόσωπα, που όμως είτε δεν καταγγέλλονται, είτε δεν τυγχάνουν δίωξης.

Κατά την επιτόπια έρευνα στις υπηρεσίες ενδεικτικά αναφέρθηκαν οι παρακάτω διατάξεις ελέγχου:

Ν. 998/1979 (Προστασία δασικών εκτάσεων/βοσκή), Π.Δ. 67/1981 (Προστασία χλωρίδας), Ν. 2971/2001 (Προστασία αιγιαλού/αυθαίρετα), Ν. 1577/1985 (Παράνομη αμμοληψία), Ν.Δ. 86/1969 (Απαγόρευση υλοτομίας), Ν. 4351/2015 (Βοσκήσιμες γαίες), Ν. 2637/1998 (Συλλογή και διακίνηση ειδών χλωρίδας), Ν. 2055/1992 (Είδη άγριας πανίδας και χλωρίδας που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν), ΚΥΑ 33318/3028/1998 (Προστασία δικτύου Natura), Ν. 743/1977 (Προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος), Ν. 1428/1984 (παράνομη λατομική δραστηριότητα), ΠΚ 264 (Εμπρησμός), ΠΚ 265 (Εμπρησμός σε δάση), ΠΚ 266 (Εμπρησμός από αμέλεια), ΠΚ 279 (Δηλητηρίαση πηγών και τροφίμων), ΠΚ 282 (Δηλητηρίαση της νομής των ζώων), ΠΚ 422 (Παραμέληση πρόκλησης βλάβης από δηλητηρίαση), ΠΚ 423 (Παράνομη παρασκευή και παροχή δηλητηρίων), ΠΚ 427 (Παράβαση διατάξεων για την καθαριότητα), ΠΚ 428 (Ρύπανση), ΠΚ 433 (Παράβαση διατάξεων για την προφύλαξη από τη φωτιά).

II. Εξουσιοδοτήσεις από Εισαγγελίες

Στο διάστημα μεταξύ 01/03/2016 – 31/03/2016 με αιτήσεις που εγχειρίστηκαν από το Συντονιστή του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου διαδοχικά στις 15/03/2016 προς την κα Εισαγγελέα Πρωτοδικών Ηρακλείου και στις 16/03/2016 προς την κα Εισαγγελέα Πρωτοδικών Λασιθίου, ζητήθηκε η χορήγηση στατιστικών δεδομένων σχετικά με την πορεία των υποθέσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης που έχουν καταχωρηθεί ηλεκτρονικά στην υπηρεσία μηνύσεων των αντίστοιχων Εισαγγελιών, είτε έχει προχωρήσει η δίωξη, είτε έχουν αρχειοθετηθεί. Μνημονεύθηκε ρητά ότι τα στοιχεία δεν χρειαζόταν να περιλαμβάνουν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα αλλά, ενδεικτικά: τον αριθμό υποθέσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης που καταχωρήθηκαν ολογράφως ως "ρύπανση", "υποβάθμιση", ή βάσει των διατάξεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου εγχειρίστηκε η κατάσταση δασικών ανομημάτων που είχε χορηγηθεί από τη Δ/ση Δασών Ηρακλείου. Η αίτηση ενώπιον της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Ηρακλείου έγινε εν μέρει δεκτή και αφορούσε στην χορήγηση στοιχείων που δεν περιλάμβαναν ονόματα ή στοιχεία της δικογραφίας.

Στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Λασιθίου δεν εγχειρίστηκε κατάσταση δασικών ανομημάτων. Η αίτηση ενώπιον της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Λασιθίου εκκρεμεί.

Οι καταστάσεις των Δ/νσεων Δασών είναι εξαιρετικά σημαντικές για την καταγραφή του περιβαλλοντικού εγκλήματος στις περιοχές NATURA 2000 καθώς διευκολύνουν τη «χωροθέτηση» του περιβαλλοντικού εγκλήματος εντός ή εκτός περιοχής NATURA 2000. Αφενός επειδή ποσοστό μεγαλύτερο του 90% των περιοχών NATURA 2000 είναι ταυτόχρονα και δασικές περιοχές και αφετέρου επειδή οι καταστάσεις αυτές αποτελούν συγκεντρωτικές επίσημες καταγραφές περιβαλλοντικών παραβάσεων, κατά τόπο και χρόνο παράβασης.

Γενικώς, και στις δύο Εισαγγελίες της Ανατολικής Κρήτης δεν επιτράπη η πρόσβαση σε στοιχεία του Δικαστηρίου, ηλεκτρονικά ή έντυπα προκειμένου να αποκτηθεί συγκεντρωτική εικόνα για το περιβαλλοντικό έγκλημα. Η άρνηση επιτόπιας έρευνας σε συνδυασμό με την έλλειψη ενός ενιαίου τρόπου καταγραφής του περιβαλλοντικού εγκλήματος, ή ενός συστήματος μηχανογραφικής καταχώρησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, οδηγεί στην πλήρη αδυναμία εξαγωγής στοιχείων σε σχέση με το περιβαλλοντικό έγκλημα.

III. Επίσκεψη φορέων

Για τη συλλογή στοιχείων που αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση σε σχέση με τις περιβαλλοντικές παραβάσεις ο εξωτερικός συνεργάτης Ηρακλείου απευθύνθηκε συνολικά σε είκοσι εννέα (29) φορείς. Ειδικότερα, επισκέφθηκε 18 φορείς στην περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου και 11 φορείς στην περιφερειακή ενότητα Λασιθίου.

Στο Ηράκλειο (18 φορές):

1	Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου	1 1	Δασοφυλακείο Πύργου
2	Εισαγγελία Εφετών Ανατ. Κρήτης	1 2	Πυροσβεστικό κλιμάκιο Πύργου
3	Περιφέρεια - Διεύθυνση Περιβάλλοντος Ηρακλείου	1 3	Αστυνομικό Τμήμα Πύργου
4	Διεύθυνση Δασών Ηρακλείου	1 4	Δασονομείο Πόμπιας
5	Οικολογική Παρέμβαση Ηρακλείου (ΜΚΟ)	1 5	Αστυνομικό Τμήμα Μοιρών
6	Αστυνομικό Τμήμα Καστελλίου	1 6	Λιμεναρχείο Καλών Λιμένων
7	Δασονομείο Καστελλίου	1 7	Λιμενικός σταθμός Κόκκινου Πύργου
8	Αστυνομικό Τμήμα Αρκαλοχωρίου	1 8	Αστυνομικό Τμήμα Χερσονήσου
9	Αστυνομικό Τμήμα Βιάννου		
10	Πυροσβεστικό Κλιμάκιο Βιάννου		

Στο Λασιθί (11 φορές):

1	Εισαγγελία Πρωτοδικών Λασιθίου	9	Λιμεναρχείο Σητείας
2	Περιφέρεια - Διεύθυνση Περιβάλλοντος Λασιθίου	1 0	Αστυνομικό Τμήμα Σητείας
3	Διεύθυνση Δασών Λασιθίου	1 1	Πυροσβεστικό Κλιμάκιο Σητείας
4	Λιμεναρχείο Αγίου Νικολάου		
5	Αστυνομικό Τμήμα Αγίου Νικολάου		
6	Λιμεναρχείο Ιεράπετρας		
7	Αστυνομικό Τμήμα Ιεράπετρας		
8	Πυροσβεστική Υπηρεσία Ιεράπετρας		

Κριτήριο επιλογής των φορέων ήταν η ύπαρξη περιοχής NATURA 2000 εντός της διοικητικής αρμοδιότητας του φορέα ή σε όμορη περιοχή με την περιοχή που εμπίπτει στα όρια της διοικητικής αρμοδιότητας του φορέα. Ο Συντονιστής Ηρακλείου επισκέφθηκε τους φορείς που εδρεύουν στην περιφέρεια των παρακάτω προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 :

Για το Ηράκλειο (8 περιοχές):

GR4310002 - Γιούχτας - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης

GR4310003 - Νήσος Δία

GR4310004 - Δυτικά Αστερούσια (από Αγιοφάραγγο έως Κόκκινο Πύργο)

GR4310006 - Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη - Ομαλός)

GR4310009 - Κρουσώνας - Βρωμονερό Ίδης

GR4310010 - Όρος Γιούχτας

GR4310012 - Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς

GR4310013 - Αστερούσια Όρη (Κόφινας)

Για το Λασιθι (12 περιοχές):

GR4320002 - Δίκη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή

GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης

GR4320003 - Νήσος Χρυσή

GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρω περιοχή) GR4320006 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι - Βάι - άκρα Πλάκας) και θαλάσσια ζώνη

GR4320005 - Όρος Θρυπτής και γύρω περιοχή

GR4320014 - Νοτιοδυτική Θρυπτή (Κουφωτό)

GR4320008 - Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη

GR4320017 - Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι

GR4320011 - Διονυσάδες νήσοι

GR4320016 - Όρη Ζάκρου

IV. Δείκτης ευαισθητοποίησης κατά την ανατροφοδότηση στοιχείων από τις υπηρεσίες

Από τους 28 φορείς απάντησαν μέχρι την ημέρα υποβολής του Παραδοτέου Α' μέσω αποστολής στοιχείων πέντε (5) φορείς. Στη συνέχεια, μετά από τηλεφωνική υπενθύμιση απάντησαν έξι (6) επιπλέον φορείς.

Από τους έντεκα συνολικά φορείς που απάντησαν, οι πέντε (5) φορείς απάντησαν αναλυτικά. Αναλυτικά σημαίνει ότι αναφέρθηκαν σε τόπο και χρόνο της παράβασης. Τα στοιχεία που εστάλησαν από τους φορείς που απάντησαν αναλυτικά αφορούν στα έτη 2010- 2015.

Οι υπόλοιποι έξι (6) φορείς απάντησαν επιγραμματικά. Επιγραμματικά σημαίνει ότι δεν αναφέρθηκαν σε τόπο και χρόνο της παράβασης. Τα στοιχεία που εστάλησαν από τους φορείς που απάντησαν επιγραμματικά δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένο έτος. Δύο από τους φορείς έστειλαν συμπληρωματικά στοιχεία.

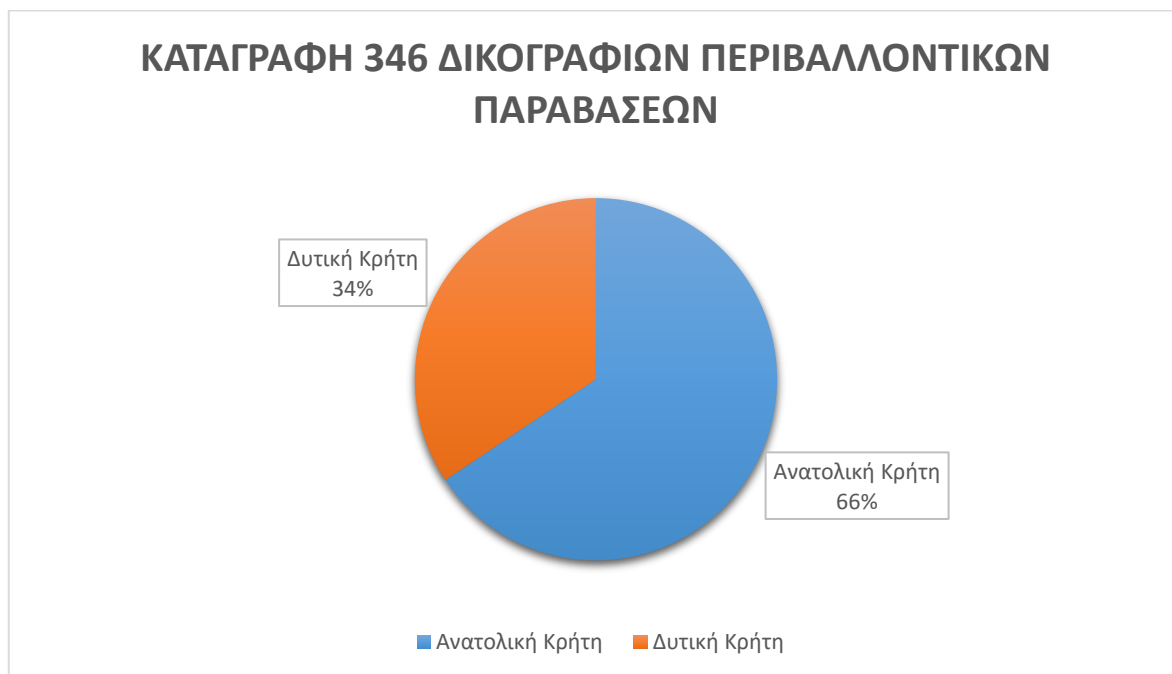
Οι υποθέσεις με την καλύτερη πληρότητα φακέλου εστάλησαν από τη μη κυβερνητική οργάνωση του Ηρακλείου.

V. Στατιστικά στοιχεία

Οι Συντονιστές Ηρακλείου και Χανίων κατέγραψαν συνολικά 346 υποθέσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης στους νομούς Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου και Λασιθίου έχοντας καλύψει κατ' εκτίμηση περίπου το 23% του αριθμού των καταγεγραμμένων υποθέσεων.

Οι Συντονιστές επιφυλάσσονται για την ακρίβεια των στατιστικών στοιχείων που εξάγουν. Αφενός, οι υποθέσεις δίωξης που καταχωρούνται επίσημα στις Εισαγγελίες των κατά τόπω Πρωτοδικείων, αποτελούν μόνο ένα μέρος του συνόλου των υποθέσεων υποβάθμισης που πραγματικά λαμβάνουν χώρα. Αφετέρου, η αποτελεσματικότητα των Υπηρεσιών μπορεί να επηρεάσει τα εξαγόμενα αποτελέσματα. Αν δηλαδή μια Υπηρεσία είναι περισσότερο αποτελεσματική από μια άλλη, τα στοιχεία που θα προσκομίσει θα εμφανίσουν αυξημένα ποσοστά στο πεδίο δραστηριότητάς της, χωρίς απαραίτητα αυτό να αντικατοπτρίζει την πραγματική

εικόνα της δίωξης των αντίστοιχων εγκλημάτων. Με την επιφύλαξη της "ουσιαστικής πραγματικότητας", δηλαδή των εγκλημάτων που καταγράφονται και των εγκλημάτων που πραγματικά τελούνται, οι Συντονιστές Ανατολικής και Δυτικής Κρήτης προσπάθησαν με τους παρακάτω πίνακες να κάνουν μετρήσιμο το περιβαλλοντικό έγκλημα στην Κρήτη.

227 από τις 346 υποθέσεις έλαβαν χώρα στην Ανατολική Κρήτη, δηλαδή στους νομούς Ηρακλείου και Λασιθίου.

107 από τις 346 υποθέσεις καταγράφηκαν στην περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου και 120 υποθέσεις στην περιφερειακή ενότητα Λασιθίου.

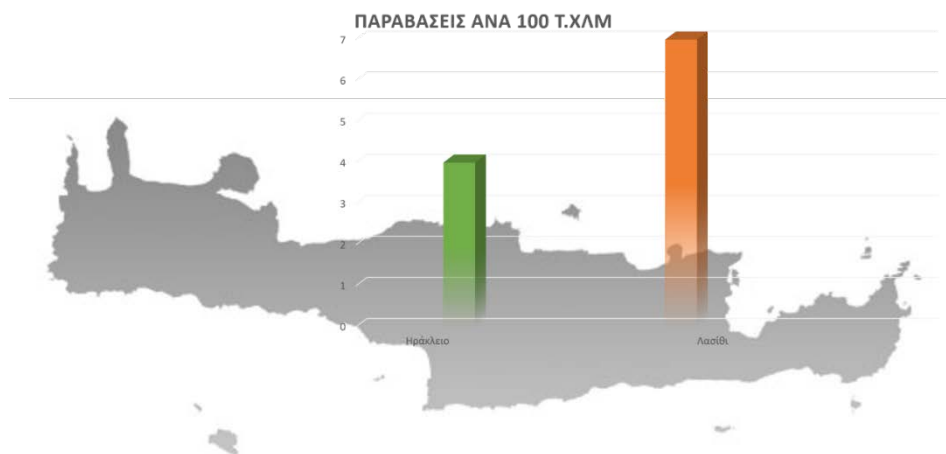
1. Γεωγραφική αναγωγή των στατιστικών στοιχείων

α. Ηράκλειο

Η περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου καταλαμβάνει έκταση 2.641 χλμ². Οι καταγεγραμμένες από το πρόγραμμα υποθέσεις ανέρχονται σε 107. Συνεπώς, κάθε 25 χλμ² διαπράττεται μια παράβαση στην περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου.

β. Λασιθί

Η περιφερειακή ενότητα Λασιθίου καταλαμβάνει έκταση 1.823 χλμ². Οι καταγεγραμμένες από το πρόγραμμα υποθέσεις ανέρχονται σε 120. Συνεπώς, κάθε 15 χλμ² διαπράττεται μια παράβαση στην περιφερειακή ενότητα Λασιθίου.

Στο Λασιθί διαπράχθηκαν περίπου διπλάσιες παραβάσεις ανά 100 τ.χλμ στο διάστημα 2010 – 2015 σε σχέση με το Ηράκλειο.

2. Πληθυσμιακή αναγωγή των στατιστικών στοιχείων στην περιφερειακή ενότητα Λασιθίου

α. Ηράκλειο

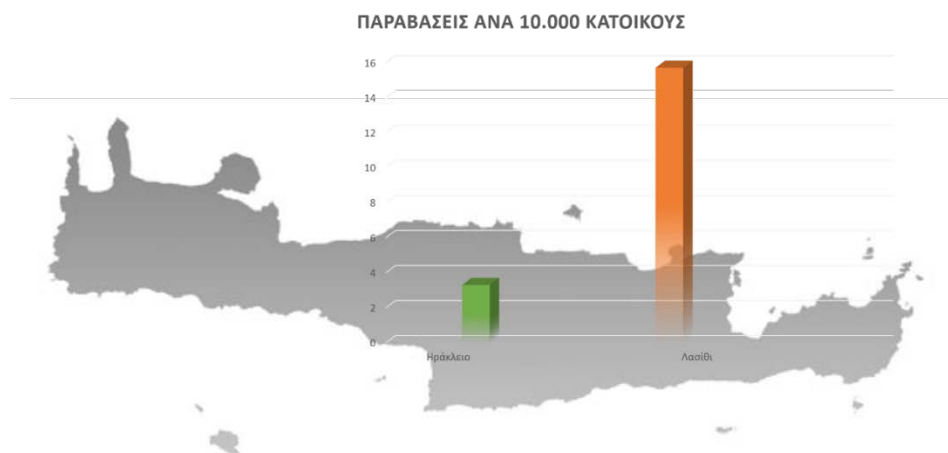
Η περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου έχει πληθυσμό 304.270 κατοίκων. Οι καταγεγραμμένες από το πρόγραμμα υποθέσεις ανέρχονται σε 107.

Συνεπώς, στην περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου καταγράφονται 3,3 παραβάσεις ανά 10.000 κατοίκους.

β. Λασιθί

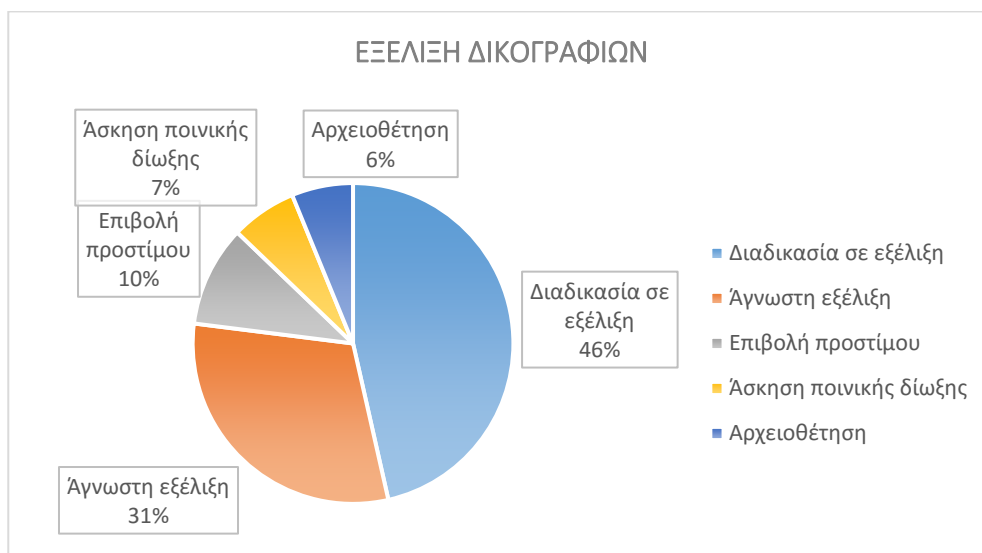
Η περιφερειακή ενότητα Λασιθίου έχει πληθυσμό 76.319 κατοίκων. Οι καταγεγραμμένες από το πρόγραμμα υποθέσεις ανέρχονται σε 120.

Συνεπώς, στην περιφερειακή ενότητα Λασιθίου καταγράφονται 15,7 παραβάσεις ανά 10.000 κατοίκους.

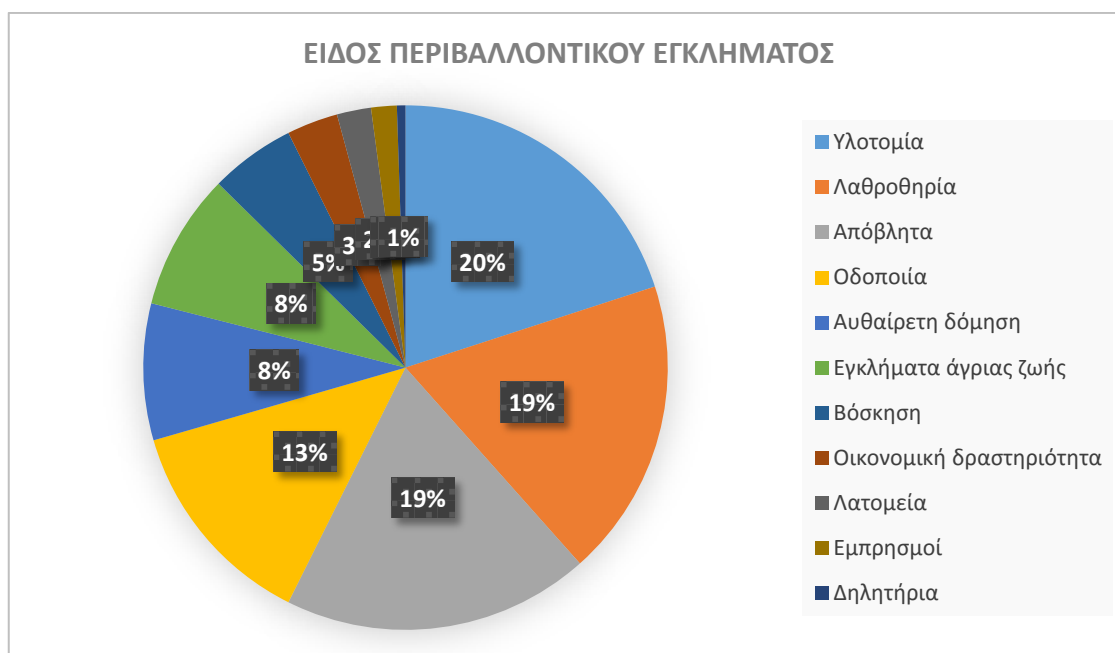
Στο Λασιθί διαπράχθηκαν περίπου πενταπλάσιες παραβάσεις ανά κάτοικο στο διάστημα 2010 - 2015 σε σχέση με το Ηράκλειο.

3. Εξέλιξη της προανακριτικής διαδικασίας στην Ανατολική Κρήτη

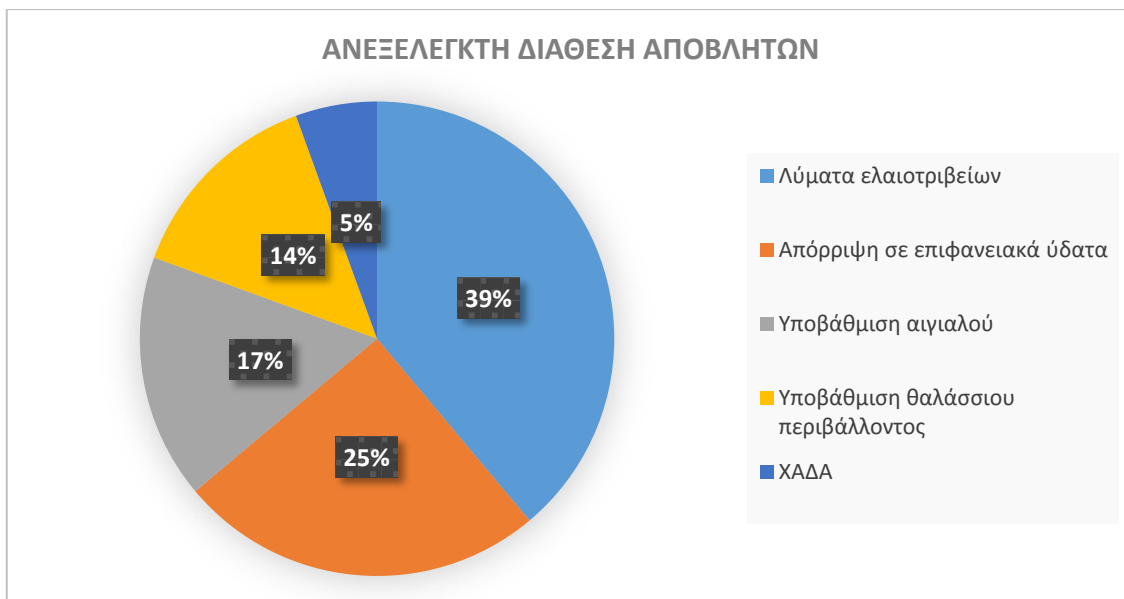
Τα ποσοστά δίωξης στην Ανατολική Κρήτη είναι αρκετά χαμηλά. Λιγότερες από μία στις δέκα υποθέσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης βρίσκουν το δρόμο της δικαιοσύνης. Τα ποσοστά ποινικής δίωξης είναι χαμηλότερα από τα ποσοστά επιβολής διοικητικών προστίμων. Αντίστοιχα χαμηλά ποσοστά όμως τυγχάνουν δικαστικής αρχειοθέτησης. Το μεγάλο ποσοστό των υποθέσεων σε εξέλιξη, είναι δηλωτικό των καθυστερήσεων της ποινικής διαδικασίας, είτε αυτή βρίσκεται στο στάδιο της προδικασίας, της κύριας ανάκρισης ή της επ' ακροατηρίω εξέτασης. Υψηλό επίσης είναι το ποσοστό των υποθέσεων με άγνωστη εξέλιξη, εκείνων δηλαδή που είτε δεν κατάφεραν οι συνεργάτες να συλλέξουν στοιχεία για τεχνικούς λόγους, είτε δεν έλαβαν στοιχεία από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

4. Είδος περιβαλλοντικού εγκλήματος στην Ανατολική Κρήτη

Το έγκλημα με τη μεγαλύτερη επίπτωση στο διάστημα 2010-2015 ήταν η παράνομη υλοτομία. Η οικονομική κρίση, οι υψηλές τιμές καυσίμων και η καύση ξύλου σε οικιακές εστίες αιτιάζεται ως το πλαίσιο που δικαιολογεί αυτό το αποτέλεσμα. Οι επιπτώσεις της παράνομης υλοτομίας είναι ιδιαίτερα σημαντικές δεδομένου ότι η Κρήτη απειλείται ταυτόχρονα από τις εκούσιες ή ακούσιες πυρκαγιές και το φαινόμενο της απερήμωσης. Η λαθροθηρία και η ανεξέλεγκτη διάθεση αποβλήτων ισοβαθμούν στη δεύτερη θέση των συχνότερων περιβαλλοντικών παραβάσεων. Η λαθροθηρία πιέζει το εύθραυστο λόγω νησιωτικότητας αριθμό των ειδών της πανίδας. Η διάθεση αποβλήτων συνεχίζει ανεξέλεγκτη παρά τις πολλαπλές καταδίκες της χώρας στο ΔΕΕ.

Είναι ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το πρόγραμμα LIFE "Καινοτόμες δράσεις ενάντια στη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων" με κωδικό LIFE09 NAT / ES / 000533 η οποία πραγματοποιήθηκε μεταξύ 2010 και 2014, καταγράφηκαν 78 περιπτώσεις παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στην Κρήτη μεταξύ 2012 - 2015. Δυστυχώς, οι περιπτώσεις αυτές δεν διώχθηκαν ποτέ ποινικά και κατά συνέπεια, δεν μπορούν να απεικονιστούν στο παραπάνω διάγραμμα. Το εύρημα αυτό δείχνει τη διαφορά μεταξύ της ως άνω «ουσιαστικής αλήθειας» από νομική άποψη και τα πραγματικά γεγονότα.

Μεταξύ των δραστηριοτήτων ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων, σχεδόν μία στις δύο παραβάσεις σχετίζεται με τη διάθεση των λυμάτων που προκύπτουν από την έκθλιψη του ελαιόκαρπου. Δεδομένου ότι υπάρχει μητρώο αδειοδοτημένων ελαιοτριβείων και η λειτουργία τους είναι εποχική και επιδοτείται μέχρι και 65% από το εθνικό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και ενωσιακούς πόρους, η λειτουργία των ελαιοτριβείων είναι μια από τις αποτελεσματικότερα παρακολουθούμενες δραστηριότητες στην Ελλάδα. Εντούτοις η παραβατικότητα κατά την άσκησή της δεν περιορίζεται και δεν συνδέεται με το σύστημα αδειοδότησης και επιχορήγησης. Δεύτερη σε παραβατικότητα συμπεριφορά είναι η απόρριψη λυμάτων ή στερεών αποβλήτων σε επιφανειακά ύδατα, δραστηριότητα που σχετίζεται ενδεχόμενα με την έλλειψη υποδομών και ελέγχου και έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ποιότητα του περιορισμένου υδάτινου δυναμικού του νησιού. Απόρριψη λυμάτων και στερεών ενεργείται και σε αιγιαλούς και παραλίες γεγονός που αποδεικνύει την έλλειψη οικολογικής ευαισθησίας σε ένα κατά τ' άλλα τουριστικό νησί. Η διάθεση στερεών αποβλήτων σε ΧΑΔΑ παραμένει ένα άλυτο πρόβλημα για την Κρήτη, η οποία έχει την αρνητική πρωτιά για την επιβολή του πρώτου προστίμου που επιβλήθηκε σε κράτος μέλος της ΕΕ (υπόθεση ΔΕΚ Κουρουπητός).

III. Ακρίβεια των εξαγόμενων αποτελεσμάτων

Πολλοί είναι οι παράγοντες που εμποδίζουν την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για τα χαρακτηριστικά και τους αριθμούς του περιβαλλοντικού εγκλήματος στην Κρήτη. Αφορούν κυρίως στη στάση, τη γνώση και τον τεχνικό εξοπλισμό των προανακριτικών φορέων που συνεργάστηκαν με το πρόγραμμα.

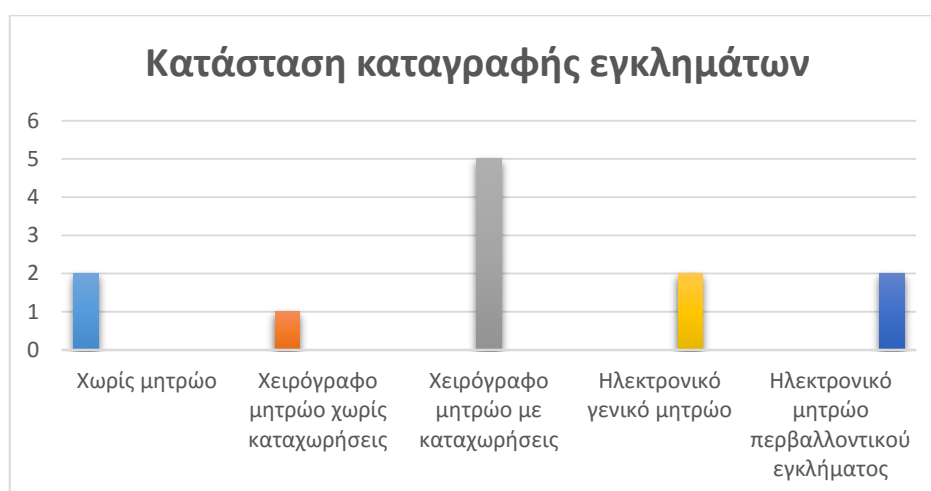
Σε επίπεδο στάσης των προανακριτικών φορέων, η έλλειψη διάθεσης για συνεργασία, η άρνηση της χορήγησης άδειας για την αναζήτηση στοιχείων και η μη αφιέρωση χρόνου προς τους συνεργάτες του προγράμματος περιόρισαν το δείγμα που λήφθηκε υπόψη για μελέτη. Εκτός από μικρές εξαιρέσεις, η αδιαφορία, η ειρωνία και η αγανάκτηση χαρακτηρίζει τη στάση της πλειονότητας των προανακριτικών υπαλλήλων.

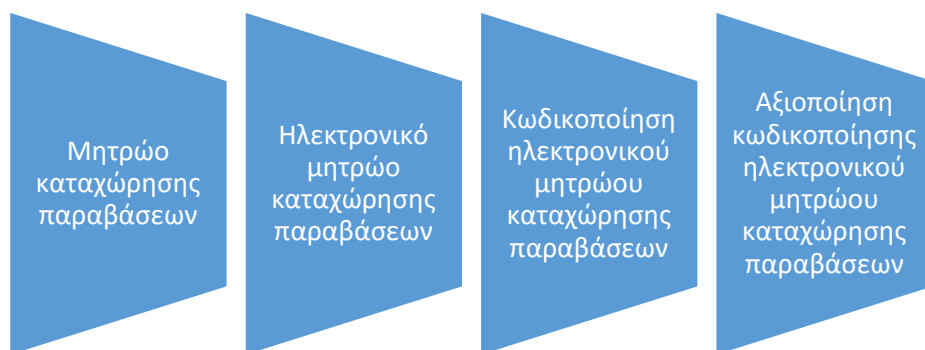
Τα παραδείγματα είναι ενδεικτικά. α) Εκπρόσωπος φορέα δήλωσε σε συνεργάτη ότι «περιβαλλοντικό έγκλημα είναι οι μετανάστες». β) Εκπρόσωπος φορέα αναφώνησε μετά την παρουσία του προγράμματος «Σουηδία γίναμε». γ) Εκπρόσωπος φορέα έδωσε συνεργάτη από την υπηρεσία λέγοντας «στο τέλος θα θέλεις να μας πουλήσεις βιβλία».

Σε επίπεδο γνώσης, εκτός από 2 εξαιρέσεις στους 28 φορείς που έτυχαν επίσκεψης από τους συνεργάτες του προγράμματος, η άγνοια των υπαλλήλων για το καθεστώς προστασίας των περιοχών Natura 2000, (ρυθμιστικού πλαισίου, αρμοδιοτήτων, χρήσεων γης, επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων εντός περιοχών) αποδείκνυε την έλλειψη επαγγελματικών προσόντων των προανακριτικών υπαλλήλων, που επωμίζονται το έργο της περιβαλλοντικής προστασίας στην Κρήτη.

Σε επίπεδο τεχνικό, οι ελλείψεις των υπηρεσιών ήταν πολλές και εμποδίζαν με διάφορους τρόπους την εξαγωγή στοιχείων, τον καλύτερο προγραμματισμό των ελέγχων, την ποιοτική και ποσοτική εκτίμηση των εγκληματικών πράξεων, την πρόβλεψη της τέλεσης εγκληματικών πράξεων και τη διυπηρεσιακή συνεργασία των διωκτικών αρχών.

Μεταξύ των 29 υπηρεσιών που ρωτήθηκαν, απάντησαν 12. Κάποιες υπηρεσίες δεν κατέγραφαν τις περιπτώσεις υποβάθμισης καθόλου (π.χ. ΠΣ ΒΝ, ΠΣ Σ) και έτσι δεν θα μπορούσαν να παράσχουν γραπτά δεδομένα. Μία υπηρεσία διέθετε βιβλίο συμβάντων, εντούτοις δεν κατέγραφε καταγγελίες (ΑΤ ΚΣΤΛ). Οι περισσότερες υπηρεσίες δεν είχαν υπολογιστές, και έτσι τα στοιχεία που προσκόμιζαν ήταν σε χειρόγραφες σημειώσεις (π.χ. ΑΤ ΒΝ, ΠΥ ΛΣΘ, ΛΣ ΚΛΛΜΝ, ΛΣ ΡΠΤΡ, ΑΤ ΧΡΣΝΣ). Ορισμένες υπηρεσίες έχουν μηχανογραφηθεί, χωρίς όμως να διαθέτουν εξειδικευμένο μητρώο περιβαλλοντικού εγκλήματος με αποτέλεσμα να απαιτείται χρονοβόρα διαλογή των υποθέσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης (π.χ. ΣΓΠΖ, ΠΡΦ ΛΣΘ). Υπήρχαν και υπηρεσίες τέλος που διέθεταν ειδικό μητρώο περιβαλλοντικών παραβάσεων (π.χ. ΔΝΣ ΔΣ ΡΚΛ, ΠΡΦ ΡΚΛ).

Υπήρχαν και δύο περιπτώσεις που καταγράφηκε αδυναμία λήψης κατασταλτικών ή προληπτικών μέτρων λόγω του νομικού πλαισίου, μία στο Λιμεναρχείο Σητείας που δεν μπορούσε να λάβει κατασταλτικά μέτρα για τη λαθραλιεία, λόγω κατάργησης της άδειας αλίευσης και μία στην Πυροσβεστική Ιεράπετρας που δεν μπορούσε να λάβει προληπτικά μέτρα για την πρόκληση πυρκαγιάς εξ αμελείας, λόγω ανυπαρξίας μητρώου μελισσοκόμων (Απόφ. 570910/14/5/2001, ΦΕΚ Β, 642/28.05.2001).

Όλοι οι παραπάνω παράγοντες σχετίζονται με το γεγονός ότι σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχει ένα Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για το Περιβάλλον, την Αγροτική Παραγωγή, ή του οικοτόπους προστασίας. Σχετίζονται επίσης με το γεγονός ότι, ακόμη και στις περιοχές που υφίσταται κάποιο Ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών (π.χ. Natura, Corrine) ή δίκτυο του διεθνούς δικαίου (π.χ. υγρότοποι/Συνθήκη Ραμσάρ, άγρια ζωή/Συνθήκη Βέρνης) δεν έχει ψηφιστεί Προεδρικό Διάταγμα ή διαχειριστικό σχέδιο αντίστοιχα για την αποτελεσματική προστασία και διαχείρισή τους. Κατά συνέπεια, στην Κρήτη, τα όρια, οι επιτρεπόμενες δράσεις και οι αρμοδιότητες της διοίκησης παραμένουν σε μια διαρκή «δημιουργική» ασάφεια. Η ασάφεια αυτή επιτρέπει στη διοίκηση να παραμελεί τη λήψη των αναγκαίων προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων κατά παράβαση της *συνταγματικής επιταγής για περιβαλλοντική προστασία* (ΣτΕ 3976/2010, 1242/2008, 2818/1997, ΣτΕ 975/2015). Αφετέρου επιτρέπει στους παραβάτες να επαναλαμβάνουν με (ελάχιστες) ή χωρίς κυρώσεις το ίδιο έγκλημα διαρκώς.

Το παραπάνω συμπέρασμα επιβεβαιώνει η από 05.02.2008 και αριθ. 1/2009 Εγκύκλιο του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Γεώργιου Σανιδά. Για τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης και της προανάκρισης περιβαλλοντικών εγκλημάτων έχει εκδοθεί η εγκύκλιος του Αρείου Πάγου ΕγκΕισΑΠ 8/2013 που δέχονται ότι προανακριτικοί υπάλληλοι που διστάζουν να διενεργήσουν προανακριτικές πράξεις, έρευνες και κατασχέσεις.

Υπό αυτές τις συνθήκες σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να αθροιστεί ο πραγματικός αριθμός των περιβαλλοντικών υποθέσεων ή να παρακολουθηθεί η διακύμανσή του στο σύνολο της Κρήτης. Η εξέλιξη των υποθέσεων, η επιβολή ποινών, η εκδίκαση σε δεύτερο ή τρίτο βαθμό είναι αδύνατο προς το παρόν να προσεγγισθούν στο πραγματικό τους μέγεθος.

Η παραπάνω παραδοχή δεν αναιρεί το σκοπό του προγράμματος, αντίθετα επιβεβαιώνει την αναγκαιότητά του. Επίσης δεν αποκλείει την εξαγωγή των πρώτων γενικών συμπερασμάτων. Αντίθετα θέτει τις βάσεις για τη διαμόρφωση των πρώτων αντιπροσωπευτικών δεικτών διώξης, ετοιμότητας συνεργασίας των διοικητικών φορέων και αποτελεσματικότητας της διοίκησης να διαμορφώσει ένα μηχανισμό προστασίας, ελέγχου και διαχείρισης του περιβάλλοντος.

Από πλευράς της Δράσης Α1, η δημιουργία του διαδραστικού χάρτη και η δικτύωση των υπηρεσιών στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του προγράμματος αποτελεί μια μικρή διαχειριστική επιτυχία, την οποία σύντομα θα δούμε να αποτυπώνεται με δείκτες και στη μάχη ενάντια στην περιβαλλοντική εγκληματικότητα.

Β. Ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας

1. Ενσωμάτωση διεθνούς και Ευρωπαϊκού δικαίου

Αντιδρώντας στις πολλαπλασιαζόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τη μεταγενέστερη υιοθέτηση της Συνθήκης των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, η Ελλάδα θέσπισε το ν. 2206/94 για να επικυρώσει τη Συνθήκη της UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change). Ο νόμος αυτός ήταν το πρώτο βήμα στη δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου για την κλιματική αλλαγή. Αργότερα, η Ελλάδα επεξεργάστηκε και υιοθέτησε το πρώτο πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή, επονομαζόμενο ως το Ελληνικό πρόγραμμα Δράσης. Το Ελληνικό δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος διέπεται έως σήμερα σε επίπεδο εθνικής έννομης τάξης κατά κύριο λόγο από τη χρήση των εργαλείων άμεσης παρέμβασης (άδειες λειτουργίας βιομηχανικών εγκαταστάσεων – βασικό μέρος των οποίων είναι οι ΜΠΕ -Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων-, επιβολή μεταγενέστερων όρων και προστίμων κ.α.). Τα εργαλεία άμεσης παρέμβασης θα μπορούσαν να έχουν σημαντικά αποτελέσματα στη μείωση των εκπομπών και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, εφόσον εφαρμόζονταν από τις περιφέρειες. Οι εξαρτημένες από μια μητροπολιτική κεντρική εξουσία περιφέρειες θα μπορούσαν με τη σειρά τους να προωθήσουν τις προσταγές της κεντρικής εξουσίας, εφόσον το αρμόδιο Υπουργείο έδινε σαφείς οδηγίες. Έντονα δυστυχώς παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μια διαιτησία υπέρ της οικονομικής εκμετάλλευσης των πόρων αδιαφορώντας για το ευπαθές του νησιωτικού οικοσυστήματος της Κρήτης και το βιολογικό πλούτο της.

2. Οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη

α. Προετοιμασία και τροποποιήσεις Προεδρικού Διατάγματος 148/2009 (ΦΕΚ 190/Α/2009)

Παρατίθεται χρονολόγιο των δικαστικών αποφάσεων και των νομοθετικών πράξεων που οδήγησαν στην προσαρμογή της Οδηγίας για την περιβαλλοντική ευθύνη στην Ελλάδα.

Στις **16.07.2009** το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) γνωμοδοτεί σχετικά με την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2004/35/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο στο πλαίσιο του υπό επεξεργασία προεδρικού διατάγματος για την πρόληψη, αποκατάσταση και

επανόρθωση ζημιών σε βάρος του περιβάλλοντος. Αναφέρεται στο διεθνές και Ευρωπαϊκό πλαίσιο ευθύνης για τον έλεγχο και την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας και ερμηνεύει έννοιες όπως η «ζημία», η «χρηματοοικονομική ασφάλεια», το «έννομο συμφέρον» και η «περιβαλλοντική ευθύνη».

Στις **25.09.2009** με την έκδοση της ΚΥΑ 39624/2209/Ε103/2009 ορίζεται ότι για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον, που προκαλούνται ή ενδέχεται να προκληθούν από τις εγκαταστάσεις εξορυκτικών αποβλήτων, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας που έχει εκδοθεί σε συμμόρφωση με την οδηγία 2004/35/ΕΚ (άρθρο 22). Το νομοθέτημα που κατ' εξοχήν εναρμόνισε την εθνική νομοθεσία με την Οδηγία 2004/35/ΕΚ, το ΠΔ 148/2009 εκδόθηκε μερικές μέρες αργότερα.

Στις **29.09.2009** εκδίδεται το Προεδρικό Διάταγμα 148/2009 (ΦΕΚ 190/Α/2009) σχετικά με την «Περιβαλλοντική Ευθύνη για την πρόληψη και αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον εναρμόνιση με την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 (ΕΕΛ 143/56/2004)» (σχετ. με περιεχόμενο βλ. παρακάτω).

Στις **14.05.2010** η Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας κοινοποίησε στους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών το περιεχόμενο του ΠΔ 148/2009 καλώντας αυτές να συντονίσουν τις ενέργειές τους με το (τότε) ΥΠΕΚΑ συγκεντρώνοντας στοιχεία, ενημερώνοντας για περιβαλλοντικές ζημιές, συστήνοντας Περιφερειακές Επιτροπές Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών.

Στις **19.10.2010** η Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας κοινοποίησε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος τους Κανόνες λειτουργίας των Περιφερειακών Επιτροπών Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΠΕΑΠΖ).

Στις **09.08.2011** η Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας απευθυνόμενη προς τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις απάντησε σχετικά με ζητήματα αρμοδιότητας συγκρότησης των ΠΕΑΠΖ και κάλεσε όσες δεν είχαν ακόμη συστήσει ΠΕΑΠΖ, να τις συστήσουν, να συγκεντρώσουν στοιχεία για την κατάσταση του περιβάλλοντος σε επίπεδο περιφέρειας και να ενημερώσουν για τυχόν επελθούσες ζημιές.

Στις **07.11.2011** το άρθρο 31ης ΥΑ Η.Π. 48416/2037/Ε.103/2011 (ΦΕΚ Β' 2516/07.11.2011) τροποποιεί το παράρτημα ΙΙΙ του άρθρου 21 του Π.Δ. 148/2009. Μετά την παράγραφο 13 του παραρτήματος ΙΙΙ, προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος 14: «Η εκμετάλλευση τόπων αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα σε γεωλογικούς σχηματισμούς». Πρόκειται για τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο άρθρο 4 του ΠΔ 148/2009 που ορίσουν το πεδίο εφαρμογής του διατάγματος, ανεξάρτητα από υπαιτιότητα του φορέα εκμετάλλευσης. Με την προσθήκη αυτή το ΠΔ 148/2009 εφαρμόζεται πλέον και στην εξορυκτική δραστηριότητα.

Στις **22.11.2011** το Συντονιστικό Γραφείο για την Αντιμετώπιση της Περιβαλλοντικής Ζημίας (ΣΥΓΑΠΕΖ) κοινοποίησε στο (τότε) ΥΠΕΚΑ, τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και τις ΠΕΑΠΖ, εγκύκλιο για το συντονισμό στην εφαρμογή του ΠΔ 148/2009. Ειδικότερα αναφέρθηκε στον κεντρικό ρόλο του ΣΥΓΑΠΕΖ στο συντονισμό των ΠΕΑΠΖ και το ρόλο της Ειδικής Υπηρεσίας

Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ) στην αξιολόγηση των αιτημάτων καταλογισμού περιβαλλοντικής ευθύνης, επιβολής προστίμων και ελέγχου τήρησης περιβαλλοντικών όρων.

Στις 19.04.2016 το Σώμα Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων κοινοποίησε στο ΥΠΕΝ και τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις έγγραφο με το οποίο διασαφηνίζει τον τρόπο διερεύνησης των υποθέσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης, τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Υπηρεσίες Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Κλιμάκια Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος) και ιδιαίτερα τις αρμοδιότητες των ΠΕΑΠΖ.

β. Περιεχόμενο Προεδρικού Διατάγματος 148/2009

Με τις διατάξεις του ΠΔ 148/2009 (ΦΕΚ 190/Α/2009) προσαρμόσθηκε η εθνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004 (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 143/56/30.4.2004), όπως η Οδηγία αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 15 της Οδηγίας 2006/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006 (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 102/15/11.4.2006).

αα. Γενικά

Με τις διατάξεις του ΠΔ 148/2009 τέθηκε σε εφαρμογή η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» με τη θέσπιση περιβαλλοντικής ευθύνης στους φορείς εκμετάλλευσης, οι οποίοι πλέον είναι και οικονομικά υπεύθυνοι για ενδεχόμενη ή διαπιστωθείσα περιβαλλοντική ζημία και ως εκ τούτου καθίστανται υπεύθυνοι για την καταβολή του κόστους των μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημιάς.

ββ. Σκοπός

Σκοπός του ΠΔ 148/2009 είναι η θέσπιση περιβαλλοντικής ευθύνης βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», με τον καθορισμό μέτρων, όρων και διαδικασιών, ώστε κάθε φορέας εκμετάλλευσης, η δραστηριότητα του οποίου προκάλεσε περιβαλλοντική ζημία ή άμεση απειλή περιβαλλοντικής ζημιάς να είναι κατ' αρχήν οικονομικά υπεύθυνος για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων πρόληψης ή/και αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημιάς.

«Περιβαλλοντική ζημία» κατά το άρθρο 3 του ΠΔ είναι η ζημία σε προστατευόμενα είδη και φυσικούς οικοτόπους, ήτοι οποιαδήποτε ζημία έχει σημαντικά δυσμενείς συνέπειες για την επίτευξη ή τη διαφύλαξη της ευνοϊκής κατάστασης διατήρησης αυτών των οικοτόπων ή ειδών. Η σημασία αυτών των συνεπειών πρέπει να αξιολογείται σε σχέση με την αρχική κατάσταση, λαμβάνοντας υπ' όψη τα κριτήρια που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι του άρθρου 21.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 του ΠΔ 148/2009 κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο:

α) επηρεάζεται ή ενδέχεται να επηρεασθεί από περιβαλλοντική ζημία, ή

β) έχει έννομο συμφέρον από τη λήψη απόφασης σχετικά με περιβαλλοντική ζημία, δικαιούται να υποβάλει εγγράφως στον αρμόδιο Τομέα της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ), που έχει συσταθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 (παρ. 4, 5, 6 και 7) του Ν 2947/2001 (ΦΕΚ Α' 228) και του ΠΔ 165/2003 (ΦΕΚ Α' 137), τις πληροφορίες που διαθέτει, σχετικά με την περιβαλλοντική ζημία

που έχει υποπέσει στην αντίληψή του, όπως επίσης και να καλέσει την αρμόδια αρχή να αναλάβει δράση βάσει του παρόντος διατάγματος.

Κατά το εδάφιο 2 της ως άνω διάταξης, το συμφέρον οποιασδήποτε Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, η οποία αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και δράσεις για την προαγωγή της περιβαλλοντικής προστασίας, ανεξάρτητα εάν η Οργάνωση αυτή έχει ή όχι νομική προσωπικότητα, θεωρείται «έννομο» κατά την έννοια του εδαφ. β' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου.

Κατά το εδάφιο 3 της ως άνω διάταξης, η αίτηση για ανάληψη Δράσης συνοδεύεται από σχετικές πληροφορίες και στοιχεία που τεκμηριώνουν επαρκώς τους διατυπωθέντες ισχυρισμούς για την περιβαλλοντική ζημία.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ΠΔ 148/2009 στους φορείς εκμετάλλευσης που παραβαίνουν τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος και των κατ' εξουσιοδότηση του διατάγματος αυτού εκδιδόμενων υπουργικών αποφάσεων και ειδικότερα τις διατάξεις των άρθρων 8, 9, 10 και 11 (παρ. 1, 4 και 5) αυτού καθώς και τις διοικητικές πράξεις που εκδίδονται σε εφαρμογή των άρθρων αυτών, επιβάλλονται οι διοικητικές κυρώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 30 του Ν 1650/1986, όπως αυτό ισχύει.

Σε περίπτωση που επιβάλλεται ως διοικητική κύρωση πρόστιμο, η σχετική απόφαση εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 30 του ανωτέρω νόμου όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του Ν 3010/2002, μετά από εισήγηση του κατά τόπο αρμόδιου Τομέα της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ).

Τα πρόστιμα που προβλέπονται στην παρ. 1, εισπράττονται από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΔΟΥ), υπέρ του Δημοσίου σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΕΔΕ και διατίθενται για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον.

γγ. Αρμόδια αρχή

Αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή των διατάξεων του ΠΔ 148/2009 είναι το ΥΠΕΚΑ, μέσω ενός Αυτοτελούς Συντονιστικού Γραφείου Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΣΥΓΑΠΕΖ), που υποστηρίζεται από γνωμοδοτική επιτροπή για την πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς («Επιτροπή Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών» - ΕΑΠΕΖ), σύμφωνα με το άρθρο 6.

Το έργο της αρχής υποστηρίζεται από «Περιφερειακές Επιτροπές Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών» (ΠΕΑΠΖ) οι οποίες συστάθηκαν σε κάθε Περιφέρεια της χώρας με απόφαση του Γενικού Γραμματέα προκειμένου να γνωμοδοτούν σε θέματα αρμοδιότητας των Περιφερειών.

Η ίδρυση των περιφερειακών επιτροπών συντελέστηκε με την ανάρτησή τους στο διαδίκτυο στη σελίδα της διαύγειας (<https://diavgeia.gov.gr/blog/?p=59>). Κατά την καταχώρηση των πράξεων της κάθε Περιφέρειας δόθηκε ο παρακάτω Αριθμός Διαδικτυακής Ανάρτησης (ΑΔΑ):

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΔΑ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ:	7ΙΕΠΟΡ10-Μ9Ο
ΚΡΗΤΗΣ ΑΔΑ:	ΩΒΑΦΟΡ1Θ-Η3Υ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ:	ΩΝ6ΒΟΡ1Φ-Ω277
ΙΟΝΙΟΥ:	ΒΙΡΧΟΡ1-8ΕΞ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ:	683ΗΟΡ1Υ-ΑΤ0
ΗΠΕΙΡΟΥ :	ΑΔΑ Β4ΩΛΟΡ1Γ-9ΜΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ:	ΩΧΝΡΟΡ1Φ-ΒΚΑ
ΑΤΤΙΚΗΣ:	Ω7Λ4ΟΡ1Κ-ΥΞ9
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ:	ΩΒΟΜΟΡ10-ΑΣΗ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ :	7ΑΖΕΟΡ1Ι-ΩΒ6
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ:	4 Α8ΕΟΡ1Ι-ΓΚ9
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ:	ΩΙΘ6ΟΡ1Υ-ΘΑΛ

Το ΥΠΕΚΑ συγκρότησε το αυτοτελές Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΣΥΓΑΠΕΖ), που προβλέπεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 6 του Π.Δ. 148/09 και το οποίο υπάγεται στην Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας, που συστήθηκε στο ΥΠΕΚΑ με το Ν. 3818/2010.

3. Νομικό πλαίσιο δίωξης εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ένα μοντέλο διοικητικής ανάπτυξης, που να εφαρμόζεται με τα ίδια ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία σε κάθε διοικητική περιφέρεια. Ελλείπει μιας φιλοπεριβαλλοντικής παράδοσης, η δικαιική εξέλιξη δεν βασίζεται σε δομές, που επιτρέπουν εύκολα το άνοιγμα προς την περιβαλλοντική προστασία. Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο περιβαλλοντικής προστασίας, το οποίο αποτελείται από ένα μωσαϊκό διατάξεων και νόμων, κοινών υπουργικών αποφάσεων και προεδρικών διαταγμάτων, χαρακτηρίζεται από την έλλειψη μιας συστηματικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης. Αυτή η έλλειψη συμπληρώνεται από ένα ασθενές και δυσλειτουργικό διοικητικό πλαίσιο. Χαρακτηριστική υπήρξε η δυσλειτουργία του κρατικού μηχανισμού κατά την καταστροφή μέρους των εθνικών μας δρυμών από εκτεταμένες πυρκαγιές το 2007 και η απουσία ελέγχου στην ενδοχώρα αναφορικά στο ανεξέλεγκτο κυνήγι, την υλοτομία και τη δόμηση. Φορείς διοίκησης και φορείς διαχείρισης στελεχώνονται και λειτουργούν ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα και την ευαισθησία των τοπικών ΟΤΑ. Συχνά οι φορείς δεν γνωρίζουν την αποστολή τους, ενώ παρατηρείται έλλειψη των απαραίτητων υποδομών στις περιοχές προστασίας. Όταν οι υποδομές υπάρχουν συνήθως οργανώνονται πλημμελώς, το ανθρώπινο δυναμικό δεν επαρκεί και οι αρμοδιότητες είναι ασαφείς, ή αλληλοκαλύπτονται. Η προστασία των περιοχών αλλά και η ισονομία των πολιτών αναφορικά στο Συνταγματικό τους "δικαίωμα στο περιβάλλον" διαφέρει ανά περιοχή παρακολούθησης.

α. Ο ρόλος του διοικητικού δικαίου

Το διοικητικό δίκαιο αποτελεί το πλαίσιο ρύθμισης των σχέσεων κράτους – πολίτη. Είναι το δίκαιο που ανταποκρίνεται στην «πολιτική κοινωνία». Η περιβαλλοντική προστασία και ειδικά η προστασία των περιοχών NATURA 2000, παρέχεται σε διοικητικό επίπεδο με τη δυνατότητα των αρμόδιων διοικητικών αρχών να λαμβάνουν μέτρα προστασίας, προληπτικά και κατασταλτικά. Μπορούν να εκδίδουν πράξεις, με τις οποίες επιβάλλονται περιορισμοί, ή απαγορεύσεις, ή προβλέπονται ειδικές υποχρεώσεις στους δυνητικούς παραβάτες. Επίσης μπορούν να παρέχονται και ειδικά ευεργετήματα στους ιδιώτες που συμμορφώνονται. Η διοικητική πράξη αποτελεί μονομερή δήλωση βουλήσεως του αρμόδιου οργάνου με την οποία παράγεται ρύθμιση, δηλαδή έννομο αποτέλεσμα, μεταβάλλοντας την υφιστάμενη νομική κατάσταση. Σκοπός των διοικητικών μέτρων είναι πρωταρχικά η οριοθέτηση της ιδιωτικής δραστηριότητας και η επιβολή κυρώσεων σε έκνομες πράξεις. Προϋπόθεση ευόδωσης αποτελεί η συμμόρφωση του δυνητικού παραβάτη με τις περιβαλλοντικές ρυθμίσεις, ώστε να απαλλάσσεται από επαχθείς νόμιμες συνέπειες. Δευτερευόντως τα διοικητικά μέτρα προβλέπουν ελεγκτικούς μηχανισμούς. Οι διοικητικοί έλεγχοι, που ενεργούνται στο πλαίσιο της ευρύτερης διοικητικής πρακτικής, αποσκοπούν στην υπηρεσιακή εποπτεία δραστηριοτήτων με επιπτώσεις στο περιβάλλον.

β. Ο ρόλος των Ευρωπαϊκών Οδηγιών

Για περισσότερο από 25 χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργεί ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών με σκοπό την προστασία της άγριας πανίδας και χλωρίδας από τις ανθρώπινες παρεμβάσεις. Η προστασία κλιμακώνεται σε ζώνες (δρυμοί, μνημεία της φύσης, βιογενετικά αποθέματα, αισθητικά δάση, εκτροφεία θηραμάτων, κλπ.) και ρυθμίζεται αντίστοιχα η μορφή των επιτρεπόμενων παρεμβάσεων, ώστε να μην κλονίζεται η οικολογική ισορροπία.

Στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 η περιβαλλοντική αδειοδότηση πραγματοποιείται σε διοικητικό επίπεδο κατά ένα βαθμό υψηλότερο σε σχέση με το επίπεδο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των αντίστοιχων έργων εκτός των περιοχών του δικτύου, ώστε να διασφαλίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό η αντικειμενικότητα, η μέριμνα για το φυσικό περιβάλλον και η εξέταση των συνδυαζόμενων επιπτώσεων.

Το δίκτυο αυτή τη στιγμή καλύπτει πάνω από 26.000 περιοχές σε όλη την Επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνολικής έκτασης 850.000 τ.χλμ., που αποτελεί περίπου το 20% του Ευρωπαϊκού εδάφους. Το δίκτυο Natura 2000 είναι το μεγαλύτερο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο και αποτελεί την επιβεβαίωση ουσιαστικά της σημασίας που δίνουν οι Ευρωπαίοι πολίτες στην προστασία της βιοποικιλότητας. Νομική βάση του Natura 2000 αποτελούν η Οδηγία για τα πτηνά (79/409/ΕΟΚ) και η Οδηγία για την προστασία της άγριας πανίδας και χλωρίδας (92/43/ΕΟΚ). Αυτές οι δύο Οδηγίες μαζί δημιουργούν τη ραχοκοκαλιά της Ευρωπαϊκής «εσωτερικής» πολιτικής για την περιβαλλοντική προστασία. Στόχος αυτής της πολιτικής είναι η ενσωμάτωση αναπτυξιακών δράσεων στην περιβαλλοντική προστασία, ώστε να εξασφαλίζεται ότι πολιτικές για τη γεωργία, την ενέργεια και τις μεταφορές και προστασία του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου της Ευρώπης τελούν σε μια «συμβιωτική σχέση».

Για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος εφαρμόζεται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ άλλων η ακόλουθη νομοθεσία:

Οδηγία 2009/147/ΕΟΚ

Η Οδηγία 2009/147/ΕΟΚ περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών η οποία κωδικοποίησε την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ και ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τις ακόλουθες ΥΑ και ΚΥΑ:

-ΥΑ 414985/29-11-85 (ΦΕΚ Β'757) «Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας»

-ΚΥΑ Η.Π. 37338/1807/Ε.103/1-9-10 (ΦΕΚ 1495/Β/6-9-10) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, «Περί διατήρησης των αγρίων πτηνών», του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ.»

-ΚΥΑ Η.Π. 8353/276/Ε103/17-2-2012 (ΦΕΚ 415/Β/23-2-2012) «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθ. 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ....» (Β' 1495), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των αγρίων πτηνών» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ»

Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ η οποία ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τις ακόλουθες ΚΥΑ:

- ΚΥΑ 33318/3028/11-12-1998 (ΦΕΚ 1289/Β/28-12-98) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας».

- ΚΥΑ Η.Π. 14849/853/Ε103/4-4-2008 (ΦΕΚ 645/Β/11-4-08) «Τροποποίηση των υπ' αριθμ. 33318/3028/1998 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'1289) και υπ' αριθμ. 29459/1510/2005 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'992), σε συμμόρφωση με διατάξεις της οδηγίας 2006/105 του Συμβουλίου της 20ης Νοεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

γ. Η εθνική νομοθεσία για τη διατήρηση του περιβάλλοντος

Σε εθνικό επίπεδο, για την προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος εφαρμόζεται η ακόλουθη νομοθεσία:

Π.Δ. 67/81 (ΦΕΚ 23/Α/81) «Περί Προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδος και άγριας πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου της ερεύνης επ' αυτών», όπως διορθώθηκε με το ΠΔ 140/1981 (ΦΕΚ 43/Α/1981).

Ν. 1650/86 (ΦΕΚ 160/Α/18-10-86) «Για την προστασία του περιβάλλοντος», όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3937/11 (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011) «Διατήρησης της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις»,

Ν. 2742/99 (ΦΕΚ 207/Α/7-10-99) «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»

Ν. 3044/02 (ΦΕΚ197/Α/27-8-02) «Μεταφορά συντελεστή δόμησης και ρυθμίσεις άλλων θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων»

ΠΔ 148/2009 (ΦΕΚ Α 190/29.9.2009) Περιβαλλοντική ευθύνη για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον - Εναρμόνιση με την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004, όπως ισχύει.

Ν. 4042/2012 (ΦΕΚ Α'24/13/02/2012) Ποινική προστασία του περιβάλλοντος - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ - Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Ν. 4109/2013 (ΦΕΚ 16/Α/23-1-2013) «Κατάργηση και συγχώνευση νομικών προσώπων του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα - Σύσταση Γενική Γραμματείας για το συντονισμό του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις»

Ειδικότερα:

Νόμος 1650/1986 (ΦΕΚ Α' 160/1986) που αποτελεί ακόμη σήμερα τη βασική διάταξη για την περιβαλλοντική προστασία στη χώρα μας στην οποία παραπέμπει συχνά η ισχύουσα νομοθεσία.

ΚΥΑ 33318/3028/1998 (Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.)

β. Ειδικές διατάξεις δίωξης εγκλημάτων κατά της άγριας πανίδας και χλωρίδας

α. Ν. 1650/1986

Ο Έλληνας νομοθέτης ανταποκρινόμενος στις τάσεις τόσο του Κοινοτικού, όσο και του Ο Έλληνας νομοθέτης ανταποκρινόμενος στις τάσεις τόσο του Κοινοτικού, όσο και του διεθνούς δικαίου, θέσπισε το Ν. 1650/1986, σύμφωνα με τον οποίο, «οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, προκαλεί ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος, ευθύνεται σε αποζημίωση, εκτός αν αποδείξει ότι η ζημία οφείλεται σε ανωτέρα βία ή ότι προήλθε από υπαίτια ενέργεια τρίτου, που ενήργησε δολίως ».

Στηριζόμενο στο Ν. 1650/1986, το ΣτΕ δέχθηκε στη νομολογία του ότι, η επιβολή αυστηρότερων όρων και περιορισμών δόμησης σε περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης κατά την έννοια του άρθρου 19 του ν. 1650/1986, δεν παραβιάζει την αρχή της ισότητας.

Σκοπός του νόμου 1650/1986 είναι η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Στο άρθρο 11 του νόμου αναφέρεται η δυνατότητα λήψης μέτρων για την προστασία του εδάφους. Συγκεκριμένα με κοινή απόφαση των Υπουργών Γεωργίας, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας καθορίζονται τα μέτρα και οι τρόποι προστασίας των εδαφών από τις φυσικές ζημιές και ιδίως από

διάβρωση, έλλειψη αερισμού, αποξήρανση, υπεργήρανση, καταστροφή δομής, αλάτωση, αποκάλυψη δυσμενών οριζόντων, χημική εξάντληση, υπερλίπανση ή ακατάλληλη λίπανση, προσθήκη τοξικών ουσιών από τη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, για τη διατήρηση και αύξηση της παραγωγικότητάς τους.

Κατά το άρθρο 18 του Ν. 1650/1986 ανατίθεται ΕΠΜ (Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη) του άρθρου 18 από Δημόσιο, ΝΠΙΔ, φυσικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων (κατ'εφαρμογή του άρθρου 21). Στη συνέχεια παραλαμβάνεται η ΕΠΜ από το Τμήμα διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ και εκδίδεται απόφαση του Γεν. Δ/ντη Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ για επεξεργασία Προεδρικού Διατάγματος (Π.Δ.). Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τέλος μετά από γνωμοδότηση του ΣτΕ και πρόταση των συναρμοδίων Υπουργών μπορεί να προβεί στην έκδοση Προεδρικού Διατάγματος.

Σύμφωνα με την εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 19 § 1,3,5 του Ν. 1650/1986, μπορεί με Κοινή Υπουργική απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ και των Συναρμόδιων Υπουργών να απαγορευθεί μια δραστηριότητα εντός ενός οικοτόπου με απειλούμενα είδη αυτοφύους χλωρίδας.

Βάσει του άρθρου 20 του Νόμου 1650/1986 μπορούν να καταρτιστούν κατάλογοι προστατευομένων ειδών, να καθοριστούν μέτρα και όροι όρων έρευνας μέσω Κοινής Υπουργικής απόφασης του ΥΠΕΧΩΔΕ σ.σ. με τους Συναρμόδιους Υπουργούς. (βλ. παρακάτω ΠΔ 67/1981).

Βάσει του άρθρου 21 § 6 του Νόμου 1650/1986 μπορούν να τεθούν απαγορεύσεις, όροι και περιορισμοί για έργα και δραστηριότητες με περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε στοιχεία, ή σύνολα της φύσης και του τοπίου.

[β. ΚΥΑ 33318/ 3028/1998](#)

Με την ΚΥΑ 33318/ 3028/1998 συντελέσθηκε στην Ελλάδα η εφαρμογή της Οδηγίας 43/92/ΕΟΚ, ακρογωνιαίου λίθου του δικτύου NATURA 2000. Στο δίκτυο υπάγεται σχεδόν το ¼ της ελληνικής Επικράτειας . Η Ελλάδα έχει χαρακτηρίσει σήμερα 151 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και 239 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ). Οι δύο κατάλογοι περιοχών παρουσιάζουν μεταξύ τους επικαλύψεις όσον αφορά τις εκτάσεις τους. Μάλιστα, 31 τόποι έχουν οριστεί ταυτόχρονα ως ΖΕΠ και έχουν προταθεί και ως ΤΚΣ .

Σκοπός της απόφασης 33318/3028/1998 είναι η θέσπιση διατάξεων για την προστασία της βιολογικής ποικιλότητας με τη λήψη των αναγκαίων και ενδεδειγμένων μέτρων, ώστε να διασφαλίζεται η διατήρηση, ή η αποκατάσταση σε ικανοποιητικό βαθμό των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων "για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας" και της οδηγίας 97/62/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 1997 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων "για την τεχνική και επιστημονική αναπροσαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Το άρθρο 3 της ΚΥΑ 33318/3028/1998 προβλέπει τη συμμετοχή της χώρας μας στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Ειδικών Ζωνών Διατήρησης "Natura 2000" και

καθορίζει ότι, αρμόδιος φορέας για την εθνική συμμετοχή στη σύσταση του δικτύου "Natura 2000" ορίζεται το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων (Γενική Δ/νση Περ/ντος) νυν ΥΠΕΝ. Για την υλοποίηση των στόχων της παραγράφου 1 συναρμόδια είναι τα Υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας (Δ/νση Αγροτικής Πολιτικής).

Στο άρθρο 4 προβλέπεται η σύνταξη εθνικού κατάλογου Ειδικών Ζωνών Διατήρησης.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της ΚΥΑ 33318/ 3028/1998, όπως τροποποιήθηκε από την ΚΥΑ 14849/853/ 2008 μπορούν να συσταθούν Ειδικές ζώνες διατήρησης.

Σύμφωνα με τα άρθρο 10 μπορούν να διενεργηθούν έλεγχοι. Αρμόδιες να διενεργούν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους τακτικούς και έκτακτους ελέγχους είναι οι Περιφερειακές, ή κεντρικές υπηρεσίες των Υπουργείων Περιβάλλοντος και Γεωργίας, ενώ ανάθεση ελέγχων μπορεί να γίνει αυτοτελώς και από τα Υπουργεία Περιβάλλοντος, Γεωργίας ή και άλλου κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργείου.

Στο άρθρο 12 προβλέπονται απαγορεύσεις για την προστασία των φυτικών ειδών.

Στο άρθρο 15 προβλέπεται δημιουργία καταλόγου των ιδιαίτερα προστατευόμενων ειδών.

Σύμφωνα με το άρθρο 19 σ.σ. με Ν. 1650/1986 μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις.

[γ. Ν. 998/1979](#)

Αρχικά, προτού ο Ν. 248/1976 (περί φύλλου καταγραφής, μητρώου ιδιοκτησίας και οριοθεσίας των δασικών εκτάσεων και προστασίας των δημοσίων δασικών εκτάσεων) τροποποιηθεί από το Ν. 998/1979 (ΦΕΚ 6Α') προβλεπόταν ότι: «ως δημόσιαι δασικαί εκτάσεις ... λογίζονται αι δασικαί εκτάσεις αι κριθέισαι ως ανήκουσαι εις το Δημόσιον ή ν.π.δ.δ., ως ιδιωτικάι δέ αι τοιαύται αίτινες ανεγνωρίσθησαν ως ανήκουσαι εις ιδιώτας».

Αργότερα, όταν ο Ν. 248/1976 τροποποιήθηκε από το Ν. 998/1979 προβλέφθηκε η διαδικασία οριοθέτησης των δασικών εκτάσεων, δημοσίων και ιδιωτικών και της συντάξεως φύλλου καταγραφής (κτηματικού χάρτη) και του μητρώου ιδιοκτησίας από συνεργεία κτηματογραφήσεως που συγκροτούνται από τον Υπουργό Γεωργίας (άρθρα 1, 3, 5). Μόλις αρχίσει η σύνταξη του κτηματικού χάρτη μιας περιοχής καλούνται όσοι αξιώνουν οποιοδήποτε εμπράγματο δικαίωμα στην υπό κτηματογράφηση δασική έκταση να προβάλλουν τις αξιώσεις τους με υπόμνημα (άρθρο 7 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 81 του Ν. 998/1979).

Σκοπός του νόμου 998/1979 είναι ο καθορισμός των συγκεκριμένων μέτρων προστασίας «..δια την διατήρησιν, ανάπτυξιν και βελτίωσιν των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας εντός του πλαισίου και προς τον σκοπόν της διατηρήσεως και βελτιώσεως του όλου φυσικού περιβάλλοντος και εν συναρτήσει προς το ιδιαίτερον νομικόν καθεστώς το διέπον την ιδιοκτησίαν και την εκμετάλλευσιν τούτων, ως και ο προσδιορισμός, κατά περίπτωσιν ή κατηγορίας περιπτώσεων, των όρων και προϋποθέσεων υπό τας οποίας τα δάση και αι δασικαί εν γένει εκτάσεις ή τμήματα αυτών δύναται να μεταβάλλουν την κατά προορισμόν χρήσιν των ή να εξυπηρετούν και άλλας χρήσεις, δια λόγους επιβαλλομένους εκ δημοσίου συμφέροντος...».

Στο άρθρο 5 καθορίζονται οι αρμοδιότητες για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων καθώς και η λήψη των ειδικότερων μέτρων, που ανήκουν στην αρμοδιότητα της δασικής υπηρεσίας.

Στο άρθρο 13 προβλέπεται η τήρηση δασολογίου από την κεντρική Δασική Υπηρεσία. Αυτή είναι αρμόδια να καταρτίζει και να τηρεί γενικό δασολόγιο στο οποίο καταχωρούνται, τα εμφανιζόμενα στους δασικούς χάρτες δάση και οι δασικές εκτάσεις, όπως επίσης τα διακριβωθέντα όρια και η συνολική έκτασή τους. Στο δασολόγιο σημειώνονται επίσης τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της δασικής βλάστησης κάθε περιοχής (κατηγορίες δασών, είδος βλαστήσεως, πυκνότητα, ηλικία, ή άλλες προσδιοριστικές λεπτομέρειες).

Στο άρθρο 19 προβλέπεται η δυνατότητα λήψης μέτρων προστασίας της Χλωρίδας και Πανίδας.

Στο άρθρο 20 προβλέπεται η δυνατότητα σήμανσης των δασών και των δασικών εκτάσεων με πινακίδες.

Περαιτέρω βάσει του άρθρου 38 του Ν. 998/1979 σε συνδυασμό με το άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, σε περίπτωση καταστροφής, ή αποψιλώσεως δημόσιου, ή ιδιωτικού δάσους, ή δασικής εκτάσεως είναι υποχρεωτική η κήρυξή τους ως αναδασωτέων).

Σύμφωνα με το άρθρο 71, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγρ. 1 του άρθρου 46 του Ν. 2145/1993 (ΦΕΚ Α' 88) απαγορεύεται η εκχέρωση και η δόμηση εντός του δάσους. Μάλιστα ο νόμος προβλέπει ότι: «... εργολάβοι, υπεργολάβοι, κατασκευαστές, οι εντολείς τους και κάθε τρίτος που επιχειρεί άνευ δικαιώματος η καθ' υπέρβαση των υπό του παρόντος νόμου προβλεπομένων εξαιρέσεων, την ανέγερση οιοδήποτε κτίσματος ή κατασκευάσματος, οριστικής ή προσωρινής μορφής, ή πραγματοποιεί οιασδήποτε φύσεως εγκατάσταση εντός δάσους ή δασικής εκτάσεως, δημόσιας ή ιδιωτικής, τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή...»).

[δ. Ν. 4042/2012](#)

Με τις διατάξεις των άρθρ. 2 έως 9 της Ενότητας Α' εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2008 «Σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου» (ΕΕ L 328/28/6.12.2008) και θεσπίζονται αποτρεπτικές, αποτελεσματικές και αναλογικές κυρώσεις, μέσω του ποινικού δικαίου, για τις περιπτώσεις που προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής ποινικής προστασίας του.

Με τις διατάξεις των άρθρ. 10 έως 48 της Ενότητας Β' εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008 «Για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων Οδηγιών» (ΕΕ L 312/3/22.11.2008) και θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων

και περιορίζοντας το συνολικό αντίκτυπο της χρήσης των πόρων και βελτιώνοντας την αποδοτικότητά της.

Υπό το φως του νόμου 4042/2012 νοούνται ως:

1) «Παράνομη»: κάθε παράβαση της νομοθεσίας που εκτίθεται στα Παραρτήματα Α' και Β' της παρούσας ενότητας, όπως εκάστοτε ισχύει.

2) «Προστατευόμενα είδη άγριας χλωρίδας και πανίδας»:

α) για τους σκοπούς του άρθ. 3 στοιχ. στ', τα είδη που απαριθμούνται:

αα) στο Παράρτημα IV του άρθ. 20 της 33318/3028/1998 ΚΥΑ των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Γεωργίας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Πολιτισμού (ΦΕΚ Β' 1289), όπως τροποποιήθηκε με την 14849/853/2008 ΚΥΑ των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΦΕΚ Β' 645), οι οποίες εκδόθηκαν σε συμμόρφωση με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας»,

ββ) στο Παράρτημα Ι του άρθ. 14 της 37338/1807/2010 ΚΥΑ των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΦΕΚ Β' 1495), που εκδόθηκε σε συμμόρφωση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών», όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ, τα οποία ορίζονται στο άρθ. 4 παρ. 4 της εν λόγω απόφασης,

β) για τους σκοπούς του άρθ. 3 στοιχ. ζ', τα είδη που απαριθμούνται στα Παραρτήματα Α' ή Β' του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/1997 του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 1996 «Για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους».

3) «Οικότοπος/ενδιαίτημα εντός προστατευόμενης περιοχής»: κάθε οικότοπος ειδών, για τον οποίο μία περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) σύμφωνα με το άρθρ. 4 παρ. 1, 2 και 4 της 37338/1807/2010 ΚΥΑ ή κάθε φυσικός οικότοπος ή οικότοπος ειδών, για τον οποίο μία περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης σύμφωνα με το άρθρ. 4 παρ. Β' της 33318/ 3028/1998 ΚΥΑ.

4) «Νομικό πρόσωπο»: κάθε νομική οντότητα (legal entity) που έχει το καθεστώς αυτό βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, πλην κρατών ή δημόσιων φορέων κατά την άσκηση της κρατικής εξουσίας, καθώς και διεθνών οργανισμών δημοσίου δικαίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 4042/2012 τιμωρούνται σύμφωνα με το άρθ. 28 του Ν 1650/1986, όπως τροποποιείται με το άρθ. 7 του παρόντος νόμου:

α) η απόρριψη, εκπομπή ή εισαγωγή ποσότητας υλικών ή ιοντίζουσας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό, που προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πρόσωπα, ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους, την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά,

β) η συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση ή διάθεση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της επιχειρησιακής εποπτείας των πράξεων αυτών και της επακόλουθης συντήρησης

των εγκαταστάσεων διάθεσης, και συμπεριλαμβανομένων δράσεων που εκτελούνται από εμπόρους ή μεσίτες (διαχείριση των αποβλήτων), που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πρόσωπα ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, στην ποιότητα του εδάφους ή στην ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά,

γ) η αποστολή αποβλήτων, οσάκις η δραστηριότητα αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθ. 2 παρ. 35 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων και διενεργείται σε μη αμελητέα ποσότητα, ανεξάρτητα από το εάν εκτελείται ως ενιαία μεταφορά ή ως πολλαπλές μεταφορές που φαίνονται αλληλένδετες,

δ) η λειτουργία μονάδας, η οποία εκτελεί επικίνδυνες δραστηριότητες ή στην οποία αποθηκεύονται ή χρησιμοποιούνται επικίνδυνες ουσίες ή παρασκευάσματα και η οποία προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει, εκτός της μονάδας, τον θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες, σε πρόσωπα ή ουσιαστικές βλάβες στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά,

ε) η παραγωγή, η επεξεργασία, η διαχείριση, η χρήση, η κατοχή, η αποθήκευση, η μεταφορά, η εισαγωγή, η εξαγωγή ή η διάθεση πυρηνικών υλικών ή άλλων επικίνδυνων ραδιενεργών ουσιών που προκαλούν ή ενδέχεται να προκαλέσουν θάνατο ή σοβαρή σωματική βλάβη σε πρόσωπα ή ουσιαστική βλάβη στην ποιότητα του αέρα, την ποιότητα του εδάφους ή την ποιότητα του νερού ή στα ζώα ή τα φυτά,

στ) η θανάτωση, ο αφανισμός, η κατοχή ή η σύλληψη προστατευόμενων ειδών της άγριας χλωρίδας ή πανίδας, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα αυτών των ειδών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών,

ζ) η εμπορία με προστατευόμενα είδη άγριας πανίδας ή χλωρίδας ή μερών ή παραγώγων αυτών, εξαιρουμένων των περιπτώσεων που η συμπεριφορά αφορά αμελητέα ποσότητα των ειδών αυτών και έχει αμελητέο αντίκτυπο στο καθεστώς διατήρησης των ειδών,

η) κάθε συμπεριφορά που προκαλεί την ουσιαστική υποβάθμιση του οικοτόπου/ενδιαιτήματος μέσα σε προστατευόμενη περιοχή,

θ) η παραγωγή, εισαγωγή, εξαγωγή, διάθεση στην αγορά ή η χρήση ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 για την εφαρμογή των άρθ. 2 έως 9, στην έννοια του όρου «παράνομη», όπως ορίζεται στην παρ. 1 του άρθ. 2, εκτός των παραβάσεων της νομοθεσίας που περιγράφεται στα Παραρτήματα Α' και Β', περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες παραβάσεις:

α) όλων των λοιπών κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση του Ν 1650/ 1986 (ΦΕΚ Α' 160), όπως ισχύει,

β) των διατάξεων του Ν 3199/2003 (ΦΕΚ Α' 280), του Ν 3937/2011 (ΦΕΚ Α' 60) και του Ν 4014/2011 (ΦΕΚ Α' 209), καθώς και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση των νόμων αυτών,

γ) των διατάξεων του Ν 2939/2001 (ΦΕΚ Α' 179), όπως τροποποιήθηκε με τον Ν 3854/2010 (ΦΕΚ Α' 94) καθώς και των κανονιστικών πράξεων που έχουν εκδοθεί ή εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του,

δ) των διατάξεων του ΠΔ 148/2009 (ΦΕΚ Α' 190).

Τα αδικήματα που αναφέρονται στις περ. α', β', γ' και δ' της προηγούμενης παραγράφου τιμωρούνται, σύμφωνα με το άρθρ. 28 του Ν 1650/1986 (ΦΕΚ Α' 160), όπως τροποποιείται με το άρθρ. 7 του παρόντος νόμου.

2. Για την εφαρμογή των άρθρ. 2 έως 9, ο όρος «ιθύνουσα θέση» έχει την εξής έννοια:

«Ιθύνουσα θέση»: η θέση που κατέχει φυσικό πρόσωπο σε οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο, όταν έχει εξουσία, ενεργώντας ατομικά ή ως μέλος οργάνου, είτε να το εκπροσωπεί είτε να λαμβάνει αποφάσεις για λογαριασμό του είτε να ασκεί έλεγχο εντός αυτού.

Η έννοια του όρου αυτού ισχύει και για την εφαρμογή του άρθρ. 28 του Ν 1650/1986, όπως τροποποιείται με το άρθρ. 7 του παρόντος νόμου.

3. Τα αδικήματα που κατ' ελάχιστο περιγράφονται στο άρθρ. 3 τιμωρούνται σύμφωνα με τους όρους και τις διακρίσεις του άρθρ. 28 του Ν 1650/1986, όπως τροποποιείται με το άρθρ. 7 του παρόντος νόμου.

Περαιτέρω, στα άρθρα 28-30 του 1650/86 ορίζονται οι ποινικές, αστικές και διοικητικές κυρώσεις, που επιβάλλονται στην περίπτωση ρύπανσης ή υποβάθμισης του περιβάλλοντος.

Εν τω μεταξύ με την 15277/9.4.2012 απόφαση ΥΠΕΚΑ (Β' 1077) που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 12 του ν. 4014/2011, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 55 του ν. 4042/2012 (Α' 24) ενσωματώθηκε η άδεια επέμβασης των δασικών Αρχών στη διαδικασία έκδοσης της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΑΕΠΟ).

Υπό την επιφύλαξη των στο άρθρο 53 παρ. 1 του ν. 4042/2012 προβλεπομένων, δεν επιτρέπεται η μεταβολή του κύριου προορισμού και η αναίρεση της λειτουργίας των εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή πολεοδομικής ζώνης ή εντός οικιστικής περιοχής κείμενων κοινοχρήστων εκτάσεων, οι οποίες καλύπτονται από δασική βλάστηση φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργημένη (πάρκα και άλση).

ε. Άρθρο 16 ν. 4039/2012

α. Με την επιφύλαξη ειδικά προβλεπόμενων περιπτώσεων της ισχύουσας κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας, καθώς και της διάταξης του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 9 απαγορεύεται ο βασανισμός, η κακοποίηση, η κακή και βάνανυση μεταχείριση οποιουδήποτε είδους ζώου, καθώς και οποιαδήποτε πράξη βίας κατ' αυτού, όπως ιδίως η δηλητηρίαση, το κρέμασμα, ο πνιγμός, το κάψιμο, η σύνθλιψη και ο ακρωτηριασμός. Η στείρωση του ζώου καθώς και κάθε άλλη κτηνιατρική πράξη με θεραπευτικό σκοπό, δεν θεωρείται ακρωτηριασμός.

στ. Ν 4235/2014

Το άρθρο 1 του ν. 4039/2012 τροποποιείται ως ακολούθως:

«ιδ) Αρμόδια όργανα για τη βεβαίωση των παραβάσεων είναι τα όργανα που τις διαπιστώνουν κατά την άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων τους και συγκεκριμένα

οι υπάλληλοι της Ελληνικής Αστυνομίας, της Δασικής Υπηρεσίας, των Τελωνείων, των Σταθμών Υγειονομικού Κτηνιατρικού Ελέγχου (ΣΥΚΕ), του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και οι ιδιωτικοί φύλακες θήρας των κυνηγετικών οργανώσεων.»

Σύμφωνα με το άρθρο 46 του ν. 4235/2014, απαγορεύεται ο βασανισμός, η κακοποίηση, η κακή και βάνανυση μεταχείριση οποιουδήποτε είδους ζώου, καθώς και οποιαδήποτε πράξη βίας κατ' αυτού, όπως ιδίως η δηλητηρίαση, το κρέμασμα, ο πνιγμός, το κάψιμο, η σύνθλιψη και ο ακρωτηριασμός. (Άρθρο 16 του ν. 4039/2012). Αρμόδια όργανα για τη βεβαίωση των παραβάσεων είναι τα όργανα που τις διαπιστώνουν κατά την άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων τους και συγκεκριμένα οι υπάλληλοι της Ελληνικής Αστυνομίας, της Δασικής Υπηρεσίας, των Τελωνείων, των Σταθμών Υγειονομικού Κτηνιατρικού Ελέγχου (ΣΥΚΕ), του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και οι ιδιωτικοί φύλακες θήρας των κυνηγετικών οργανώσεων.

4. Ειδικό νομικό πλαίσιο για τις προστατευόμενες περιοχές

α. Διεθνές Δίκαιο

1. Σύμβαση της Βέρνης (Ν. 1335/1983)

Η Σύμβαση της Βέρνης υπογράφηκε τον Σεπτέμβριο του 1979 και τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 1982. Στο εθνικό δίκαιο της Ελλάδας ενσωματώθηκε με το Ν. 1335/83 (ΦΕΚ 32 Α', 14.3.1983). Ένα σημαντικό μέρος της περιβαλλοντικής νομολογίας του πέμπτου τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετίζεται με διάφορες αρχές και διεθνείς συνθήκες εδραζόμενες στο διεθνές και Ευρωπαϊκό δίκαιο περιβάλλοντος, όπως με αυτή της Σύμβασης της Βέρνης για τη διατήρηση της Ευρωπαϊκής πανίδας και χλωρίδας δίχως να περιμένει την τυπική ενσωμάτωσή τους από τον Έλληνα νομοθέτη.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεώνονται να προστατεύουν τους πληθυσμούς της άγριας χλωρίδας και πανίδας και να δίνουν ιδιαίτερο βάρος στα ευάλωτα είδη και σε όσα κινδυνεύουν με εξαφάνιση. Στα τελευταία συμπεριλαμβάνονται και τα μεταναστευτικά είδη.

Συγκεκριμένα κατά το άρθρο 4, κάθε συμβαλλόμενο μέρος αναλαμβάνει: Να πάρει τα κατάλληλα και απαραίτητα μέτρα, νομοθετικά ή διοικητικά, που θα διασφαλίσουν τη διατήρηση των βιοτόπων της άγριας χλωρίδας και πανίδας (ιδιαίτερα, των ειδών που αναφέρονται στα Παραρτήματα Ι και ΙΙ) καθώς και τη διατήρηση και την προστασία των φυσικών βιοτόπων που απειλούνται.

Να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία περιοχών σημαντικών για τα μεταναστευτικά είδη που αναφέρονται στα Παραρτήματα ΙΙ και ΙΙΙ και οι οποίες βρίσκονται στην κατάλληλη θέση σε σχέση με τις μεταναστευτικές οδούς για να χρησιμοποιούνται για ξεχειμώνιασμα, στάση, εύρεση τροφής, αναπαραγωγή ή αλλαγή φτερώματος (Άρθρο 4,3).

Το άρθρο 6β προβλέπει την απαγόρευση της εκ προθέσεως βλάβης ή καταστροφής των τόπων αναπαραγωγής ή περιοχών ανάπαυσης των ειδών του Παραρτήματος ΙΙ. Το περιεχόμενό του είναι σαφές και αυστηρό. Όμως, η επεξηγηματική αναφορά της Σύμβασης αναφέρει ότι το άρθρο πρέπει να εφαρμόζεται μόνο για τις σημαντικές

περιοχές αναπαραγωγής και ανάπαυσης. Η εφαρμογή του άρθρου 6,β απαιτεί αναγνώριση των σημαντικών περιοχών αναπαραγωγής και ανάπαυσης για τα είδη του Παράρτηματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να κάνουν κάποιες παρεκκλίσεις στις υποχρεώσεις τους για τα άρθρα 4 και 6, αλλά μόνο σε πολύ περιορισμένες και συγκεκριμένες περιστάσεις (όπως προς όφελος της δημόσιας υγείας και ασφάλειας). Η χρήση του δικαιώματος παρέκκλισης δεν πρέπει ποτέ να βλάπτει την επιβίωση του σχετικού πληθυσμού προστατευόμενου είδους.

Το Παράρτημα Ι της Σύμβασης της Βέρνης περιλαμβάνει κατάλογο φυτών.

Το Παράρτημα ΙΙ είναι ένας κατάλογος αυστηρά προστατευόμενων ειδών της πανίδας και περιλαμβάνει μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής ορνιθοπανίδας. Το Παράρτημα ΙΙΙ καλύπτει όλα σχεδόν τα είδη πουλιών που λείπουν από το Παράρτημα ΙΙ, εκτός από 11 είδη «*Larus marinus*, *Corvus corone* κ.λ.π.».

β. Εθνικό Δίκαιο

Σύμφωνα με τους ν. 1650/1986 και ν. 4042/2012 απαγορεύονται εντός των προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 οι ακόλουθες δραστηριότητες:

- κάθε δραστηριότητα εντός των περιοχών απόλυτης προστασίας (όπως καθορίζονται στα διαχειριστικά σχέδια/ τις ειδικές περιβαλλοντικές μελέτες).
- η θήρα ειδών της άγριας ζωής
- η θήρα χωρίς νόμιμη θηρευτική άδεια (για έλλειψη σήμανσης και καταγραφής κυνηγετικών σκύλων τα πρόστιμα κυμαίνονται από 300 - 3000 €. Για έλλειψη εμβολιασμών σκύλων / έλλειψη βιβλιαρίων τα πρόστιμα κυμαίνονται από 5.000 - 15.000 €),
- η θήρα μη θηρεύσιμων ειδών,
- η θήρα εντός οικιστικών περιοχών και σε ακτίνα 250 μέτρων από αυτές,
- η θήρα εντός καλλιεργούμενων και περιφραγμένων εκτάσεων,
- η θήρα εντός υγροτόπων,
- η θήρα 300 μέτρα από τις ακτές,
- η θήρα σε πυρόπληκτες εκτάσεις,
- η θήρα σε αρχαιολογικούς χώρους,
- η θήρα σε χώρους όπου υπάρχουν υποδομές ΔΕΗ,
- η θήρα σε περίπτωση χιονόπτωσης,
- η θήρα γύρω από φράγματα,
- η θήρα όταν τοπικές διατάξεις το ορίζουν (π.χ. Απαγόρευση κυνηγιού για δέκα χρόνια (έως 27.7.2025) σε έκταση 1.535 στρεμ. στη θέση «Ρούσο Λάκκο» Δήμου Χερσονήσου (Αριθμ. 1625/16-7-2015 (ΦΕΚ Β΄ 1611) και π.χ. Απαγόρευση κυνηγιού στην περιοχή Φράγματος Αποσελέμη Ν. Ηρακλείου σε έκταση 2.804 στρεμμάτων μέχρι 1η Μαρτίου 2030 (Αριθμ. 1787/11-8-2015 (ΦΕΚ Β΄ 1939),
- η τοποθέτηση δηλητηριασμένων δολωμάτων,

- η εκρίζωση ή η ολοκληρωτική αποκοπή των βλαστών παντός είδους αρωματικού, φαρμακευτικού, μελισσοκομικού, ανθοκομικού και διακοσμητικού φυτού, δενδρυλλίου, θάμνου, φρυγάνου ή πιάας,
- η συλλογή για εμπορία μαλοτήρας, ματζουράνας, δίκταμου, φασκόμηλου και ρίγανης σε όλες τις περιοχές που είναι ενταγμένες στο δίκτυο προστασίας ΝΑΤΟΥΡΑ 2000.

Εντός των προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 επιτρέπεται κατά τους ν. 1650/1986 και ν. 4042/2012 και τους κατά περίπτωση εκδιδόμενους περιβαλλοντικούς όρους αδειοδότησης:

- οι αγροτικές δραστηριότητες,
- οι κτηνοτροφικές δραστηριότητες,
- η μελισσοκομία,
- η βόσκηση,
- ο οικότουρισμός,
- οι αθλητικές δραστηριότητες,
- οι δραστηριότητες αναψυχής
- η οδοποιία μετά από Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (μελέτη επιπτώσεων εντός NATURA 2000), χορήγηση ΕΠΟ και για συγκεκριμένο χρόνο,
- η θήρα των ειδών που αναφέρονται στην Υ.Α. 127568/2533/07-08-2015 (ΦΕΚ Β 1670) (π.χ. από 20/08/15 – 29/02/16 επιτρεπόταν η θήρα λαγών, κουναβιών, τσίχλας, μπεκάτσας κλπ),
- η δόμηση μετά από αυτοψία και άδεια των αρμοδίων αρχών,
- η δημιουργία ορειβατικών καταφυγίων,
- Τουριστικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, λατομεία, μεταλλεία μετά από οικολογική αξιολόγηση,
- η συλλογή μαλοτήρας, ματζουράνας, φασκόμηλου και ρίγανης για την κάλυψη ατομικών αναγκών (Ατομικές ανάγκες = ανώτατο 500 γρ. Την εποχή ανθοφορίας-ωρίμανσης, με χρήση ψαλίδας ή μαχαιριού και χωρίς να αποκόπτονται όλοι οι βλαστοί κάθε φυτού ώστε να είναι ασφαλής η αναπαραγωγή αυτών),
- η συλλογή βοτάνων για εμπορία μόνο με άδεια της δασικής υπηρεσίας.

γ. Αρμοδιότητες φορέων

1. Εισαγγελείς

Σε περίπτωση που κτηνοτρόφος ή γεωργός παραπεμφθεί για περιβαλλοντική υποβάθμιση, ο Εισαγγελέας μπορεί υπό προϋποθέσεις να διατάξει την παρεπόμενη ποινή που προβλέπει το άρθρο 5 του ν. 1300/1982 και αφορά σε κτηνοτροφικό δάνειο ή επιδότηση ή οικονομική ενίσχυση από οποιοδήποτε φορέα ή φορολογική απαλλαγή. Για παράδειγμα, καμία από τις παραπάνω ενισχύσεις δεν χορηγείται στον καταδικαζόμενο για ζωοκτονία από το κράτος πριν περάσουν τρία χρόνια από

την έκταση της ποινής. Μετά δε την τελεσίδικη καταδίκη κηρύσσονται ληξιπρόθεσμες όλες οι οφειλές του καταδικαζόμενου προς τους κρατικούς φορείς η τράπεζες.

Αφαιρείται η άδεια κυνηγιού από κυνηγό, του οποίου ο σκύλος που χρησιμοποιείται στο κυνήγι δεν έχει σημανθεί και δεν φέρει ενημερωμένο το βιβλιάριο υγείας ή το διαβατήριο κατά τη διάρκεια του κυνηγιού ή την οποιαδήποτε μετακίνηση του, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 4 του ν. 4039/2012.

Ο κάτοχος ζώου συντροφιάς υποχρεούται σε σήμανση του ζώου κατ'άρθρο 21 του ν. 4039/2012. Η παράλειψη εμπρόθεσμης σήμανσης και καταγραφής ή δήλωσης της απώλειάς του συνεπάγεται πρόστιμο 300 ευρώ σύμφωνα με το άρθρο 21 του ν. 4039/2012.

Ο κάτοχος ζώου συντροφιάς απαγορεύεται κατά το άρθρο 5, παρ. 2 στοιχείο ε) του ν. 4039/2012, να εγκαταλείπει το ζώο του. Σε περίπτωση που επιθυμεί να αποχωριστεί το ζώο συντροφιάς, πρέπει να το γνωστοποιεί στην αρμόδια υπηρεσία του Δήμου, να το παραδίδει σε κτηνίατρο και να λαμβάνει πιστοποιημένο αντίγραφο της μεταβολής της εγγραφής του ζώου του στη Διαδικτυακή Ηλεκτρονική Βάση σήμανσης και καταγραφής των ζώων συντροφιάς, όπου θα αναφέρεται ο Δήμος ως προσωρινός κάτοχος. Το άρθρο 20 παρ. 4α του ν. 2017/1992 και το άρθρο 8 παρ. 1 του ν. 1197/1981 ποινικοποιεί την εγκατάλειψη ζώου συντροφιάς. Το άρθρο 13 του ν. 3170/2003 (ΦΕΚ 191/Α/29-07-2003) προβλέπει διοικητικές κυρώσεις κατόχων αδέσποτων ζώων συντροφιάς.

Απαγορεύεται η κατοχή άγριου ζώου, ως ζώου συντροφιάς σύμφωνα με το άρθρο 3 του ΠΔ 67/81.

Απαγορεύεται κατ'άρθρο 9 της ΥΑ 125188/246/13 η εισαγωγή, εξαγωγή, κατοχή και η διατήρηση ζώντων ζώων που αφορούν σε είδη που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Α του Κανονισμού (ΕΚ) 338/97.

Όποιος αφήνει να περιφέρεται ελεύθερα άγριο ζώο τιμωρείται κατ'άρθρο 435 ΠΚ.

Σε περίπτωση δηλητηρίασης ο Εισαγγελέας δύναται να δώσει εντολή για ανίχνευση τοξικών ουσιών και δηλητηρίων βάσει του άρθρου 3, παρ. 3, στοιχείο Π, γ του Π.Δ. 455/90 (ΦΕΚ Α 174/14.12.1990). Η εντολή απευθύνεται στο Τμήμα Τοξικολογίας των Ζώων του Ινστιτούτου Βιοχημείας, τοξικολογίας της διατροφής των ζώων του Κέντρου Κτηνιατρικών Ιδρυμάτων Αθηνών (Νεαπόλεως 25, 15310, Αγ. Παρασκευή Αττικής, 210 6011684, 210 6010925 (εσωτ. 114).

Ο Εισαγγελέας δύναται να διερευνήσει την προέλευση του δηλητηρίου. Τα άρθρα 422, 423, 479 ΠΚ βρίσκουν εφαρμογή για παραγωγούς και χρήστες δηλητηρίων. Τα άρθρα 279, 282 ΠΚ και 1 του ν. 1300/82 βρίσκουν εφαρμογή για τη δίωξη της δηλητηρίασης δεσποζόμενων ζώων. Τα άρθρα 28 του ν. 1650/86, 9 του ΠΔ 67/81 και 3, στ του 4043/12 βρίσκουν εφαρμογή για τη δίωξη της δηλητηρίασης ζώων της άγριας πανίδας.

Ο Εισαγγελέας ανεξάρτητα της άσκησης ποινικής δίωξης μπορεί να αναφέρει κάθε περιστατικό υποβάθμισης περιβάλλοντος στο Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΣΥΓΑΠΕΖ) του ΥΠΕΚΑ, προκειμένου εκείνο να λαμβάνει τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 6 παρ. 2 και 3 του ΠΔ 148/2009.

2. Δασοφυλακή

Στη διακριτική ευχέρεια της Δασοφυλακής βρίσκεται η λήψη μέτρων και η εκτέλεση έργων, με στόχο την προστασία και την αύξηση ή τη μείωση της άγριας πανίδας και χλωρίδας σύμφωνα με το άρθρο 80 παρ. 4α του Δασικού Κώδικα (ΝΔ 86/1969, ΦΕΚ 7/Α/18-01-1969). Ύστερα από πρόταση της οικείας δασικής αρχής με αποφάσεις του Περιφερειάρχη, που εκδίδονται σύμφωνα με την ΥΑ 414985 για τη διαχείριση της άγριας πτηνοπανίδας (ΦΕΚ Β 757 1985) άρθρο 8 παρ. 4 και 5, μπορούν να επιβάλλονται περιορισμοί βόσκησης κατά τη περίοδο της αναπαραγωγής ή να απαγορεύεται υλοτομία προκειμένου να διατηρηθούν οι κατάλληλες συνθήκες φωλεοποίησης και αναπαραγωγής των ειδών. Με τις αποφάσεις της προηγούμενης παραγράφου μπορεί επίσης να λαμβάνονται ειδικά μέτρα βελτίωσης των βιοτόπων της άγριας πτηνοπανίδας, όπως η διατήρηση ή δημιουργία ζωντανών φρακτών στα όρια των ιδιοκτησιών, διατήρηση ακαλλιέργητων κομματιών κατά μήκος των ρυακίων, αυλακίων ύδρευσης ή αποστράγγισης και η φύτευση δενδροστοιχιών κατά μήκος των αγροτικών δρόμων.

3. Αστυνομικά τμήματα

Για την εφαρμογή των διατάξεων προστασίας της φύσης, την αρμοδιότητα προληπτικής και κατασταλτικής Δράσης αναλαμβάνει η αστυνομία.

Το αστυνομικό τμήμα έχει σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 2800/2000, (ΦΕΚ Α' - 41) ως αποστολή, την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών, που περιλαμβάνει την άσκηση γενικής αστυνόμευσης, την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και την προστασία του Κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, στα πλαίσια της συνταγματικής τάξης. Σε συνδυασμό δε με το άρθρο 1, παρ. στ του ίδιου νόμου, αποστολή της αστυνομίας μεταξύ άλλων είναι και η προστασία του αγροτικού περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 1300/1982, με αστυνομικές διατάξεις καθορίζονται οι υποχρεώσεις των κατόχων ζώων και ποιμνίων ιδίως σε ότι αφορά τον εφοδιασμό τους με πιστοποιητικό κατοχής των ζώων, την επιτήρηση των ποιμνίων και τη διακίνησή τους κατά τους θερινούς μήνες στις χειμερινές βοσκές και αντίστροφα, τον τόπο και τον τρόπο τήρησης εγγράφων στοιχείων για την αυξομείωση των ποιμνίων, τον τρόπο μεταβίβασης των ζώων και τον τόπο σφαγής αυτών όπου δεν υπάρχουν ή δεν λειτουργούν μόνιμα σφαγεία.

Με αστυνομικές διατάξεις καθορίζονται επίσης ο τρόπος και ο χρόνος σήμανσης των ζώων, όπως και άλλες σχετικές με τη σήμανση λεπτομέρειες. Η σήμανση γίνεται με φροντίδα των Δημάρχων ή Προέδρων Κοινοτήτων, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν για το σκοπό αυτό Δημοτικούς και Κοινοτικούς υπάλληλους και όργανα της Αγροφυλακής, ή της χωροφυλακής, ή και ιδιώτες εάν αυτό είναι αναγκαίο. (Πρβλ. Αποφ. Αστ 10/2006: Μέτρα για πρόληψη και καταστολή στην Α.Δ. Ηρακλείου).

Η Αστυνομία δύναται να δώσει εντολή για ανίχνευση τοξικών ουσιών και δηλητηριών βάσει του άρθρου 3, παρ. 3, στοιχείο Π, γ του Π.Δ. 455/90 (ΦΕΚ Α 174/14.12.1990). Η εντολή απευθύνεται στο Τμήμα Τοξικολογίας των Ζώων του

Ινστιτούτου Βιοχημείας, τοξικολογίας της διατροφής των ζώων του Κέντρου Κτηνιατρικών Ιδρυμάτων Αθηνών (Νεαπόλεως 25, 15310, Αγ. Παρασκευή Αττικής, 210 6011684, 210 6010925 (εσωτ. 114).

4. Λιμεναρχεία

Τα λιμεναρχεία είναι αρμόδια σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 3 του Ν. 3022/2002 για την καταπολέμηση της ρύπανσης στην περιοχή αρμοδιότητάς τους. Είναι επίσης αρμόδια για τη βεβαίωση των παραβάσεων και την επιβολή κυρώσεων αναφορικά με τις απορρίψεις στη θάλασσα αποβλήτων, ή άλλων υλικών προερχομένων από πλοία. Περαιτέρω είναι αρμόδια κατά το Ν. 2971/2001, άρθρο 5, παρ. 8 εδ. ε. να συνδράμουν στην κτηματική υπηρεσία κατά το χαρακτηρισμό του αιγιαλού και την παραχώρησή του (άρθρο 14, παρ. 6).

5. Πυροσβεστικές Υπηρεσίες

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 2612/1998 η πυροσβεστική υπηρεσία μεριμνά για τη διατήρηση και προστασία της κοινωνικής ασφάλειας από τα εγκλήματα εμπρησμού κατά τον ποινικό Κώδικα (άρθρα 264, 265, 266, 267 Π.Κ.). Συνδρομή στην Πυροσβεστική Υπηρεσία για την εκπλήρωση του έργου του δύνатаι μεταξύ άλλων να παρέχει ο οικείος ΟΤΑ (άρθρο 7 του Ν. 2612/1998).

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία είναι σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 2612/1998 αρμόδια για τη θέσπιση και τον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας πυροπροστασίας σύμφωνα με τα Π.Δ. 71/1988 (άρθρο 15), τη Δ/γή Α.Π.Σ. 39112 Φ.701.2/12-10-1998 και τη Δ/γή Α.Π.Σ. 46819 Φ.701.2/11-09-2004.

6. Δήμοι

Σε περίπτωση εύρεσης δηλητηριασμένου δολώματος ή ζώου, οι Δήμοι ελέγχουν την ταυτότητα των δηλητηριασμένων ζώων βάσει του άρθρου 94, 5, 17 του ν. 3052/2010. Αν το δηλητηριασμένο ζώο βρέθηκε μέσα σε βοσκότοπο ευθύνεται ο Δήμος βάσει του άρθρου 94,5,4 του ν. 3852/2010 λόγω μη ορθής διαχείρισης του βοσκοτόπου. Αν το δηλητηριασμένο ζώο είναι αδέσποτο ο Δήμος έχει ευθύνη περισυλλογής κατά το άρθρο 94, παρ. 2,28 του ν. 3052/10 και κατά το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 4039/12. [Τα αδέσποτα ζώα που περισυλλέγονται, οδηγούνται στα υπάρχοντα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς, στα δημοτικά κτηνιατρεία ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις σε ιδιωτικά κτηνιατρεία βάσει του άρθρου 9, παρ. 4 του ν. 4039/12]. Ο Δήμος είναι προσωρινός κάτοχος του δηλητηριασμένου ζώου βάσει του άρθρου 5, παρ. 2 του ν. 4039/2012. Ως κάτοχος τοξικού αποβλήτου (α. 11 παρ. 6 του ν. 4042/12) ευθύνεται για τη διαχείρισή του βάσει του άρθρου 14, 37 του ν. 4042/12.

Σύμφωνα με το άρθρο 94 του ν. 3852/2010 οι Δήμοι είναι αρμόδιοι για τη διαχείριση βοσκοτόπων.

Σύμφωνα με το ν. 3463/2006 (Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων) οι Δήμοι είναι αρμόδιοι για το σχεδιασμό, την κατασκευή, τη συντήρηση, τη διαχείριση των υποδομών των συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης, εγγειοβελτιωτικών έργων και των έργων βιολογικού καθαρισμού. Στην αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτήτων ανήκουν ιδίως η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, η

προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης και βοήθειας.

Περαιτέρω, ο Δήμος ευθύνεται για την εκμετάλλευση των δημοτικών και των κοινοτικών δασών, που δεν ξεπερνούν σε έκταση τα 2.000 στρέμματα. Σύμφωνα με το άρθρο 28 του Ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α') "Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας, άρθρο 115 του Ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α') παρέχει συνδρομή στην Πυροσβεστική για την αντιμετώπιση πυρκαγιών σε περιοχές δασικού χαρακτήρα. Συμμετέχει σε θέματα πολεοδομίας, χωροταξίας και χρήσεων γης κατά το άρθρο 24 του Π.Δ. 410/1995, υπό στοιχείο ιγ): (υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων του κτηματολογίου της περιοχής τους, όπως αυτά προκύπτουν από το συνολικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση του Εθνικού Κτηματολογίου).

Τέλος ο Δήμος μεριμνά για την απρόσκοπτη πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους (χώροι πρασίνου, βοσκότοποι, υπαίθριοι κοινόχρηστοι χώροι και δημοτικοί και κοινοτικοί χώροι άθλησης και αναψυχής).

7. Αρχαιολογίες

Οι Εφορείες Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων αποτελούν περιφερειακές Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού.

Η αρμοδιότητα τους ανάγεται σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 3028/02 (για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς», ΦΕΚ 153/28 Ιουνίου 2002) σε όλα τα θέματα σχετικά με τη διατήρηση, προστασία και τη φύλαξη των αρχαιοτήτων, (...) ανάδειξης και διαμόρφωσης των μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, καθώς και του φυσικού ή μη περιβάλλοντός τους, (...) καθώς και με την εν γένει μέριμνα εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας περί προστασίας των αρχαιοτήτων.

Σύμφωνα με τα άρθρα 10 (προστασία περιβάλλοντος από ρύπανση και αλλοίωση), 12 (οριοθέτηση αρχαιολογικών χώρων) και 17 (ζώνες προστασίας) του Ν. 3028/2002, οι αρχαιολογικές υπηρεσίες μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην παράλληλη προστασία των περιοχών προστασίας, που συμπίπτουν με αρχαιολογικές ζώνες.

5. Ποινική διαδικασία

Ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών στην περιοχή όπου πραγματοποιήθηκε το περιβαλλοντικό έγκλημα, εκκινεί την ποινική διαδικασία αφού δεχθεί έγκληση ή μήνυση. Η μήνυση γίνεται συνήθως γραπτώς ενώπιον ενός προανακριτικού υπαλλήλου. Επίσης, ο Εισαγγελέας μπορεί να εκκινήσει την ποινική διαδικασία αυτεπαγγέλτως για οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα που έλαβε γνώση ανεπίσημα (π.χ. από την εφημερίδα). Η ποινική διαδικασία έχει δύο στάδια, την προανάκριση (έρευνα ενός προανακριτικού υπαλλήλου, το άνοιγμα φακέλου) και τη διαδικασία στο ακροατήριο (δημόσια διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου).

Στο πλαίσιο της προανακριτικής διαδικασίας, ο Εισαγγελέας μετά τη λήψη της μήνυσης, διατάσσει την προκαταρκτική έρευνα (συλλογή των αποδείξεων, ακροάσεις

μαρτύρων, τεκμηρίωση στοιχείων κλπ). Μετά από αυτήν ο Εισαγγελέας αποφασίζει αν η ποινική δίωξη είναι δικαιολογημένη, ή αν πρέπει να αρχειοθετηθεί την υπόθεση. Σε περίπτωση που ο Εισαγγελέας αποφασίσει να ασκήσει ποινική δίωξη ορίζει για την υπόθεση δικάσιμο ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου που συνοδεύεται από το κατηγορητήριο, όπου αναφέρονται οι ενδεχόμενες παραβάσεις των ποινικών διατάξεων.

Σύμφωνα με το άρθρ. 93 του Ελληνικού Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο 329 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας όλες οι δίκες γίνονται δημόσια. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου εκφωνούνται δημόσια. Κατ'εξαίρεση, με σκοπό την προστασία της προσωπικής ή οικογενειακής ζωής των μερών, ο δημόσιος χαρακτήρας της δίκης μπορεί να περιορισθεί. Η απόφαση του Δικαστηρίου πρέπει να βασίζεται στα αποδεικτικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της δίκης.

Η δίωξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος στις περιοχές Natura 2000 της Κρήτης εξασφαλίζει τη λήψη κατασταλτικών μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος, αποκαθιστά την έννομη τάξη και αποτρέπει δυνητικούς παραβάτες από παρόμοιες πράξεις. Εντούτοις, σύμφωνα με την από 05.02.2008 και αριθ. 1/2009 Εγκύκλιο του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Γεώργιου Σανιδά, υπάρχουν προανακριτικοί υπάλληλοι που διατάζουν να διενεργήσουν προανακριτικές πράξεις, έρευνες και κατασχέσεις. Για τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης και της προανάκρισης περιβαλλοντικών εγκλημάτων έχει εκδοθεί η εγκύκλιος του Αρείου Πάγου ΕγκΕισΑΠ 8/2013.

Η ΣτΕ 975/2015 προβλέπει ότι η διοίκηση υποχρεούται να προβαίνει στη λήψη των αναγκαίων προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων από τη στιγμή που λαμβάνει γνώση για την τέλεση πράξης προσβάλλουσας το περιβάλλον. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι "η παράλειψη της Διοικήσεως προς λήψη των αναγκαίων προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων συνιστά παράλειψη οφειλομένης ενεργείας υποκειμένη σε αίτηση ακώρωσης στο ΣτΕ". Οι ενέργειες στις οποίες οφείλει να προβεί η διοίκηση αν διαπιστώσει περιβαλλοντική ζημία προβλέπονται στο ΠΔ 148/2009. Και οι παλαιότερες ΣτΕ 3976/2010, 7μ., 1242/2008, 2818/1997 (κ.ά.) προέβλεπαν ότι "η παράλειψη της Διοικήσεως προς λήψιν των μέτρων αυτών είναι, παράλειψη οφειλομένης ενεργείας υποκειμένη σε ακώρωση από το Συμβούλιο της Επικρατείας, κατά την έννοια του άρθρου 45 παρ. 4 του κωδ. π.δ. 18/ 1989, εφόσον άλλως η μεν συνταγματική επιταγή θα μετέπιπτε σε θεωρητική διακήρυξη αρχής, το δε φυσικό περιβάλλον θα παρέμενε άνευ προστασίας, εκτεθειμένο σε καταστροφή, εναντίον της σαφούς βουλήσεως του συνταγματικού νομοθέτη".

Για την προώθηση της ευαισθητοποίησης και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, οι προανακριτικοί υπάλληλοι (αστυνόμοι, δασοφύλακες, λιμενικοί υπάλληλοι, κλπ), οι Εισαγγελείς και οι Δικαστές θα υποστηρίζονται από τα Παρατηρητήρια των αντίστοιχων Δικηγορικών Συλλόγων στην αντίληψη της περιβαλλοντικής υποβάθμισης ως αυτόνομο ποινικό τομέα, στην εποπτεία των περιβαλλοντικών υποθέσεων και στην εξοικείωση τους με τη δίωξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΚΑΝ ΟΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ ΔΣΧ, ΔΣΗ, ΕΕΠΦ

Περιφερειακή ενότητα Ηρακλείου

ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (NATURA 2000)
1	Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου Εισαγγελία Πρωτοδικών Ηρακλείου, Τ.Κ. 71110, Τηλ.: 2810 306607- Fax.: 2810 282270	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
GR4310013	- Αστερούσια Όρη (Κόφινας)	
GR4310012	- Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς	
GR 4310002	Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	
2	Περιφερειακές Διευθύνσεις Περιβάλλοντος Ηρακλείου Διεύθυνση Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου: Πλατεία Ελευθερίας. Τ.Κ: 71201, Τηλ.: 2813410129, Fax: 2813410150-151	
GR 4310002	Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
GR4310013	- Αστερούσια Όρη (Κόφινας)	
GR4310012	- Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
3	Αποκεντρωμένες διευθύνσεις περιβάλλοντος Ηρακλείου Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης 2810278400	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
GR4310013	- Αστερούσια Όρη (Κόφινας)	
GR4310012	- Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς	
GR 4310002	Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	
4	Αστυνομικά τμήματα Ηρακλείου Α' Ασυν. Τμήμα Ηρακλείου 2810274010	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
GR 4310002	Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	
	Β' Ασυν. Τμήμα Ηρακλείου 2810274190	
GR 4310002	Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
	Ασυν. Τμήμα Αγ. Μύρωνα 2810 722232	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
	Ασυν. Τμήμα Αρκαλοχωρίου 2891024500, Φαξ: 2891024511, κος Καρακούδης.	
GR4320002	- Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή	
	Ασυν. Τμήμα Βιάννου 28950 22840, κος Μελεσανάκης 2895022206, Φαξ: 2895022129	
GR4310006	- Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη - Ομαλός)	
	Ασυν. Τμήμα Καστελλίου 28910 32100, κα Αραμπατζή, Φαξ 2106991319	
GR 4310002	Γιούχτας – Φαράγγι Αγίας Ειρήνης	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	
	Ασυν. Τμήμα Μοιρών 28920 22222, κος Γρηγορίου, φαξ 2892025217	
GR4310013	- Αστερούσια Όρη (Κόφινας)	
GR4310012	- Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς	
	Ασυν. Τμήμα Πύργου 28930 22778 κος Τσάκας, Φαξ 2106991322	
GR4310013	- Αστερούσια Όρη (Κόφινας)	
	Ασυν. Τμήμα Χερσονήσου Τ.Α.Ε. Ηρακλείου 28970 29338, 2897022222 κος Μακρογιαννάκης, Φαξ 2897023102	
GR4320002	- Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή	
	Ειδ. Ομάδα Αντιμ. Εγκληματικότητας, Τ.Α.Ε. Μεσαράς 2810284764	
GR4310012	- Εκβολή Γεροπόταμου Μεσαράς	
	Δασικές Υπηρεσίες Ηρακλείου	
5	Δασική υπηρεσία Ηρακλείου Περιφέρειας Κρήτης, Περιοχή ΤΕΙ (Δασικό Φυτόριο Φοινικιάς), 2810 314 840, φαξ 2810314580	
GR4310010	- Όρος Γιούχτας	

Αναφορά προόδου Δράσης Α1. Έργο "LIFE Natura Themis"
Περίοδος 1/10/2015-31/10/2016

Διεύθυνση Δασών Ηρακλείου Ταχ.Δ/νση: Περιοχή Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου (Δασικό Φυτόριο Φοινικιάς) Ταχ. Κώδ. : 714 10 Ηράκλειο Ταχ. Θυρ. : 2112 (Νέο Στάδιο) Τηλέφωνο επικοινωνίας: 2810 264 940, φαξ 2810314580
GR4310010 - Όρος Γιούχτας
Δασονομείο Μοιρών, Πόμπια, 70400, 28920 23028 κα Στιβακτάκη, φαξ 2892023027 GR4310013 - Αστερούσια Όρη (Κόφινας)
GR4310012 - Εκβολή ΓεροπόταμουΜεσσαράς
Δασονομείο Καστελλίου Πεδιάδος, 70006, 2891032650 κα Μαγκουφάκη, φαξ 2891032958
GR4310010 - Όρος Γιούχτας
Δασαρχείο Πύργου Μονοφατίσιου, Πύργος, 70010, 2893022226, 2893022260 κος Σκανδαλάκης, φαξ 2893022244 (Ταχυδρομείου)
GR4310013 - Αστερούσια Όρη (Κόφινας)
Πυροσβεστικές Υπηρεσίες Ηρακλείου Πυροσβεστικό κλιμάκιο Μοιρών, Πόμπια 704 00
GR4310012 - Εκβολή ΓεροπόταμουΜεσσαράς
Πυροσβεστικό κλιμάκιο Χερσονήσου, Λιμένας Χερσονήσου, Φιλικής Εταιρίας, 70014
GR4320002 - Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή
Πυροσβεστικό κλιμάκιο Πύργου Μονοφατίσιου, Πύργος, 70010, Τηλ.: 2893023800, Φαξ: 2893022255
GR4310013 - Αστερούσια Όρη (Κόφινας)
Πυροσβεστικό κλιμάκιο Άνω Βιάννου, Αμιράδημου Βιάννου, 700 04, Τηλ.: 2895031226 κος Λουκόπουλος, Φαξ 2895031223
GR4310006 - Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη - Ομαλός)
Πυροσβεστικός σταθμός Ηρακλείου, Πλατεία Κύπρου 5, 713 06, 2813 - 407000
GR4310010 - Όρος Γιούχτας
Λιμενικοί σταθμοί Ηρακλείου Κεντρικό Λιμεναρχείο Ηρακλείου, Γραφείο Προστασίας θαλάσσιου Περιβάλλοντος, Ηράκλειο - Λιμάνι, 71110, 2813406995
GR 4310003Νήσος Ντία
Λιμενικός σταθμός Καλών Λιμένων,Μοίρες, 70400, 28920 97500 κος Κουτάντος, Φαξ 2892097536
GR 4310013 Αστερούσια Όρη - Κόφινας
Λιμενικός σταθμός Κόκκινου Πύργου, Τυμπάκι, 70200, 28920 52983 κος Κωνσταντάκης, Φαξ: 2892052973
GR 4310004 Αστερούσια Όρη
GR 4310012 Εκβολή ΓεροποτάμουΜεσσαράς
Κυνηγετικοί Σύλλογοι Ηρακλείου Κυνηγετικός Σύλλογος Ηρακλείου, Οδός 1878 35, Ηράκλειο, 71202, 2810288272 (και Φαξ).
GR4310013 - Αστερούσια Όρη (Κόφινας)
GR 4310004 Αστερούσια Όρη
GR 4310012 Εκβολή ΓεροποτάμουΜεσσαράς
GR4310006 - Δίκτη: Ομαλός Βιάννου (Σύμη - Ομαλός)
GR4310012 - Εκβολή ΓεροπόταμουΜεσσαράς
GR4310010 - Όρος Γιούχτας
Δικηγορικό Σύλλογος Ηρακλείου, Δικαστικό Μέγαρο, Δικαιοσύνης
ΜΚΟ Ηρακλείου ΟΠΗ - Διοικητικό Συμβούλιο: 6977471845

Περιφερειακή ενότητα Λασιθίου

ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ (NATURA 2000)
1	Εισαγγελία Πρωτοδικών Λασιθίου Εισαγγελία Πρωτοδικών Νεαπόλεως, Πλατεία Δικαστηρίων. 72400 Νεάπολη Λασιθίου, +30 28410 32402, 32246, Fax 2841033029. Ιεράπετρας Γραμματεία, +30 28420 28651	
GR4320013 - Φαράγγι Σεληνάρι-Βραχάσι		
GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης		
GR4320011 - Διονυσάδες νήσοι		
GR4320017 - Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι		
GR4320016 - Όρη Ζάκρου		
GR4320009 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης		
GR4320006 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι - Βάι - άκρα Πλάκας) και θαλάσσια ζώνη		
GR4320005 - Όρος Θρυπής και γύρω περιοχή		

Αναφορά προόδου Δράσης Α1. Έργο "LIFE Natura Themis"
Περίοδος 1/10/2015-31/10/2016

GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρο περιοχή)
GR4320003 - Νήσος Χρυσή
GR4320002 - Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή
2 Περιφερειακές Διευθύνσεις Περιβάλλοντος Λασιθίου Περιφερειακή ενότητα Λασιθίου 72100 Άγιος Νικόλαος. Τηλέφωνα: 28413-40300, fax 2841027229
GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης
GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρο περιοχή)
GR4320013 - Φαράγγι Σεληνάρι-Βραχάσι
3 Αστυνομικά τμήματα Λασιθίου Αστυνομική διεύθυνση Άγιος Νικόλαος Λασιθίου, 72100, 28410 90400
GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης
Αστυνομικό τμήμα Αγίου Νικολάου, Ερυθρού Σταυρού 47, Άγιος Νικόλαος. 284091406 κα Σποριδάκη. Φαξ: 2841083022
GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης
Αστυνομικό τμήμα Νεάπολης, Πλατεία Δικαστηρίων, Άγιος Νικόλαος Λασιθίου, 72100. Τηλ.: 2841032242, Φαξ: 2841032242, 32240
GR4320013 - Φαράγγι Σεληνάρι-Βραχάσι
GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης
GR4320002 - Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή
Αστυνομικό τμήμα Σητείας Λασιθίου, Θερίσου 39, Τ.Κ.723 00, 28430 22266. Φαξ: 2843025119.
GR4320011 - Διονυσάδες νήσοι
GR4320017 - Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι
GR4320006 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι - Βάι - άκρα Πλάκας) και θαλάσσια ζώνη
GR4320016 - Όρη Ζάκρου
Αστυνομική υποδιεύθυνση Ιεράπετρας, Μαρκοπούλου 35, Τ.Κ.:722 00, 28420 90180
GR4320008 - Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη
GR4320014 - Νοτιοδυτική Θρυπητή (Κουφωτό)
GR4320005 - Όρος Θρυπητής και γύρω περιοχή
GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρο περιοχή)
Αστυνομικό τμήμα Ιεράπετρας, Μαρκοπούλου 35, Τ.Κ.:722 00, 28420 90161 κος Ζιδηρίδης. Τηλ./Φαξ: 2842022234
GR4320014 - Νοτιοδυτική Θρυπητή (Κουφωτό)
GR4320005 - Όρος Θρυπητής και γύρω περιοχή
GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρο περιοχή)
GR4320003 - Νήσος Χρυσή
GR4320008 - Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη
Δασικές Υπηρεσίες Λασιθίου
3 Δασική υπηρεσία Λασιθίου, Ρ. Καπετανάκη 8, Άγιος Νικόλαος 2841 082 490, 2843 022 000, 2843 061 120, Τηλ/Fax: 2841 082 489
Τμήμα Δημοσίου Κατήγορου. Γραφείο Θήρας: 2841 082 490
Τμήμα Προστασίας: 2841 033 733, 2843 022 000
GR4320011 - Διονυσάδες νήσοι
GR4320017 - Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι
GR4320016 - Όρη Ζάκρου
GR4320013 - Φαράγγι Σεληνάρι-Βραχάσι
GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης
GR4320009 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης
GR4320006 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι - Βάι - άκρα Πλάκας) και θαλάσσια ζώνη
GR4320003 - Νήσος Χρυσή
Δασαρχείο Αγ Νικολάου, Ερυθρού Σταυρού 47, 72100, 28410 82505
GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης
Δασονομείο Ιεράπετρας, 2ο χλμ Ιεράπετρας - Γραλυνιάς, 72200, 2842022162
GR4320008 - Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη
GR4320014 - Νοτιοδυτική Θρυπητή (Κουφωτό)
GR4320005 - Όρος Θρυπητής και γύρω περιοχή
GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρο περιοχή)
GR4320003 - Νήσος Χρυσή

5	Πυροσβεστικές Υπηρεσίες Λασιθίου Πυροσβεστική Υπηρεσία Αγίου Νικολάου, Ξηρόκαμπος Αγίου Νικολάου, 721 00, 28410-28733 GR4320016 - Όρη Ζάκρου GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης GR4320009 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης Πυροσβεστικό κλιμάκιο Τζερμιάδου, όπισθεν Κέντρου Υγείας, 72052, Οροπέδιο Λασιθίου GR4320002 - Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή Πυροσβεστική Υπηρεσία Ιεράπετρας, 1ο χλμ. Ιεράπετρας - Γραλυνιάς, 722 00, 28420-80173, 20960, 2842020961 κος Καράμπελας, Φαξ: 2842020970. GR4320008 - Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη GR4320014 - Νοτιοδυτική Θρυπιτή (Κουφωτό) GR4320005 - Όρος Θρυπιτής και γύρω περιοχή GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρω περιοχή) GR4320003 - Νήσος Χρυσή Πυροσβεστικό κλιμάκιο Σητείας, Κεντρική πλατεία Σητείας, 732 00. Τηλ./Φαξ: 2843026311, 2843026060 κ. Καπετανάκης Παύλος. GR4320011 - Διονυσάδες νήσοι GR4320017 - Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι GR4320016 - Όρη Ζάκρου GR4320006 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι - Βάι - άκρα Πλάκας) και θαλάσσια ζώνη Λιμενικοί σταθμοί Λασιθίου Λιμεναρχείο Αγίου Νικολάου Λασιθίου, Λιμάνι, 72100, 28410 90108. Κος Αγγελάκης. Φαξ: 2841082733.- Λιμεναρχείο Σητείας, Λιμάνι, 72300, Τηλ./Φαξ: 28430 22310 και τηλ. 2843022310. GR4320011 - Διονυσάδες νήσοι GR4320017 - Νήσος Κουφονήσι, γύρω νησίδες και νησίδες Καβάλλοι GR4320016 - Όρη Ζάκρου GR4320009 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης GR4320006 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι - Βάι - άκρα Πλάκας) και θαλάσσια ζώνη Υπολιμεναρχείο Ιεράπετρας, Κύρβα 29, Ιεράπετρα, 72200, 2842022294 κος Χρυσοφάκης. Φαξ: 2842022294. GR4320008 - Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη GR4320003 - Νήσος Χρυσή
6	Κυνηγετικοί Σύλλογοι Λασιθίου Κυνηγετικός Σύλλογος Αγίου Νικολάου, Περάκη Γ. 18, Άγιος Νικόλαος Λασιθίου, 72100, 2841022956 GR4320008 - Νήσος Κουφονήσι και παράκτια θαλάσσια ζώνη GR4320010 - Κορυφή Λάζαρος - Μαδάρα Δίκτης GR4320014 - Νοτιοδυτική Θρυπιτή (Κουφωτό) GR4320006 - Βορειοανατολικό άκρο Κρήτης: Διονυσάδες, Ελάσα και χερσόνησος Σίδερο (Άκρα Μαύρο Μούρι - Βάι - άκρα Πλάκας) και θαλάσσια ζώνη GR4320005 - Όρος Θρυπιτής και γύρω περιοχή GR4320004 - Μονή Καψά (Φαράγγι Καψά και γύρω περιοχή) GR4320003 - Νήσος Χρυσή GR4320002 - Δίκτη: οροπέδιο Λασιθίου, Καθαρό, Σελένα, Σελάκανο, Χαλασμένη Κορυφή
7	Δικηγορικό Σύλλογος Ηρακλείου Δικαστικό Μέγαρο
8	ΜΚΟ Ηρακλείου Πολίτες εν δράσει

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Άδειες από την Αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Εγκύκλιοι Εισαγγελέα Αρείου Πάγου

ΕγκΕισΑΠ 1/2009

ΕγκΕισΑΠ 8/2013

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Άδειες από την Αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΑΡΧΗ

Αθήνα, 01-06-2016
Αριθ. Πρωτ.: ΓΝ/ΕΞ/1314/01-06-2016

**ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

Δ/ση Γραμματείας	ΠΡΟΣ
Τμήμα :Ελεγκτών	Μαρία Μανιαδάκη
Ταχ. Δ/ση :Κηφισίας 1-3, Αθήνα	Δικηγόρο
Ταχ. Κώδ. :115 23	Αποκορώνου 50
Πληροφ. :Κ. Καρβέλη	ΧΑΝΙΑ
Τηλ. :210-6475682	
Fax :210-6475628	
Email :contact@dpa.gr	
Ιστοσελίδα :www.dpa.gr	

α/α Αδείας : 1683

ΑΔΕΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΜΕ ΕΥΑΙΣΘΗΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ - ΑΡΘΡΟ 7 Ν. 2472/1997

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την Τετάρτη 01.06.2016 και ώρα 10:00 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την από 06.04.2016 αίτηση της Μαρίας Μανιαδάκη, δικηγόρου. Παρέστησαν ο Πρόεδρος Π. Χριστόφορος και τα αναπληρωματικά μέλη της Αρχής Γ. Λαζαράκος και Π. Ροντογιάννης, ως εισηγητές, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Α.-Ι. Μεταξά και Α. Συμβώνη, αντίστοιχα, οι οποίοι αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Το τακτικό μέλος της Αρχής Δ. Μπριόλας και το αναπληρωματικό μέλος αυτού Χ. Ανθόπουλος, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Παρούσες χωρίς δικαίωμα ψήφου ήταν η Κ. Καρβέλη, ελέγκτρια, ως βοηθός εισηγητή και η Ε. Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών και οικονομικών υποθέσεων, ως γραμματέας. Με την παραπάνω αίτηση, η αιτούσα ζητά τη χορήγηση αδειάς από την Αρχή, προκειμένου να της επιτραπεί η πρόσβαση στο αρχείο των δικογραφιών του Πρωτοδικείου Χανίων για τα έτη 2010 έως σήμερα, στο πλαίσιο συμμετοχής της στο ερευνητικό-επιστημονικό πρόγραμμα με τίτλο «Προώθηση της ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης για τη δίωξη εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής και ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αποκατάσταση ζημιών της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη», και αφού άκουσε τον εισηγητή και την βοηθό εισηγήτρια, η οποία παρέστη χωρίς δικαίωμα ψήφου και αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, η Αρχή αποφάσισε ομόφωνα την χορήγηση της παρακάτω άδειας ίδρυσης και λειτουργίας αρχείου με ευαίσθητα δεδομένα.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ: Μαρία Μανιαδάκη.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ: Αποκορώνου 50, ΧΑΝΙΑ.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ: Η ίδια με την προηγούμενη.

ΕΙΔΟΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα που περιλαμβάνονται στο αρχείο των δικογραφιών του Πρωτοδικείου Χανίων για τα έτη 2010 έως σήμερα, στις οποίες εμπλέκονται δράσεις περιβαλλοντικών εγκλημάτων σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στον νομό Χανίων.

ΣΚΟΠΟΣ: Τα στοιχεία συλλέγονται και τηρούνται στο πλαίσιο υλοποίησης του ερευνητικού επιστημονικού προγράμματος LIFE NATURA σχετικά με τη δίωξη εγκλημάτων κατά της άγριας ζωής και ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αποκατάσταση ζημιών της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη.

ΠΗΓΕΣ: Πηγές των δεδομένων είναι το αρχείο των δικογραφιών του Πρωτοδικείου Χανίων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Εγκύκλιοι Εισαγγελέα Αρείου Πάγου

ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΔΕΙΑΣ: Η άδεια ισχύει μέχρι την ολοκλήρωση της έρευνας και πάντως όχι πέραν της πενταετίας. Με τη λήξη της άδειας και πριν τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της έρευνας το συλλεχθέν ονομαστικό αρχείο πρέπει να καταστραφεί, ενώ το ανωνυμοποιημένο αρχείο από το οποίο δεν προκύπτει η ταυτότητα των υποκειμένων των δεδομένων, επιτρέπεται να διατηρηθεί για επιστημονικούς σκοπούς.

ΕΙΔΟΣ ΑΔΕΙΑΣ: Άδεια λειτουργίας αρχείου με ευαίσθητα δεδομένα σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 στοιχ. στ' του Ν. 2472/1997.

ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΙΑΣ: Η άδεια προσδιορίζεται από τον προαναφερόμενο σκοπό επεξεργασίας και περιλαμβάνει όλες τις εγκαταστάσεις του υπεύθυνου επεξεργασίας.

ΠΑΡΑΒΟΛΟ: τριάντα (30,00) ευρώ.

ΟΡΟΙ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΔΕΙΑΣ

1. Κάθε μεταβολή των στοιχείων που αναφέρονται στην παρούσα άδεια πρέπει να γνωστοποιείται χωρίς καθυστέρηση στην Αρχή.
2. Όσον αφορά τη διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας, η πρόσβαση της ερευνήτριας Μαρίας Μανιαδάκη, στο σχετικό αρχείο θα γίνει στον χώρο τήρησής του, ώστε να μην εκφύγει από την σφαίρα επιρροής του υπεύθυνου κατόχου του αρχείου. Η ερευνήτρια θα θέσει υπό επεξεργασία από το αρχείο μόνον όσα στοιχεία είναι κατά την επιστημονική της κρίση απαραίτητα για την ολοκλήρωση του ερευνητικού της έργου και κατά την ολοκλήρωση της έρευνας και πριν την δημοσίευση ή καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο χρήση των αποτελεσμάτων του, θα προβεί στην ανωνυμοποίηση των προσωπικών δεδομένων που έχει συλλέξει και θα καταστρέψει το τυχόν υπάρχον ονομαστικό αρχείο που έχει συλλεχθεί.
3. Απαγορεύεται η διαβίβαση δεδομένων σε τρίτους. Επιτρέπεται η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της έρευνας, στατιστικών ή ανωνυμοποιημένων στοιχείων σύμφωνα με το άρθρ. 7 παρ. 2 περ. στ' του Ν. 2472/97. Έτσι, στοιχεία δημοσιοποιήσιμα σε επιστημονικά άρθρα, μονογραφίες, επιστημονικά περιοδικά δύνανται να είναι μόνο στοιχεία ανωνυμοποιημένα ή συγκεντρωτικά στατιστικά.
4. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να τηρεί απαρεγκλίτως τα απαραίτητα μέτρα ασφάλειας, ιδίως, να λαμβάνει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων και την προστασία τους από τυχαία ή αθέμιτη καταστροφή, απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση και κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 3 του Ν. 2472/1997.
5. Είναι αυτονόητη η συμμόρφωση του υπευθύνου της επεξεργασίας προς τις γνωμοδοτήσεις, οδηγίες και λοιπές αποφάσεις της Αρχής σχετικά με την ερμηνεία και εφαρμογή του κανονιστικού καθεστώτος που διέπει την λειτουργία του αρχείου προσωπικών δεδομένων. Πριν από την παράδοση της άδειας στον υπεύθυνο επεξεργασίας θα πρέπει να καταβληθεί το ορισθέν παράβολο.
6. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους παραπάνω όρους η άδεια παύει να ισχύει.

Ανανέωση της άδειας δύναται να γίνει με αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας δύο μήνες πριν την λήξη της παρούσας.

Ακριβές Αντίγραφο
Εκ του πρωτοτύπου
Αθήνα 01.06.2016
Ο Πρόεδρος
Πέτρος Χριστόφορος
Εύαγγελη Παπακωνσταντίνου
Παραστατικού Η/Υ

4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Εγκύκλιοι Εισαγγελέα Αρείου Πάγου ΕγκΕισΑΠ 1/2009 και ΕγκΕισΑΠ 8/2013

ΕγκΕισΑΠ 8/2013

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΠοινΔικ 8-9/2013 (ΕΤΟΣ 16ο) 737

Παρέχονται οδηγίες στους Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της χώρας όπως λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα (έλεγχος τήρησης των προβλεπόμενων από τους αρμόδιους πυροσβεστικούς υπαλλήλους και τις αρμόδιες δασικές αρχές) για την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων από τον κίνδυνο πυρκαϊάς.

Προς: Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας

Υπευθυμίζουμε και πάλι την υπ' αρ. πρωτ. 2927/εγκ.9/5.7.2007 εγκύκλιο της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, αντίγραφο της οποίας συναποστέλλουμε, και παρακαλούμε, ενόψει της αρχομένης θερινής περιόδου, για την πιστή και αδιάλειπτη εφαρμογή της.

Παρακαλούμε επίσης, λόγω του αυξημένου κινδύνου προκλήσεως πυρκαϊών, όπως παραγγείλετε στους Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της περιφέρειας σας και οι τελευταίοι να παραγγείλουν: α) Στους αρμόδιους πυροσβεστικούς υπαλλήλους, όπως, στα πλαίσια των καθηκόντων τους κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν 2612/1998, εντείνουν τους ελέγχους και τις έρευνες που προβλέπονται από τη διάταξη του άρθρου 26 παρ. 2 του Ν 2800/2000 καθώς και να εκτελούν ο, τι άλλο επιβάλλεται εκ των καθηκόντων τους για την εφαρμογή των υφιστάμενων μέτρων πρόληψης για την αποφυγή πρόκλησης πυρκαϊών σε δασικές και αγροτικές εκτάσεις, ιδία δε από τη λειτουργία χώρων ανεξέλεγκτης εναπόθεσης αστικών απορριμμάτων και β) στις αρμόδιες δασικές αρχές, όπως, σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν 998/1979, «μεριμνούν διά την αδιάλειπτον και αποτελεσματική επιτήρησιν των δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων προς φύλαξιν αυτών εκ των κινδύνων πυρκαϊών, παρονόμων υλοτομιών, εκχερσώσεων και βοσκήσεων, την φύλαξιν των δασικών έργων, την προστασίαν της άγριας πανίδος και την πρόληψιν δασικών αδικημάτων».

Της εγκυκλίου μας αυτής και της συναποστέλλομένης να μεριμνήσετε να λάβουν γνώση οι Εισαγγελικοί Λειτουργοί της περιφέρειας σας.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου,
Δημήτριος Δασούλας

Περιβάλλον

ΕγκΕισΑΠ 8/2013

Διατάξεις: άρθρα 9 Ν 4042/2012, 20 [παρ. 3] Ν 4014/2011

Προκαταρκτική εξέταση και προανάκριση για περιβαλλοντικά εγκλήματα, Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, Ανακριτικοί υπάλληλοι

Για την αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος, την έγκυρη και έγκαιρη προκαταρκτική εξέταση και προανάκριση των εγκλημάτων κατά του περιβάλλοντος, απαιτείται επικοινωνία και συνεργασία των Εισαγγελικών, Ελεγκτικών και Αστυνομικών Αρχών με αξιολόγηση και

στάθμιση των υποθέσεων καθώς και λελογισμένη αξιοποίηση των γενικών και ειδικών προανακριτικών υπαλλήλων για την απόδοση δικαιοσύνης και ταυτόχρονα την εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί αποσυμφόρηση της ΕΥΕΠ και οικονομία χρόνου και διοίκησης, χωρίς ταυτόχρονα να μειωθεί η αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης περιβαλλοντικών εγκλημάτων. Αντιθέτως, ο χρόνος των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος θα αναλώνεται στην προσπάθεια πρόληψης και αντιμετώπισης σοβαρότερων περιβαλλοντικών εγκλημάτων πριν από την εμπλοκή της οικείας Εισαγγελικής Αρχής.

Προς: Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών του Χώρας και δι' αυτών τους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειας τους.

Με αφορμή το υπ' αρ. 574/17.7.2013 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρήσεως Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κлиматικής Αλλαγής εις το οποίο παρουσιάζονται τα προβλήματα που ανακύπτουν στη λειτουργία της εν λόγω υπηρεσίας απ' ενός λόγω της υποστελέχωσης (24 μόνο επιθεωρητές για όλη την επικράτεια), την περικοπή δαπανών, την επιβάρυνση της υπηρεσίας με μεγάλο αριθμό υποθέσεων μεταξύ των οποίων ήσσονος σημασίας και με στόχο την αποδοτικότερη και ταχύτερη αντιμετώπιση από την ΕΥΕΠ ιδίως των σοβαρών υποθέσεων, ζητείται δε η συνδρομή των εισαγγελικών αρχών για τον πιο πάνω σκοπό.

Για τους λόγους αυτούς θέλουμε να σας γνωρίσουμε τα ακόλουθα με στόχο την καλύτερη αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων μέσα από μια εύλογα προσαρμοσμένη, ως προς τη σοβαρότητα των υποθέσεων, συνεργασία:

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν 4042/2012, «η προκαταρκτική εξέταση και η προανάκριση των εγκλημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 28 του Ν 1650/1986, ενεργείται και από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, συνεπικουρούμενους, εφόσον χρειαστεί και μετά από πρόσκλησή τους, από τους κατά περίπτωση αρμόδιους γενικούς ή ειδικούς προανακριτικούς υπαλλήλους, πάντοτε υπό τη διεύθυνση και την εποπτεία του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος τέλεσης».

Όσον αφορά στη συγκεκριμένη διάταξη, υπάρχει κατ' αρχήν αντικειμενική δυσκολία εφαρμογής της, δεδομένου ότι για πολλούς λόγους (υποστελέχωση, έλλειψη χρόνου, περιστολή δαπανών κ.ά.), δεν υπάρχει η δυνατότητα διενέργειας της προκαταρκτικής εξέτασης στην περιφέρεια όπου βρίσκεται ο τόπος τέλεσης. Η μέχρι σήμερα εμπειρία και πρακτική υποδεικνύει τη σύνταξη, από τους επιθεωρητές περιβάλλοντος, συγκεκριμένων ερωτημάτων που είναι σκόπιμο να τεθούν προς συγκεκριμένα πρόσωπα ή παράγοντες προκειμένου να διερευνηθεί η εξεταζόμενη υπόθεση και την αποστολή τους προς το οικείο Αστυνομικό Τμήμα, το οποίο και αναλαμβάνει τα περαιτέρω. Το ίδιο αποτέλεσμα θα μπορούσε να επιτευχθεί και με την αποστολή των συγκεκριμένων ερωτημάτων μέσω υπηρεσιακού σημειώματος στο πλαίσιο της καλής και παραγωγικής συνεργασίας με τις οικείες Εισαγγελίες. Άλλωστε, μέσα από τους ελέγχους που διενεργούνται από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, εφόσον αυτοί κριθούν αναγκαίοι, τις περισσότερες φορές, απαντώνται σχεδόν όλα τα ερωτήματα

Αποκτήστε πλήρη online πρόσβαση στην ΠοινΔικ από το 1998 – www.nonline.gr

που θα μπορούσαν να ανακλύψουν σε μία προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση.

Σε εφαρμογή της προαναφερθείσας διάταξης, παρατηρήθηκε ότι πλέον αποστέλλονται στην υπηρεσία ΕΥΕΠ αν όχι όλες, οι πλείστες των υποθέσεων που σχετίζονται καθ' οιονδήποτε τρόπο με το περιβάλλον, ασχέτως πολυπλοκότητας, σοβαρότητας ή απαιτήσης εξειδικευμένων γνώσεων για τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης ή της προανάκρισης. Η πρακτική αυτή η οποία βαίνει με συνεχώς αυξανόμενο ρυθμό, δεδομένης της δραματικής υποστελέχωσης της Ειδικής Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ) και του τεράστιου όγκου περιβαλλοντικών ζητημάτων που καλείται να αντιμετωπίσει, οδηγεί αναπόδραστα τους 24 και μόνο ενεργούς Επιθεωρητές Περιβάλλοντος για όλη την επικράτεια: α) σε εκτροπή από τα κύρια ελεγκτικά καθήκοντα και περιορισμό της άσκησης αυτών και β) σε αδυναμία ανταπόκρισης εντός της προθεσμίας που τίθεται από την παρ. 3 του άρθρου 31 του ΚΠΔ, με αποτέλεσμα να είναι διαρκώς εκτεθειμένοι (και συχνά εγκαλούμενοι) αφού η υπέρβαση των προβλεπόμενων προθεσμιών ενέχει τον κίνδυνο καταλογισμού πειθαρχικών ευθυνών στον ανακριτικό υπάλληλο, με τις όποιες επακόλουθες ποινές.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου: «Με την παρ. 1 της προτεινόμενης ρύθμισης εξορμίζονται οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, που είναι οι κυρίως επιφορτισμένοι με τη διερεύνηση των σχετικών εγκλημάτων, με καθεστώς ειδικού προανακριτικού υπαλλήλου». Με την παρούσα αναφορά, ο νομοθέτης δηλώνει σαφώς την πρόθεσή του να αξιοποιήσει την εμπειρία, τις γνώσεις και την εξειδίκευση των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος στη διερεύνηση και καταπολέμηση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων. Είναι σαφές επίσης ότι σκοπός της παρούσας διάταξης ΔΕΝ είναι η υποκατάσταση/αντικατάσταση των Πταισματοδικών, Ειρηνοδικών ή των Αστυνομικών από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος στην προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση περιβαλλοντικών εγκλημάτων. Βεβαίως η επιλογή των ανακριτικών υπαλλήλων, γενικών ή ειδικών, είναι αναφαίρετο δικαίωμα και ευθύνη του αρμόδιου Εισαγγελέα, ο οποίος κρίνει κατά περίπτωση.

Για την αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος, την έγκυρη και έγκαιρη προκαταρκτική εξέταση και προανάκριση των εγκλημάτων κατά του περιβάλλοντος, εκτιμούμε ότι απαιτείται επικοινωνία και συνεργασία των Εισαγγελικών, Ελεγκτικών και Αστυνομικών Αρχών με αξιολόγηση και στάθμιση των υποθέσεων και λελογισμένη αξιοποίηση των γενικών και ειδικών προανακριτικών υπαλλήλων για την απόδοση δικαιοσύνης και ταυτόχρονα την εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.

Προς αυτή την κατεύθυνση θεωρούμε ότι θα βοηθούσε:

— Οι απλές υποθέσεις που δεν χρήζουν εξειδικευμένων γνώσεων για τη διερεύνησή τους, να αντιμετωπίζονται και να διεκπεραιώνονται εξ ολοκλήρου από γενικούς προανακριτικούς υπαλλήλους, ενδεχομένως με την αρωγή και την καθοδήγηση της ΕΥΕΠ εφόσον κριθεί απαραίτητο. Σημαντικό ρόλο και βάρος θα μπορούσε να αναλάβει το Τμήμα Περιβαλλοντικής Προστασίας της Ελληνικής Αστυνομίας που συστάθηκε με το άρθρο 16 παρ. Γ' του ΠΔ 42/2011 (ΦΕΚ Α' 108). Μάλιστα, η μέχρι σήμερα συνεργασία της ΕΥΕΠ Νοτίου Ελλάδος με το νεοσυσταθέν Τμήμα περιβαλλοντικής Προστασίας της ΓΑΔ Αττικής έχει αποδώσει ιδιαίτερα θε-

τικά αποτελέσματα παρά την υποστελέχωσή του, τις ελλείψεις σε πόρους, μέσα και εκπαίδευση και τη συχνή απασχόληση του ελάχιστου διαθέσιμου προσωπικού σε αλλότρια καθήκοντα.

— Οι πιο σύνθετες υποθέσεις που αφορούν σε μεγάλης σοβαρότητας ή έκτασης περιβαλλοντικά προβλήματα και χρήζουν εξειδικευμένων γνώσεων για τη διερεύνησή τους, να αποστέλλονται στην ΕΥΕΠ, είτε α) με το αίτημα της διερεύνησης μέσω ελέγχου, δεδομένου ότι βάσει της παρ. Α.4 του άρθρου 9 του Ν 2947/2001 που διέπει τη λειτουργία της ΕΥΕΠ, εφόσον από τον έλεγχο βεβαιωθούν παραβάσεις, ενημερώνεται υποχρεωτικά ο οικείος Εισαγγελέας για τη διερεύνηση τυχόν αξιολογικών πράξεων, είτε β) με το αίτημα της διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης. Σε κάθε περίπτωση, θα ήταν λειτουργικό και παραγωγικό να ανατίθενται στους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος προς χειρισμό οι ιδιαίτερα «σοβαρές» και «απαιτητικές» υποθέσεις.

Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί αποσυμφόρηση της ΕΥΕΠ και οικονομία χρόνου και διοίκησης χωρίς ταυτόχρονα να μειωθεί η αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης περιβαλλοντικών εγκλημάτων. Αντιθέτως, ο χρόνος των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος θα αναλώνεται στην προσπάθεια πρόληψης και αντιμετώπισης σοβαρότερων περιβαλλοντικών εγκλημάτων πριν την εμπλοκή της οικείας Εισαγγελικής Αρχής.

Τέλος, στο ίδιο πνεύμα κρίνεται ότι θα έπρεπε να κινηθούν και οι Εισαγγελικές παραγγελίες για διενέργεια περιβαλλοντικού ελέγχου από τις αρμόδιες προς τούτο υπηρεσίες. Έτσι, στο πλαίσιο αξιοποίησης, κατά το δυνατόν, του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης, εκτιμάται ότι για απλές, ήσσονος σημασίας υποθέσεις-καταγγελίες, θα έπρεπε να εντέλλονται οι τοπικές αρμόδιες υπηρεσίες, όπως αυτές ορίζονται με την παρ. 3 του άρθρου 20 του Ν 4014/2011, για τη διερεύνηση/διενέργεια ελέγχου, ενώ για τις υποθέσεις μεγάλης βαρύτητας η ΕΥΕΠ.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου,
Ρούσσος-Εμμανουήλ Παπαδόκης

Θρησκευτικές διακρίσεις

ΔιατΕισΠλήμΑιγίου 26/2011

Διατάξεις: άρθρα 1, 2 Ν 927/1979, 361, 367 ΠΚ, 14 [παρ. 1] Συντ.

Θρησκευτική ελευθερία, Δημοσίευση Μητροπολίτη στο προσωπικό του ιστολόγιο, Άθεοι, Ελευθερία έκφρασης, Ομαδική εξύβριση

Απορρίπτεται ως ουσία αβάσιμη η κρινόμενη έγκληση των (άθεων στη θρησκεία) εγκαλουμένων σε βάρος Μητροπολίτη για παράβαση των άρθρων 1 παρ. 1 και 2 του Ν 927/1979. Συγκεκριμένα, το επίδικο κείμενο δημοσίευμα στο διαδίκτυο (στο προσωπικό ιστολόγιο του Μητροπολίτη) δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προτρέπει σε πρόκληση διακρίσεων και μίσους, ούτε προτρέπει στην πρόκληση μίσους σε βάρος των εγκαλουμένων, ούτε είναι προσβλητικό για τους εγκαλουμένους λόγω του θρησκευματός τους, ούτε μπορεί να αποτελέσει εξύβριση, δυσφήμι-

ΕγκΕισΑΠ 1/2009

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ**

Αθήνα 5 Φεβρουάριου 2009

Αριθ. Πρωτ. 492

Αρ. Εγκ. 1/ 2009

Προς

Τους Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών

και δι' αυτών προς

τους Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Πρωτοδικών του Κράτους

Υπέπεσε στην αντίληψή μας ότι προανακριτικοί υπάλληλοι κατά την ενέργεια προκαταρκτικής εξετάσεως διστάζουν να προβούν σε έρευνες και κατασχέσεις, μολονότι με την ενέργεια των ανακριτικών αυτών πράξεων, θα ήταν δυνατόν να επιβεβαιωθεί η τέλεση εγκληματικών πράξεων, ενώ εξάλλου, με έρεισμα την υπ' αριθμ. πρωτ. 1559/23-11-2004 εγκύκλιο της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών δεν αποστέλλουν αιτήματα δικαστικής συνδρομής, η ικανοποίηση των οποίων είναι αναγκαία για την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξετάσεως. Ενόψει τούτων επιθυμούμε να θέσουμε υπόψη σας τα ακόλουθα σε σχέση προς τα ανωτέρω ζητήματα:

A.I. Με τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 1 και 2 του Κ. Ποιν. Δικ., όπως η παρ. 2 αντικ. με τα άρθρα 2 παρ. 1 του Ν. 3160/2003 και 5 Ν. 3346/2005, ορίζονται, μεταξύ των άλλων, και τα ακόλουθα:

παρ. 1: «Ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών έχει δικαίωμα να ενεργεί

α) προκαταρκτική εξέταση για να κρίνει αν υπάρχει περίπτωση ποινικής δίωξης, β) προανάκριση για να βεβαιωθεί αξιόποινη πράξη ...», παρ. 2 «Η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα 240 και 241. Αν αυτή γίνεται ύστερα από μήνυση ή έγκληση κατά προσώπου ή αν κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο η τέλεση αξιόποινης πράξης το πρόσωπο αυτό καλείται πριν από σαράντα οκτώ ώρες για παροχή εξηγήσεων και εξετάζεται ανωμοτί.

Έχει δικαίωμα να παρίσταται με συνήγορο, να αρνηθεί εν όλω ή εν μέρει την παροχή εξηγήσεων και να λάβει προθεσμία μέχρι σαράντα οκτώ ώρες για την παροχή τους, η οποία μπορεί να παραταθεί από εκείνον που ενεργεί την προκαταρκτική εξέταση.

Επίσης έχει δικαίωμα να ζητήσει να του χορηγηθούν αντίγραφα της δικογραφίας, να προτείνει μάρτυρες προς εξέταση και να προσαγάγει άλλα αποδεικτικά μέσα προς αντίκρουση των καταγγελλομένων σε βάρος του.

Τα ως άνω δικαιώματα μπορεί να ασκήσει είτε αυτοπροσώπως είτε από συνήγορο που διορίζεται κατά το άρθρο 96 παρ. 2, εκτός εάν θεωρείται αναγκαία η αυτοπρόσωπη εμφάνιση του, κατά την κρίση εκείνου που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση.

Αυτός που ενεργεί την προκαταρκτική εξέταση υποχρεούται να ενημερώσει προηγουμένως τον εξεταζόμενο για τα παραπάνω

δικαιώματά του. Οι διατάξεις του άρθρου 273 παρ. 1 περιπτώσεις γ, δ και ε εφαρμόζονται αναλόγως.

Προηγούμενη έγγραφη εξέταση του προσώπου αυτού που έγινε ενόρκως ή χωρίς τη δυνατότητα παράστασης με συνήγορο, δεν μπορεί να αποτελέσει μέρος της δικογραφίας, αλλά παραμένει στο αρχείο της Εισαγγελίας.

Εφ' όσον ο μηνυόμενος ή εγκαλούμενος ή εκείνος κατά του οποίου στρέφονται οι υποψίες κλητεύθηκε νόμιμα και δεν εμφανίσθηκε, η προκαταρκτική εξέταση περατώνεται και χωρίς την εξέτασή του».

Η παράγραφος 2 του άρθρου 31 Κ. Ποιν. Δ., πριν από την αντικατάσταση της με τους Ν. 3160/2003 και Ν. 3346/2005, είχε ως ακολούθως: «Η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται συμφώνως προς τα άρθρα 240 και 241, η δε τυχόν ληφθείσα κατ' αυτήν έγγραφος εξέτασις του υπόπτου δεν δύναται να αποτελέσει μέρος της ποινικής δικογραφίας, αλλά παραμένει στο αρχείο της Εισαγγελίας».

Εξάλλου, με τη διάταξη του άρθρου 43 παρ. 1 του Κ. Ποιν. Δ., όπως αντικ. με το άρθρο 4 του Ν. 3160/2003, ορίζονται τα ακόλουθα: «Ο Εισαγγελέας όταν λάβει τη μήνυση ή την αναφορά κινεί την ποινική δίωξη παραγγέλλοντας προανάκριση ή ανάκριση ή εισάγοντας την υπόθεση με απ' ευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, όπου αυτό προβλέπεται. Σε κακουργήματα όμως ή πλημμελήματα αρμοδιότητας του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου κινεί

την ποινική δίωξη μόνον εφ' όσον έχουν ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή προανακριτικές πράξεις κατά την παρ. 2 του άρθρου 243 και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη. Επίσης μπορεί να μην ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, εφ' όσον έχει προηγηθεί ένορκη διοικητική εξέταση και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη».

Τέλος, με τη διάταξη του άρθρου 244 Κ. Ποιν. Δ., όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 10 Ν. 3346/2005, ορίζονται, μεταξύ των άλλων, και τα ακόλουθα: «Η προανάκριση δεν είναι αναγκαία για τα πταίσματα ή για τα πλημμελήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πλημ/κείου καθώς και για τα πλημμελήματα που δικάζονται κατά την διαδικασία των αυτοφώρων..... Δεν είναι επίσης αναγκαία και για τα άλλα πλημμελήματα αν έγινε προκαταρκτική εξέταση (άρθρο 31 παρ. 1 α). Σε όλες τις περιπτώσεις ο Εισαγγελέας μπορεί αμέσως να καλέσει τον κατηγορούμενο απευθείας στο ακροατήριο ...».

II. Από το περιεχόμενο των ανωτέρω διατάξεων προκύπτουν αβιάστως τα ακόλουθα:

1. Προανάκριση και προκαταρκτική εξέταση, από πλευράς τρόπου ενεργείας αλλά και σκοπού, συνισταμένου στην αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας υπό την μορφή της υπάρξεως επαρκών ενδείξεων, ταυτίζονται απολύτως. Η μόνη διαφορά που εξακολουθεί να διατηρείται είναι ότι στην προανάκριση

υπάρχουν κατηγορούμενοι, ενώ στην προκαταρκτική εξέταση υπάρχουν «ύποπτοι», οι οποίοι όμως έχουν όλα τα δικαιώματα των κατηγορουμένων.

Τα ανωτέρω ενυπάρχουν στη βούληση του νομοθέτη του Ν. 3346/2005, όπως τούτο προκύπτει σαφώς και από την αιτιολογική έκθεση (βλ. αιτιολογική έκθεση σε σχέση ιδία προς τα άρθρα 5 και 10 του άνω νόμου, στην οποία διαλαμβάνονται τα ακόλουθα: «Με το άρθρο 5 επέρχεται τροποποίηση στη διαδικασία της προκαταρκτικής εξέτασης, ώστε αυτή να λειτουργήσει ουσιαστικά. Δίνονται στον ύποπτο τα πλήρη δικαιώματα του κατηγορουμένου ...» και «Με το άρθρο 10 επιδιώκεται η επιτάχυνση ακόμη περισσότερο της προδικασίας έτσι ώστε να αποφεύγεται η διεξαγωγή διπλής ανακριτικής έρευνας, ιδίως όταν έχει ενεργηθεί ήδη πλήρης έρευνα των καταγγελιών κατά την προκαταρκτική εξέταση»). Πέραν όμως τούτων, η πλήρης ταύτιση προανακρίσεως και προκαταρκτικής εξετάσεως αποτελεί την αναγκαία συνέπεια του γεγονότος ότι, μετά την ισχύ των ανωτέρω νόμων επί πλημμελημάτων αρμοδιότητας Τριμελούς Πλημμελειοδικείου και κακουργημάτων (εφ' όσον βεβαίως δεν έχει προηγηθεί αυτεπάγγελτη αστυνομική προανάκριση λόγω αυτοφώρου), είναι υποχρεωτική η ενέργεια προκαταρκτικής εξετάσεως πριν από την άσκηση της ποινικής διώξεως.

2. Δεν δύναται πλέον να υπάρξει και η ελάχιστη αμφιβολία περί του ότι η προκαταρκτική εξέταση έχει δικαιοδοτικό και όχι

διοικητικό χαρακτήρα και αποτελεί στάδιο της ποινικής διαδικασίας. Αυτό δε ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι και η προ της ισχύος των νόμων 3160/2003 και 3346/2005 υποστηριζόμενη και μη κρατούσα βεβαίως άποψη, σύμφωνα με την οποία η προκαταρκτική εξέταση είχε διοικητικό χαρακτήρα, **δεν ήταν ορθή** (βλ. Κ. Σταμάτη, *Η Προκαταρκτική εξέταση στην ποινική διαδικασία και οι αρχές της νομιμότητας και σκοπιμότητας*, σελ. ιδία 44-44 και 188-189, Γρηγόρη Καλφέλη, *Η κατάσχεση και η άρση αυτής κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξετάσεως*, Αρμενόπουλος (1986), σελ. 197 επ. και αυτόθι παραπομπές, Ν. Ανδρουλάκη, *Θεμελιώδεις έννοιες της Ποινικής Δίκης*, εκδ. Β΄, σελ. 230, σημ. 3).

3. Για την κίνηση της ποινικής διώξεως, μετά την κατά τα άνω επελθούσα νομοθετική μεταβολή, απαιτείται, ως προϋπόθεση, η **ύπαρξη επαρκών ενδείξεων**, ενώ με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς ήταν αρκετή η απλή πιθανολόγηση. Όπως είναι προφανές, με τη ρύθμιση αυτή **δεν λαμβάνει χώραν χαλάρωση της ισχύουσας αρχής της νομιμότητας** υπέρ της αρχής της σκοπιμότητας, όπως υποστηρίζεται (Πολυχρόνη Τσιρίδη, *Ο νέος νόμος για την επιτάχυνση της ποινικής δίκης*, σελ. 49 επ.). **Εξακολουθεί να ισχύει η αρχή της νομιμότητας.** Απλώς, **θεσπίστηκε ρητώς ποσοτική διαφορά των στοιχείων που απαιτούνται για την άσκηση της ποινικής διώξεως**, (απαιτείται η συνδρομή «επαρκών» ενδείξεων και επομένως περισσότερων των

αμυδρών ή ελαχίστων ενδείξεων), τα οποία θα αναζητούνται με την υποχρεωτικώς παραγγελομένη πλέον ενέργεια προκαταρκτικής εξέτάσεως επί εγκλημάτων αρμοδιότητας Τριμελούς Πλημμελειοδικείου και κακουργημάτων. Τούτο, ήτοι η ύπαρξη επαρκών ενδείξεων ως προϋπόθεση για την άσκηση της ποινικής διώξεως, θεσπίσθηκε με σκοπό την προστασία της προσωπικότητας των πολιτών από το διασυρμό λόγω ασκήσεως κατ' αυτών ποινικών διώξεων, οι οποίες, είναι βέβαιο, ότι θα κατέληγαν στην έκδοση απαλλακτικών βουλευμάτων.

Λέγομε δε θεσπίστηκε «ρητώς» διότι η δυνατότητα αυτή υπήρχε και υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, το οποίο επέτρεπε αλλά και επέβαλε στον Εισαγγελέα να απορρίπτει μια έγκληση ή να θέτει στο αρχείο μια μήνυση, όταν αυτή ήταν κατ' ουσίαν προφανώς ψευδής. Το τελευταίο όμως ελάμβανε χώραν εφ' όσον δεν υφίσταντο έστω και αμυδρές ή ελάχιστες ενδείξεις, όπως ακριβώς συμβαίνει υπό το ισχύον νομοθετικό καθεστώς.

4. Η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται με τη διαδικασία της προανακρίσεως, αφού γίνεται ρητή παραπομπή στα άρθρα 240 και 241 Κ. Ποιν. Δ. Αυτό σημαίνει ότι για να καταλήξει η εισαγγελική αρχή στο πόρισμα, αν πρέπει να προβεί στην άσκηση της ποινικής διώξεως ή όχι, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που θέτουν τα άρθρα 43 και 47 του Κ. Ποιν. Δ., θα ενεργήσει την προκαταρκτική εξέταση με όλα τα αποδεικτικά μέσα του άρθρου 178 Κ. Ποιν. Δ. και με τη

διαδικασία γενικά της προανακρίσεως, εντεύθεν δε και τις ανακριτικές πράξεις που προβλέπονται από τον Κ. Ποιν. Δ. (άρθρα 251 επ.), με εξαίρεση εκείνες που δεν συμβιβάζονται με τη φύση της προκαταρκτικής εξετάσεως, όπως π.χ. απολογία του κατηγορουμένου, έκδοση εντάλματος σύλληψης κλπ.

Υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς είχε υποστηριχθεί, κυρίως από τους δεχόμενους το διοικητικό χαρακτήρα της προκαταρκτικής εξετάσεως, ότι, κατ' αυτήν (προκαταρκτική εξέταση), δεν μπορεί να ενεργηθεί η ανακριτική πράξη της κατασχέσεως και εντεύθεν της χρονικά προηγούμενης αυτής έρευνας (άρθρα 260 επ. και 253 επ. Κ. Ποιν. Δ.), επειδή αποτελεί προωθημένη ανακριτική ενέργεια, μη συμβιβαζόμενη με τη φύση της προκαταρκτικής εξετάσεως (βλ. ιδία Γρηγ. Καλφάλη, ενθ. ανωτέρω, σελ. 197 επ.).

Τη θέση αυτή ακολούθησε και ο Άρειος Πάγος με την υπ' αριθμ. 1328/2003 απόφασή του, εκδοθείσα με βάση το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς.

Ανεξαρτήτως, όμως, του γεγονότος ότι η ορθότητα της ανωτέρω θέσεως και υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς είναι αμφίβολη, δεν είναι δυνατόν πλέον να γίνει αποδεκτή υπό το διαμορφωθέν με τους ρηθέντες νόμους 3160/2003 και 3346/2005 νομοθετικό καθεστώς.

Τούτο δε και δια τους ακολούθους, εκτός των ως άνω εκτεθέντων, ειδικότερους λόγους.

α. Σκοπός της προκαταρκτικής εξετάσεως δεν είναι πλέον η ανεύρεση κάποιων στοιχείων, με τα οποία να πιθανολογείται, έστω και ελάχιστα, η τέλεση ενός αδικήματος, αλλά η συλλογή στοιχείων με τα οποία θα συγκροτείται η έννοια των επαρκών ενδείξεων, που αποτελούν την προϋπόθεση για την άσκηση της ποινικής διώξεως. Εάν για την επίτευξη του σκοπού αυτού δεν ήταν δυνατή η προσφυγή, αφ' ενός σε όλα τα κατά το άρθρο 178 Κ. Ποιν. Δ. αποδεικτικά μέσα και αφ' ετέρου σε όλες τις από τον Κ. Ποιν. Δ. προβλεπόμενες ανακριτικές πράξεις, εκτός εκείνων που δεν συμβιβάζονται με τη φύση της προκαταρκτικής εξετάσεως και το στάδιο της ποινικής διαδικασίας που αυτή λαμβάνει χώραν, πως θα ήταν δυνατόν να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός;

β. Όπως ελέχθη, μετά την επελθούσα νομοθετική μεταβολή κατά τα έτη 2003 και 2005, στην προκαταρκτική εξέταση υπάρχει ύποπτος ο οποίος καλείται και δίδει εξηγήσεις, έχει όλα τα δικαιώματα του κατηγορουμένου (παρίσταται με συνήγορο, λαμβάνει προθεσμία για να δώσει εξηγήσεις, λαμβάνει αντίγραφα όλων των εγγράφων της δικογραφίας κλπ.) και οι διδόμενες εξηγήσεις αποτελούν πλέον αποδεικτικό στοιχείο που λαμβάνεται υπ' όψιν από τα αρμόδια κάθε φορά δικαστικά όργανα.

Έτσι, το επιχείρημα ότι η ανακριτική πράξη της έρευνας και κατασχέσεως δεν ήταν επιτρεπτή κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξετάσεως, επειδή αποτελούσε «επώδυνη

παρέμβαση στην ιδιωτική (οικονομική σφαίρα) του ατόμου», το οποίο είναι αμφίβολο εάν είχε την ιδιότητα του κατηγορούμενου και συνεπώς δεν είχε τα δικαιώματα του (Γρηγ. Καλφάλη, ενθ' ανωτέρω), **δεν μπορεί πλέον να εύρει έδαφος εφαρμογής. Άλλωστε, η κλήση του υπόπτου για παροχή εξηγήσεων δεν μπορεί να θεωρηθεί ολιγότερο επαχθής από την ανακριτική πράξη της έρευνας και κατάσχεσης. Αυτά δε ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι με βάση την κρατούσα άποψη, σύμφωνα με την οποία και η προκαταρκτική εξέταση έχει δικαιοδοτικό χαρακτήρα και αποτελεί μέρος της ποινικής διαδικασίας, το ανωτέρω επιχείρημα δεν έχει θέση.**

γ. Ενόψει του ότι, μετά το Ν. 3346/2005, ο ύποπτος έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει γνώση όλων των στοιχείων της δικογραφίας, **σ' ένα πρώιμο μάλιστα στάδιο,** και εντεύθεν τη δυνατότητα να αντικρούει τις σε βάρος του κατηγορίες, πριν καν αυτές «γεννηθούν» και μορφοποιηθούν, **θα ήταν αντίθετο προς την αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αληθείας να μη δύναται ο προανακριτικός υπάλληλος να κάνει χρήση όλων των αποδεικτικών μέσων και όλων των ανακριτικών πράξεων** (εκτός φυσικά εκείνων που δεν συμβιβάζονται με τη φύση της προκαταρκτικής εξετάσεως), προκειμένου να δυνηθεί **να συλλέξει όλα τα στοιχεία που θα τον οδηγήσουν σε ασφαλή κρίση για την τέλεση ή μη τέλεση ενός εγκλήματος υπό την μορφή φυσικά των επαρκών ενδείξεων.** Αληθώς, χωρίς τη δυνατότητα έρευνας των

υποθέσεων με πληρότητα, οι δικογραφίες θα οδηγούνται με μαθηματική ακρίβεια στο αρχείο.

δ. Οι ανακριτικές πράξεις της έρευνας και κατάσχεσης είναι εκείνες που κατά κανόνα οδηγούν, με τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και ιδία πειστηρίων, στην επιβεβαίωση τελέσεως εγκληματικών πράξεων από συγκεκριμένους δράστες. Εάν υφίστατο κώλυμα ενεργείας αυτών των ανακριτικών πράξεων από τον προανακριτικό υπάλληλο κατά την προκαταρκτική εξέταση, η προσπάθειά του για την εξιχνίαση ενός εγκλήματος, λόγω της χωλότητας ως προς την ανωτέρω δυνατότητα, θα παρέμενε κατά κανόνα ατελέσφορη.

Β. Με τη διάταξη του άρθρου 243 παρ. 2 Κ. Ποιν. Δ. ορίζεται, μεταξύ των άλλων, ότι «αν από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα όλοι οι κατά τα άρθρα 33 και 34 ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις προανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του Εισαγγελέα». Περαιτέρω, με τη διάταξη του άρθρου 31 παρ. 1 ορίζεται ότι ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών έχει δικαίωμα να ενεργεί α) προκαταρκτική εξέταση για να κρίνει εάν υπάρχει περίπτωση ποινικής διώξεως και β) προανάκριση για να βεβαιωθεί αξιόποινη πράξη. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 35 Κ. Ποιν. Δ., δικαίωμα να

ενεργούν προκαταρκτική εξέταση έχουν ο Εισαγγελέας Εφετών και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου. Εξάλλου, οι ανακριτικές πράξεις των ερευνών και κατασχέσεων ενεργούνται κυρίως επί αυτοφώρων εγκλημάτων, προκειμένου να ανευρεθούν τα αποδεικτικά στοιχεία (πειστήρια), από τα οποία θα βεβαιούται η τέλεση αυτών. Πέραν τούτου, ενεργούνται από τον ανακριτικό υπάλληλο, όταν υπάρχουν πληροφορίες, ότι με την έρευνα που πρόκειται να ενεργηθεί σε ορισμένο χώρο, θα ανευρεθούν πειστήρια τελέσεως μη αυτοφώρων εγκλημάτων, ως προς τα οποία υπάρχει άμεσος κίνδυνος εξαλείψεως και εξαφανίσεως.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση είναι προφανές ότι η παρέμβαση του προανακριτικού υπαλλήλου θα πρέπει να είναι άμεση, αφού, σε αντίθετη περίπτωση, θα υπάρχει κίνδυνος ανά πάσα στιγμή εξαφανίσεως των πειστηρίων.

Με βάση τ' ανωτέρω καθίσταται πρόδηλο ότι κατά κανόνα οι έρευνες και οι κατασχέσεις έχουν επείγοντα χαρακτήρα και συνεπώς, εφ' όσον και κατά τη διάρκεια προκαταρκτικής εξετάσεως υπάρξει πληροφορία περί δυνατότητας ανευρέσεως πειστηρίων τελέσεως ενός εγκλήματος, τα οποία θα είναι δυνατόν να εξαφανισθούν, δικαιούται ο ανακριτικός υπάλληλος, μεταξύ των οποίων και ο Εισαγγελέας, να προβαίνει σε έρευνα για την ανεύρεση των πειστηρίων, τα οποία εν συνεχεία θα κατάσχει.

Γ. Όπως είναι γνωστό, δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων ζητείται ή παρέχεται από τη χώρα μας είτε με βάση την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1959 είτε με βάση διμερείς συμβάσεις είτε με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας. Σ' όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις προϋπόθεση του αιτήματος δικαστικής συνδρομής είναι η τέλεση εγκλήματος για το οποίο επιτρέπεται η έκδοση (άρθρο 5 εδ. β της Σύμβασης του 1959). Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί Εκδόσεως της 13-12-1957, που κυρώθηκε με το Ν. 4165/1961, *«η έκδοση ενεργείται για πράξεις κολάσιμες από τους νόμους του αιτούντος Μέρους και του Μέρους από το οποίο ζητείται η έκδοση, οι οποίες τιμωρούνται με ποινή στερητική της ελευθερίας ανωτάτου ορίου τουλάχιστον ενός έτους ή αυστηρότερη ποινή»*, ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 437 Κ. Ποιν. Δ., η οποία εφαρμόζεται όταν δεν υπάρχει σύμβαση, το προβλεπόμενο ελάχιστο ανώτατο όριο ποινής είναι δύο (2) έτη. Όταν οι ελληνικές δικαστικές αρχές ζητούν από τις αρμόδιες αλλοδαπές αρχές τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων (εξέταση μαρτύρων και κατηγορουμένων ή υπόπτων, ενέργεια αυτοψίας ή πραγματογνωμοσύνης, έρευνα και κατάσχεση πειστηρίων), εφαρμόζονται, κατ' αρχάς, οι σχετικές διατάξεις των διεθνών συμβάσεων που υπερισχύουν, σύμφωνα με κατά το άρθρο 28 του Συντάγματος, των εσωτερικών νόμων, ή της κατά περίπτωση διμερούς συμβάσεως και, εφ' όσον δεν υφίσταται διμερής σύμβαση ή

η χώρα προς την οποία απευθύνεται η αίτηση δεν έχει κυρώσει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαστικής Συνδρομής, η διάταξη του άρθρου 457 του Κ. Ποιν. Δ. Ούτε από τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως του 1959 ούτε από τη διάταξη του άρθρου 457 Κ. Ποιν. Δ. προκύπτει ότι η άσκηση ποινικής διώξεως αποτελεί προϋπόθεση για τη διαβίβαση αιτήματος δικαστικής συνδρομής. Εκ τούτων, παρέπεται ότι αίτημα δικαστικής συνδρομής μπορεί να διαβιβασθεί και όταν ενεργείται προκαταρκτική εξέταση. Το τελευταίο ισχύει πολύ περισσότερο μετά την ισχύ του Ν. 3346/2005 και την δι' αυτού πλήρη εξομοίωση της προκαταρκτικής εξέτασης με την προανάκριση, όπως ήδη εκτέθηκε σε άλλη θέση. Άλλως τε μετά την ισχύ του Ν 3346/2005 η προκαταρκτική εξέταση κατατείνει στη διερεύνηση τελέσεως ή μη συγκεκριμένης ή συγκεκριμένων εγκληματικών πράξεων για τις οποίες ο ύποπτος θα κληθεί να παράσχει εξηγήσεις.

Δ. Άπαντα τα μέχρι τούδε εκτεθέντα οδηγούν στα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Μετά την ισχύ του Ν. 3346/2005 κατά την ενέργεια της προκαταρκτικής εξετάσεως είναι επιτρεπτή πλέον η χρήση όλων των αποδεικτικών μέσων και η ενέργεια όλων των ανακριτικών πράξεων, εκτός από εκείνες που δεν συμβιβάζονται με τη φύση της προκαταρκτικής εξετάσεως, όπως π.χ. απολογία του κατηγορουμένου.

2. Μεταξύ των ανακριτικών πράξεων, που η ενέργεια τους είναι επιτρεπτή κατά τη διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασεως, περιλαμβάνονται αναμφιβόλως οι έρευνες και κατασχέσεις και

3. Κατά την ενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασεως είναι επιτρεπτή και σύνηνομη η διαβίβαση αιτημάτων δικαστικής συνδρομής.

Ε. Οι κ.κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών και Πρωτοδικών του Κράτους παρακαλούνται να ανακοινώσουν σε όλους τους εισαγγελικούς λειτουργούς των υπηρεσιών που διευθύνουν την παρούσα εγκύκλιο μας, με την οποία, όπως είναι αυτονόητο, καταργείται οποιαδήποτε άλλη προγενέστερη για τα ίδια θέματα, όπως ίδια η υπ' αριθμ. πρωτ. 1559/23-11-2004 της Εισαγγελίας Εφετών Αθηνών.

Ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Γεώργιος Σανιδάς

Κοινοποίηση:

1. κ. Υπουργό Δικαιοσύνης,
2. κ. Πρόεδρο του Τριμελούς Συμβουλίου Επιθεώρησης Δικαστηρίων.

ΜΕ/